

במסכת

יומא

מסכת יומא

מפתחות

סימן א	בדיני תרומת הדשן והוצאת הדשן.....ד
סימן ב	בענין עבודות שזר חייב עליהם.....כא
סימן ג	בענין טבילות וקידושין של כה"ג ביוה"כ.....ל
סימן ד	בדיני הגרלה.....לה
סימן ה	בענין אימתי מעכב הסדר בעבודות יוה"כ.....מז
סימן ו	בדיני חפינת הקטורת.....סז
סימן ז	הערות בענינים שונים ע"ס המסכת.....עב
	בסוגיא דטומאה הותרה בציבור ו' ב', ותמיד דוחה את השבת מ'ו' א'.....עב
	בג' פסיעות דעושה שלו'.....עט
	בחינוך התינוקות לעינוי יוה"כ.....פ

מפתחות

סימן א

בדיני תרומת הדשן והוצאת הדשן

א. יומא כ"ג ב' ת"ר ופשט ולבש כו' הדמיון ליוהכ"פ הוא בזה שאין בגדי לבן ראויין לעבודות בגדי זהב, שמצד העבודה א"א ללבוש קדש בהוצאה, ולא רק מצד הבגדים, שם ת"ל ופשט כו' בגדים בתרא מיותר, שם פחותין מהן ג' ענינים יש כאן, א' שלא יטנף בגדי השירות, ב' שלא ישווה חשיבות השירות לחשיבות הבישול, ג' שיש עבודת שירות שרשאי ללבוש בה בגדים פחותים, בהא דמצינו ל"ה א' דלהוצאת כף ומחתה בעינן פחותים מן הראשונים, ברש"י ורמב"ן עה"ת אם זה חובה או ד"א, בשבת קי"ד א' תדברי למדתך תורה ד"א, ושמ"מ דיליף לה מהאי קרא, אבל ביוהכ"פ ליכא טעם זה, שבת קי"ט א' ר"ע לביש גונדא.

ב. שם רא"א אחרים והוציא לימד על כהנים בע"מ כו' ברמב"ן על התורה ובראב"ד בתו"כ מבואר דא"צ בגדי כהונה, וכן בסברא שאין בגדי כהונה בבע"מ, ובירושלמי מבואר דה"ה זר, ונקט בע"מ לפי שאין זר קרב למזבח או במשמעותא דאחרים, לר"א בגדים אינו מיותר להיקש, דמיניה יליף בע"מ, אבל דעת תו' ותו"י דר"א מכשיר רק בע"מ דעדיפי מזור וצריכין בגדי כהונה דמודה להיקש, ועוד בדברי תו"י איך דרש ר"א מאחרים והוציא להכשיר בע"מ, יש לתמוה להרמב"ן איך אפשר לר"ל לפרש הרמה בבגדי חול, וי"ל דקמ"ל שרשאי ללבוש בגדי קדש, ורק בהוצאה יפשוט, ובפ"י הריטב"א בשם הרב החסיד דמודה ר"ל דהרמה בבגדי קדש.

ג. שם אר"ל כמחלוקת בהוצאה כו' יש לך עבודה שכשרה בשני כלים, נראה דר"ל סבר דאף לת"ק לאו עבודה היא, אלא שאסרה תורה לזר ליקרב למזבח והצריכה שני בגדי קדש, וזה מוסכם בגמ' שאם סגי בשני כלים לאו עבודה היא, ולא נחלקו ר"א ות"ק אם סגי בב' כלים, ולר"א שהתיר לזר

ליקרב בהוצאה, אין לחלק בהרמה, כיון דתרווייהו לאו עבודה היא, וס"ל לר"ל דטעמא דהכשיר ר"א בע"מ משום דסגי בשני כלים ושמ"מ דלאו עבודה היא, וזה פשוט שאם הוצאה בשני כלים ה"ה הרמה שהרי הפסוק דשני כלים נאמר בהרמה, נמצא לפ"ז שאם הוצאה בשני כלים הרי כל דברי ר"ל מוכרחים, דכיון שהוצאה בשנים אף הרמה בשנים, וכיון ששניהם בשנים הרי שניהם לאו עבודה היא, ופליגי ת"ק ור"א רק אם התירה תורה לזר בהני דלאו עבודה ניהו.

ועדיין צריך יישוב לר"ל דהרמה בבגדי חול, והרי הפסוק ודאי מיירי בבגדי קדש, וצ"ל דקמ"ל שמותר ללבוש קדש להרמה ולא להוצאה, ומיושב בזה קושית הריטב"א לר"ל הרי ר"א אמר בהדיא רק הוצאה.

דעת תו' ותו"י דר"א מכשיר רק בע"מ בבגדי קדש, דיש יתרון לבע"מ על זר שקריבין ע"ג המזבח להחולקים על הרמב"ם, עמל"מ בזה, והירושלמי יש ליישב שזר פטור אם בע"מ כשר, דעת הרב החסיד צ"ב דכיון דמודה ר"ל שיש חילוק בין הרמה להוצאה שוב צריך ראי' להשוותם לענין בע"מ, ועוד דמקור בגדי חול נלמד מהכשר דבע"מ.

שם תוד"ה יש, בדברי הגרע"א ז"ל דלת"ק עבודה היא, ועוד הערות בדבריהם, בדברי התו"י איך מתפרש אחרים והוציא לר"ל, ולהרמב"ן ניחא, בדין קידוש יו"ר בבע"מ ואם חותה בכלי קודש, ואם לר"ל לובש מצנפת חול.

ד. שם ור"י גלי רחמנא כו' מבואר שאין חולק דשני כלים לאו עבודה היא, ומבואר דלכו"ע כלי קדש הם, בדברי המלחמות שכה"ג תורם בבגדי זהב, ובמ"ש שצריך פחותין לדישון פנימי ומנורה, שם ומ"ש הני מדו בד כו' צ"ע למה הטעה הכתוב כאן להשמיענו חידושים אלו, וי"ל כי ראוי לכתוב ולבש

נשאר תפוח במזבח, במקדש דוד העיר דבמזבח הנחשת הוצרכו להוציא בכל יום שלא הי' מקום לתפוח, וניחא פשטיה דקרא, ומה ששינו מימיו לא נתעצל הכהן היינו לומר שהדשן שנשאר בתפוח הי' בכונה ולא מעצלות, יש לתמוה בתו"י יומא כ' ב' שכתבו שמוציאין דשן ברגלים.

יש לעי' מנלן דמצות הוצאה אינה בכל יום כתרודה"ד, הרי בפסוק הכל המשך אחד, ועי' לעיל במזבח משה, ומה שהי' תפוח הוכיח הראב"ד בתמיד שלא היו מורידין, וכבר נתבאר שבהוצאה יש מצוה גם על אפר דעצים, ואינה שייכת לקרבנות דאתמול דוקא, ולכן אינה בכל יום, וכ"מ מדכתיב שההוצאה מהמזבח חוץ למחנה וש"מ שאין זה בסדר העבודה שיצא הכהן חוץ למחנה, וכיון שמקום המערכה מפנין בכל יום, ע"כ לעשות תפוח, ומסתבר שגם כשמפנין משאירין תפוח מעט לנוי המזבח.

ז. בדין הוצאת הדשן מהעזרה לבית הדשן אם צריכה בגדי כהונה, ונפ"מ נמי לענין מעילה, ולשון המשנה עד שיצא לבית הדשן משמע משיצא, אבל יתכן לפרש עד שיגיע, ואם יש מושג של בג"כ חוץ לעזרה, ואולי השיעור משיצא חוץ לעזרה וברמב"ם כתוב שאינה עבודה.

ח. כ"ד א' בעי ר"א תרודה"ד בכמה כו' או מתרומת מדין כו' במנחות ע"ב ב' אמרינן דלא ילפינן דורות משעה, וגם נראה שם כרש"י דהיינו אחד מחמש מאות, ולמה לא נסתפק בקומץ, ויש לברר באיזה קומץ משערין, ואם רי"ש בן קמחית צריך מחתה גדולה, בירושלמי בידו של רי"ש ובן גמלא, בירושלמי שקלים פ"ו ה"ד דפליגי אם בידו של כהן או בידו של בעלים, הנדון שם רק במנחה שיש קומץ סולת, אבל בעלמא שיעורו בבינוני, וקטן ג"כ כשר, ובדין אם אפשר להוסיף על הקומץ לבונה בבזיכין ובהרי עלי לבונה, ובריבא לבונתה של מנחה פלוגתת הראשונים מנחות י"א ב', בגהגהות הגר"א תמורה ל"ד א' שהיותר מקומץ אין בו מעילה, בתו"י יומא כ"א א' אם תרודה"ד נבלעת במקומה, ואיך ישאר קומץ מתוך כל האפר,

קודם ופשט, שם מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים, בביאור הדרשות כאן ובזבחים, והאם הענין שלא ילבש קדש ערום, שם ור"ל כו' דמודה לדינים אלו, עוד על סדר הבריתא, בביאור תשובה קמייתא דרבי, אם לובש רק שני כלים דליכא אבנט ובתו"י בזה, שם ועוד בגדים שנשתמשת כו' עיקר החסרון מפני שאינם ראויין אלא לקלה, שם אלא מה ת"ל ילבש לרבות את השחקים, אם יש לחלק בזה בין שני כלים לר', שם תוד"ה ילבש, אם אפשר לומר דהוצאה בשנים והרמה בד' בזמן שהמקור לשנים הוא בהרמה.

ה. בירושלמי ותו"כ מבואר דתרודה"ד מעיכולי בשר ולא מעצים, ובריטב"א כ' ב' בזה, ולשון המשנה והרמב"ם גחלים, ועי' זבחים צ"א ב', והחלבים מסתמא נשרפין לגמרי, וערש"י ותו' מעילה י' א' שמועלין רק בדשן דק"ק, ועי"ש בתו' שדרשו כן מן הפסוק, מיהו הוצאת הדשן מוכח בגמ' שמצותו גם באפר דעצים, ואף מועלין בהם מכח זה, ואם מועלין באפר עצים לרב קודם תרודה"ד, בפלוגתא דרב ור"י מעילה ט' א' ואם לר"א דבע"מ כשר מועלין לר' יוחנן.

יש לעי' מה בין דישון פנימי ומנורה שטעונין בגדי כהונה ואין מועלין בהן, ואמנם תו"י יומא נ"ט ב' ותו' זבחים מ"ו א' דנו בזה דאפשר שמועלין כ"ז שלא סילקן מהשלחן, אבל לש"פ דאין מועלין יש לפרש דפשיטא לן שאין המצוה בשיירי פתילות מפני שנשארו בקדושתן, והא דבעו בגדי כהונה מפני שזה תחלת שירות להקטרה והדלקה, אבל בחיצון אין התפוח מעכב ההקטרה, ואי לאו דבקדושתיה קאי לא היו צריכין בגדי כהונה.

ו. מצות הוצאת הדשן אינה בכל יום כדחזינן ברגלים שלא היו מדשנין אותו, וגם נראה שאינה דוחה שבת, וכ"מ חגיגה כ"ו א', ובמל"מ פ"ב ה"י נקט שזוהי פלוגתא בראשונים, ונראה שיש לפרש גם דברי הרמב"ם דלאו בכל יום קאמר, וכן צריך לדחוק בראב"ד, וכ"ד רש"י ותו' וש"פ, ואפי' בע"ש ושבת שלאחר החג אין מדשנין, וכן דקדק במל"מ מדלא הוזכר פסכת בפ"ב, ומשמע נמי שתמיד

תשלומין כיון שלא הפסיד להקדש אלא מצות גניזה, ואמנם חילל קדשי השם, אבל לא שייך תשלומין, והשתא דמי ממש לעגלה ערופה.

יא. בירושלמי מבואר שאפשר לתרום אחר סידור המערכה, ויש להסתפק אם אפשר לתרום אחר ההקטרה של תמיד.

סימן ד

בדיני הגרלה

א. ל"ט ב' הגרלה לאו עבודה היא, בתו"י וברמב"ם, ובהמשך הגמ'.

ב. שם אר"י עלית גורל מתוך קלפי מעכבת, בירושלמי ובתו"י, ובהמשך הגמ'.

ג. מ' א' תני מצוה להניח, שם מביא חבירו שלא בהגרלה, ובהמשך.

ד. שם ומדסדרא לא מעכבא כו' ובסוגיא ס"א א' ובפי' ר"ח שם.

ה. שם דאקדים מתנות דפר כו'.

ו. ס' א' מתני' כל מעשה יוהכ"פ כו'.

ז. ס' ב' אר"ח קטרת שחפנה קודם כו'.

ח. ס"א א' בקטרת לא קמיירי, בירושלמי פ"ד ה"ג בנשפך הדם אחר הקטרת.

ט. נ"ז א' אמר רבא נותן אחת למעלה כו' והמשך הסוגיא שם.

י. הקדים דם השעיר במזבח למ"ד אין מערבין נ"ז ב' תניא דלא כשינויין, נ"ח א' לומר לך אחת ולא שתיים.

יא. נ"ז ב' פשיטא כי יהיב כו' שם או"ד דחויין הוו כו'.

בירושלמי שהשיעור כזית, ובמה שאמרו שם שצריך שירים, ובמ"ש במעילה שהשירים שתרמו מהם כבר נעשית מצותן, וממילא א"א לתרום מהם למחר.

ט. עיקר מצות תרוה"ד היא הרמה ולא הנחה אצל המזבח, ומשו"ה חשבינן ליה נעשית מצותו, וחשבינן לה עבודת סילוק, וכ"מ בירושלמי שהתרומה כהקטרה, ואם תרם לחצאין תלוי בהקטרה לחצאין, מיהו ר' מנא תמה בירושלמי למה לא דימוה לקמיצה, ויש לעי' מה בין תרוה"ד לדישון דפנימי, הרי גם מצותו אצל המזבח ואפ"ה לא מועלין, ואמנם תו' ביומא משוין אותם, שאין בהם אלא איסור דאורייתא, אבל אין כן דעת ש"פ, וי"ל דכיון שהזהירה תורה ושמו בנחת ושלא יפור ש"מ בקדושתיה קאי, ולא רק איסור"נ, ובירושלמי שדשן דפנימי אסור בהנאה מדאורייתא, אבל מדמי ליה לדשן דחיצון שמחוץ למחנה, ובמ"ש בירושלמי תרם והפריחתו הרוח, במעילה י"א ב' בשלמא דשן דחיצון כו', מיהו בתו' זבחים מ"ו א' ובתו"י יומא שם נקטו שיש גם בדישון הפנימי מעילה כ"ז שלא סילקו מהשלחן, ומ"ש פסחים כ"ו א' דמשתעלה תמרתו אין מועלין בו היינו בריח, ולא בגוף האפר, ומחא דאין מחזירין עיכולי קטורת משמע שאין הדשן בקדושתו, עי' מעילה ט' ב' בזה.

י. בתו' חולין קי"ז א' כתבו דאין מועלין בדשן אלא משעת מצות תרוה"ד, וכ"כ בתו' הרא"ש שם וביומא נ"ט ב', והדברים צ"ב איך חוזרת מעילה משפקה ואיך מתפרשת מתני' דמועלין בהן עד שתצא לבית הדשן, ואולי מקור דבריהם ממעילה י' שאמרו שהנהנה מאימורי קק"ל לאחר שהעלין פטור, ופי' רש"י ותו' דמה שמועלין בדשן היינו דוקא בדק"ק, ואולי פירשו תו' הנ"ל דאח"כ חוזרת המעילה, ודוחק, מיהו מרן זללה"ה פירש דאיכא מעילה ופטור דקאמר מלהביא דבר שכולו למזבח, ועוד יישובים, ולכאורה יש ליישב דנהי דמועלין מדאורייתא בדשן ובגדי כהונה מ"מ אין לזה

סימן א

בדיני תרומת הדשן והוצאת הדשן

פחותין משל עבודה, ומשמע מזה דאף כשאין חוזר ומוזג בהן כוס לרבו, אפ"ה בעינן שיהיו פחותין כדי להראות שמזיגת הכוס חשובה יותר, וכן פרש"י כאן כגון שחקים או מפשתן שאינו מוצהב, ואם הטעם הי' רק מפני זוהמת ההוצאה או הבישול, א"כ צריך רק לייחד בגדים להוצאה וא"צ שיהיו פחותין מן הראשונים, ולא משמע דהיינו רק להיכירא בעלמא, שלא יבא לעבוד בהם עבודה.

מידו נראה דעיקר הטעם כדי שלא ימוזג כוס לרבו בבגד המזוהם, [נאע"פ שאינו בדרגת פסול של מטושטשין עי' זבחים י"ח ורמב"ם פ"ח מכה"מ ה"ד], ואמנם שמענו גם הענין של למעט בבגדים של מלאכה הבזויה, אבל עיקר תדבר"י מתפרש שלא לעבוד במזיגת הכוס בבגדי הבישול, [וכ"ה בלשון הגמ' שבת קי"ד א' דתדבר"ש למדתך תורה דרך ארץ כו' הרי דיליף ד"ז מהאי קרא], אלא דמשמע שלא רק לצורך מחר נאמר ופשט ולבש, אלא יש בזה ענין חשיבות לעבודת ההרמה, מיהו לפ"ז אפשר לייחד בגדים חשובים להוצאת הדשן שלא ישתמש בהם לשאר עבודות, אלא די"ל שבמשך הזמן יפגמו ויעשו פחותים טפי מאחריני, והעיר חתני רח"ש נ"י די"ל דאי לאו קרא הו"א שכל העבודות חייבין בגדים חשובין, דסו"ס עוסק בעבודה גם בהוצאת הדשן, וקמ"ל קרא שיש עבודות שרשאי ללבוש בהם בגדים פחותין והיינו דקרי להו בגדים אחרים שפחותין בעצמותן, מלבד הפחת שנעשה ע"י ההוצאה של הדשן, וניחא בזה שהדין נוגע לעבודת היום ולא רק לשאר עבודות.

ולפ"ז למדנו ג' ענינים א' שלא ימוזג את הכוס בבגדים שבישל בהם, ב' שלא

א. **יומא** כ"ג ב' ת"ר ופשט ולבש כו' שומעני כדרך יוהכ"פ שפושט בגדי קודש ולובש בגדי חול, יעוי' ברש"י ותו"י שהקשו מה ענין להזכיר כאן כדרך יוהכ"פ, מלבד ששם לא פשט קודש ולבש חול, וגם צ"ב למה לא אמר בפשיטות שומעני אחרים חול לא אחרים פחותין, ונראה ע"פ פרש"י שאם אחרים מתפרש חול, הי' חיוב לפשוט בגדי הקודש וללבוש בגדי חול, והי' זה מסדר העבודה להוציא את הדשן אחר תרומתו, ואפי' אם לא הי' חיוב להוציא כל יום, מ"מ הי' איסור ללבוש בגדי כהונה בזמן הוצאת הדשן, מדין שינוי בגדים ולא מפני שמפסיד הבגדים החשובים, וזהו שאמרו כדרך יוהכ"פ ששינוי בגדים חובה לכל עבודה לעצמה, וה"נ הי' דין שינוי בגדים להוצאת הדשן, ולא רק פטור שא"צ בגדי קודש, אבל למסקנא דתרווייהו קודש, אין זה דין בעבודת ההוצאה אלא דין בבגדים, והא דנקט קודש וחול לאו למימרא דביוהכ"פ הי' חול, אלא דהכא ודאי דיוהכ"פ ע"כ הכונה חול, א"נ זהב לגבי לבן חול קרי להו, לפי לישנא דקרא בגדי קדש הם ופשט את בגדי הבד בגדי הקודש וגו' ולבש את בגדיו.

שם ת"ל ופשט את בגדיו כו' לכאורה בגדים מיותר דמצי למיכתב ולבש אחרים, דהא קאי על ופשט את בגדיו, וגם בגד הוי לשון חשיבות להקיש בגדים לבגדיו.

שם א"כ מה ת"ל אחרים, אין השאלה על לשון אחרים בלבד, אלא למה פושט את אלו אם חוזר ולובש בגדי קודש.

שם פחותין מהן, כה"ג אשכחן לקמן ל"ה א' ב' דלהוצאת כף ומחתה לוקחין בגדים

עבודות, שהרי טעונין גניזה, ובא לעשות מיוחדין להוצאת כף ומחתה יש ענין של כבוד שלא יהיו חשובין כראשונים של שחרית, אבל אם ה' רשאי להשתמש בשל שחרית לא היו מחדשים שיעשה פחותין מהן, ולר' דוסא דכשרין לכהן הדיוט, מ"מ אינם כשרים לעבודת יוהכ"פ של הוצאת כף ומחתה, והא דס"ד שם דאחרים חשובין לכאורה היינו דמעלין בקודש, ועתו"י שם.

בשבת קי"ט א' אמרו דרב ענן לביש גונדא להכנת צרכי שבת ותדבר"י בגדים שבישל כו', ושם קי"ד א' אמרו דשינוי בגדים לכבוד שבת ילפינן מהוצאת הדשן, ותדבר"י, ולמדנו מזה שאינו מדין עונג שבת אלא זהו כבוד לפני המקום, והא דר"ע לביש גונדא היינו להראות שהוא עוסק בצרכי שבת שלבש בגדי המבשלים, ומה שלא לבש בגדים נאים לכבוד עבודת ההכנה לשבת היינו משום תדבר"י, אבל אין לפרש שיהא ניכר יותר בגדי שבת דבפשוטו לא ה' לובש הגונדא אלא זמן מועט שהי' עוסק בצרכי שבת, ואפשר שלא ה' ניכר הבדל גדול בין בגדי חול לשבת, אלא בנקיות ובחדשים, ולכן עשה הבדל בבגדי ההכנה, אבל העיקר ה' להראות שכולו מסור לעבודת ההכנה עד שהחליף בגדיו לבגדי מלאכה.

ב. **שם** ר"א אומר אחרים והוציא לימד על הכהנים בע"מ שכשרין להוציא הדשן, בירושלמי מבואר דה"ה זר, ובאמת לא מצינו שום עבודה שיהא חשיבות לכהן בע"מ, ואין לחדש כאן מידי דהוה אמראות נגעים אלא דכיון שאין זר קרב על גבי המזבח י"ל דמרבין רק בע"מ, וכונת הירושלמי דזר פטור, כיון שאין זו עבודה, שהרי גם בע"מ כשרים, והא דדריש מקרא בע"מ, היינו משום דאחרים משמע כהנים אחרים, דאילו ישראל לא מיקרו אחרים גבי כהנים, ואם איסור קריבת זר ע"ג המזבח מדאורייתא הרי באמת הפסוק מתפרש רק על בע"מ, וע"ע סק"ג בד"ז.

יבשל בבגדים שמזג בהם, להראות חשיבות עבודת המזיגה, וברמב"ן משמע שאסור לנהוג בזיון ולטנף בגדי העבודה, ג' שרשאי לייחד בגדים פחותים אע"פ שגם הבישול עבודת שירות חשיב, שו"ר בזה בספר אאמו"ר שליט"א עי"ש דבלשון הרמב"ם פ"ב מתמו"מ ה"י נראה דצריך שיהיו פחותין מן הראשונים, ושמדברי רש"י בחומש שכתב דאין זו חובה אלא ד"א כו' יש ללמוד שעיקר החובה שלא יעבוד עבודה חשובה בבגדי הוצאה, ולכן יכול לייחד בגדי ההרמה להוצאה, ומ"מ משום ד"א לא יוציא בהן אלא בפחותין, ולמד כן מלישניה דר"ש לימדך תורה דרך ארץ כ"ה בשבת קי"ד א', מיהו פשטות לשון רש"י שאינה חובה אלא עצה טובה כי יפסיד הבגדים בהוצאה ולא יוכל למזוג בהם למחר מן הדין, [והרמב"ן הקשה דחובה היא שלא יטנף בגדי העבודה החמודות, ולכאורה כונתו ג"כ משום עבודה דלמחר, ובזה אפשר שמודה רש"י, מיהו פשטות לשון רש"י משמע שרשאי מן הדין לעבוד בהן, ולכן השיג הרמב"ן שאסור מה"ת, וברמב"ן משמע קצת שיש איסור לטנף בגדי הכהונה בדשן שזה ג"כ בזיון גם כשדעתו לגנום], אלא שיש ליישב הפסוק דאיצטריך לאשמוענין שרשאי ללבוש פחותין לעבודה פחותה, והדרך ארץ שינהג כן לכתחלה.

והנה לדעת רש"י והרמב"ן לא שמענו שיש ענין ללבוש בגדים פחותין להוצאה ולבישול, כדי להבליט חשיבות מלאכת המזיגה, מיהו בהוצאת כף ומחתה מצינו שיהיו פחותין מן הראשונים, וכן פירשו שם בגמ' ל"ה ב' קרא דיחזקאל ולבשו בגדים אחרים פחותין מהן, ועי"ש ברש"י דקאי על עבודת יוהכ"פ, אבל באמת הוצאת כף ומחתה לא דמיה להוצאת הדשן, ועדיפא מדישון מזבח הפנימי והמנורה שגם שם לובשים בגדי כהונה כשל כל העבודות, אלא לפי שאינו רשאי ללבוש בגדי לבן של שחרית לשאר

בגדי קודש דאפשר שרק הכשר נתחייב בזה, אבל יהא לבוש כבגדי כהונה מדו כמדתו ועל בשרו, ובפשוטו אין להצריך פחותין מהן בבגדי חול, דהא עיקר קרא שיוציא בחול ולא בקדש.

והריטב"א כתב בשם הרב החסיד דאף לר"ל אליבא דר"א תרוה"ד בבגדי קודש והוצאת הדשן בבגדי חול, אלא דס"ל שאף תרוה"ד כשרה בכהן בע"מ, והדברים מחודשים שאם בע"מ לובשים בגדי קדש יש לקיים ד"ז גם בהוצאה, ומגלן דפליג אהיקשא דת"ק, מיהו יש לקיים דכהן כשר רשאי ללבוש בגדי קודש להרמה וצריך לפשטן בהוצאה וכמש"כ לעיל, והריטב"א גריס דלר"א ג"כ בעינן פחותין מהן, ע"ש, ולגירסא דידן לפי ה"ר יונה והרמב"ן אין מקום לשאלה זו כיון דאחרים היינו חול, ומ"ש הרמב"ן שזהו פשוטו של מקרא עיקרו כר' יוחנן או כמש"כ הר"י אליבא דר"ל.

בתנ"י כתבו דמודה ר"א להיקישא דבעינן בגדי קודש אף בהוצאה, ולא נתרבו אלא בעלי מומין, נראה דעתם שיש כאן דין כהונה ודלא כהירושלמי דה"ה זר, ולכן לא קשיא להו שיעטרכו בגדי קודש כיון דסו"ס יש כאן דין כהונה דוקא, ולר"ל ג"כ פושט ולובש פחותין כמו לת"ק, אבל קשה דמסמיכות דאחרים לוהוציא אין לחדש דבע"מ כשרים, שהרי אין כאן שינוי מלשון הרגיל, וכיון דבעינן בגדי קדש אין לחדש דבע"מ כשרין, ועיקר הדבר דבע"מ לובשין בגדי כהונה ועובדין עבודה מחודש מאד, דלא אשכחן דכוותה, ועוד דמשמע דר"א ארישא דברייתא פליג ולא דין נוסף שלא הוזכר ברישא כלל, ועוד דלר"ל דסבר דלאו עבודה היא מסתברא דזר ובע"מ שוין, וכיון שהדבר מפורש בירושלמי לכאורה יש לנקוט כן, וכן לישינה דר' יוחנן אבל בהרמה ד"ה עבודה היא, וכיון דהוצאה לאו עבודה היא יש להכשיר זר ובגדי חול.

וברמב"ן עה"ת מבואר דאיכא תנא בשמעתין דסבר דבגדים אחרים היינו בגדי חול, וכונתו לר"א דלא מקיש בגדים לבגדי לר' יוחנן, ודלא כתנ"י, וה"ע מסתברא דלא אשכחן שזר ובע"מ לובשין בגדי כהונה, שהרי אינם ראויין לשרת ואין טעם להלבישן בגדי שרד שנעשו לשרת בקודש, ומעילה נמי איכא, וכמו שפשוט דלהירושלמי שהשווה זר לבע"מ, דמיירי בבגדי חול, ה"ה בתלמודן דממילא מובן שאין בע"מ לובש בגדי קודש, [וכ"כ בתו' ר"י הלבן דלאחרים מיירי בבגדי חול, וכ"כ בריטב"א בשם הרב החסיד, שו"ר שכ"כ הראב"ד בתו"כ בפשיטות], ויש לעי' א"כ היקישא מאי עביד ליה, וי"ל דלא מייתר ליה בגדים בתרא לאקושינהו כיון דאיצטריך אחרים לוהוציא, וכיון שבגדים נכתב כדי לייתר את האחרים לוהוציא, תו לא מפרשין ליה להיקישא, ועוד דכיון דאחרים מתפרש בע"מ, הר"ז כחול לגבי קדש, ולא מסתבר לפרש בגדי קדש, מיהו לדעת תנ"י דמשמע דמרבין רק בע"מ, י"ל דמפרשין דהיינו פחותים ולא חול.

ויש לתמוה לר"ל דאמר כמחלוקת בהוצאה כך מחלוקת בהרמה, איך אפשר לפרש בהרמה בגדי חול, הרי הכתוב מפורש ולבש הכהן מדו בד וגו' וודאי מתפרש בגדי קודש, וגם ילפינן מינה שיהא כמדתו ועל בשרו, ועוד דהא בהדיא כתיב ופשט ולבש ואם לבש בגדי חול מה פשיטה שייך להצריך בהן, ואפשר דקרא אשמועינן שילבש כתונת ומכנסים לעבודה זו, ושיהיו כמדתו ועל בשרו כמו שצריך בבגדי כהונה, ואם לבש בגדי כהונה לעבודה זו צריך לפשטם בעבודת ההוצאה, ומתפרש בהרמה שרשאי ללבוש בגדי כהונה אבל בהוצאה צריך לפשטם, ואפשר דלתכחלה ראוי שיהא כהן כשר ובבגדי קודש כדאמרינן בעלמא הכהן בכיהונו, אבל כשנעשה ע"י בע"מ אין להצריך בגדי כהונה, [שו"ר במל"מ פ"ב מתמו"מ ה"י שנסתפק אם הבע"מ לובש

ל'ה' סק"ג נתבאר עוד בכל הנ"ל בדברי הגמ' בדר"ל.

ג. שם אר"ל כמחלוקת בהוצאה כך מחלוקת בהרמה כו' מ"ט דר"ל אמר לך אי ס"ד עבודה היא יש לך עבודה שכשירה בשני כלים, יש לעי' כיון דאשכחן ת"ק דמצריך כהונה ובכגדי כהונה א"כ מנ"ל לר"ל דר"א פליג, ונראה דר"ל ס"ל שגם לת"ק לאו עבודה היא אלא שלא התירה תורה לזר ליקרב לגבי המזבח ולכן הצריכה כהן כשר ושני בגדי קודש, אבל לר"א דגלי רחמנא דלא חייש לזה שזר קרב למזבח לגבי הוצאה, ס"ל לר"ל דאין לחדש איסור בהרמה, כיון דתרווייהו לאו עבודה נינהו, וכן נראה בגמ' דכו"ע מודו שכל שכשרה בשני כלים לאו עבודה היא, והרי מבואר בגמ' דלר"ל לכו"ע תרוה"ד בשני כלים, שרק ר"י תירץ דגלי כו', ואמרו נימא כתנאי כו', והר"ז מפורש דלר"ל אף אליבא דת"ק לאו עבודה היא.

ופשטות הדברים דר"ל לא שמיע ליה ברייתא דר"י דמרבה ד' כלים בתרוה"ד, ומ"מ לא איתותב ר"ל מהאי ברייתא, כיון דס"ל דמסברא אין לרבות ד' כלים, וא"כ ר"ד ורבי דלא מוקמי קרא לד' כלים ע"כ דס"ל דכשרה בשני כלים, ואפשר דאפי' אי שמיע ליה לר"ל דאיכא תנא דס"ל דבעינן ד' כלים, מ"מ משמע ליה דר"א ס"ל דלאו עבודה היא מדמכשר בע"מ, ואי לאו דפשיטא ליה דלאו עבודה היא מכח הא דכשרה בב' כלים, לא הוה דריש אחרים והוציא להכשיר בע"מ, וכיון שכן מסתבר דת"ק ורבנן ל"פ בד"ז, שהרי לא מצינו ביניהם פלוגתא נוספת, ולפ"ז עיקר מקור דברי ר"ל דסגי בשני כלים הוא מדברי ר"א, וא"כ מבואר מדר"א דתרוה"ד נמי לאו עבודה היא, ומיושב טפי הא דאר"ל כמחלוקת בהוצאה כך מחלוקת בהרמה, כיון שמקור דין הוצאה שכשרה בבע"מ נלמד מהא דהרמה לאו עבודה היא מדכשרה בב' כלים, שו"ר שכבר כ"כ אאמו"ר שליט"א בהערות יומא,

והדברים מתיישבים יותר לדעת הרמב"ן דלר"א בגדים אחרים היינו בגדי חול, וש"מ דלאו עבודה היא כלל, ומה"ט לא מקיש בגדים לבגדי כיון דתרוה"ד נמי כשרה בבגדי חול, והיינו לר"ל דמיירי בשני כלים.

מיהו אכתי צריך יישוב משמעות הכתוב לר"ל, דקראי דתרוה"ד משמע בבגדי קדש, והיינו דכתיב ופשט את בגדיו, וצ"ל דס"ל לר"א דקרא אשמועינן שרשאי הכהן ללבוש בגדי קודש לתרוה"ד, אבל אסור ללבשן בהוצאת הדשן, ואם בע"מ תורם אינו לובש בגדי קדש כלל ואינו בדין ופשט, שכל דין הפשיטה הוא כדרי"ש שלא יעבוד עבודה בבגדי ההוצאה, ולפ"ז הא דכתיב ולבש הכהן מדו בד, היינו משום דהיתר בגדי כהונה הוא רק בכהן, ולא משום דבעינן כהן, אלא לפי שענין הפרשה להתיר בגדי כהונה לתרומה ולאוסרן בהוצאה, להכי נכתב ד"ז בכהן ובבגדי קודש, ואפשר שכן ראוי לכתחלה, בין בתרומה בין בהוצאה.

והרימב"א הקשה לר"ל היכי מוקים דברי ר"א על הרמה בזמן ששנה בהדיא דבריו על הוצאה בלבד, וכדמתפרש בקרא דאחרים קאי על הוצאה, ולפמשנ"ת באמת קרא מיירי בהוצאה בלבד, דהא מיירי כשההרמה נעשית ע"י כהן בבגדי קדש, אבל אמת הוא דכ"ז נלמד מהא דהרמה בשני כלים ולא עבודה היא, וממילא מסתבר שגם הרמה כשרה בבע"מ, אע"פ שהפסוק מיירי בהרים כהן.

דעת תו' ותו"י וכ"נ דעת רש"י דלר"א בהוצאה בעינן בגדי קדש, ולפ"ז לא מכשר אלא בבע"מ, וס"ל דבע"מ קרבין לגבי המזבח, ואע"ג דבעלמא דממעטין זר משום וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי המזבח ממעטין נמי כהן בע"מ, כדלקמן כ"ה א' ובשאר דוכתי, היינו משום דכיון דזר פסול ממילא מתפרש הכהן בכיהונו, אבל היכא

תו' דכשר בבע"מ ובעינין בג"כ קשה דכיון דלאו עבודה היא מנלן להלביש בע"מ בבגדי כהונה והרי לאו עבודה היא.

שם בא"ד וי"ל משום דבע"מ חשיב כמו זר כו' לעיל כתבנו דמהא דלאו עבודה היא למד ר"א לדרוש אחרים והוציא להכשיר בע"מ, אלא דלדעת תו' דבעינין בגדי כהונה דוקא וגם זר פסול, אין זה פשוט כ"כ.

בדברי התו' מבואר דאף לת"ק הרמה והוצאה לאו עבודה ניהו מדכשרין בשני כלים, וכ"ה פשטות הגמ' דמ"ד עבודה היא סבר דבעיא ד' כלים, ולפ"ז ע"כ דצריך ב' כלים גם במידי דלאו עבודה, והגרע"א ז"ל הקשה דנימא דרק מהא דכשר בע"מ מוכח דאף בדלאו עבודה בעינין שני כלים, ולמש"כ הרי מת"ק מוכח דאף דפסול בע"מ בעינין שני כלים, והרי גם לת"ק לאו עבודה היא, וע"כ הוצרכו תו' לומר דהא ל"ק מ"ט בעינין שני כלים במידי דלאו עבודה, ואאמו"ר שליט"א כתב דלשון הגמ' משמע דמסבא קאמר דב' כלים לאו עבודה היא, ולא מדרכי רחמנא בע"מ בהוצאה.

בתו"י ד"ה כך כתבו דלר"ל אחרים והוציא לא בעי למימר אחרים שלא עשו תרוה"ד, דהא אותם אחרים כשרים גם לתרוה"ד, אלא אחרים לשאר עבודות והוצרכו לזה לשיטתם, אבל להרמב"ם נוחא בפשיטות דהא בקרא מיירי שהי' תרוה"ד ככהן כשר ובבגדי קדש, ולכן נאמר ופשט ולבש, וא"כ באמת אחרים לאו היינו הכהן דרישא, דבע"מ אינם לובשים בגדי קדש כלל.

יש לעי' לר"ל הא דתנן בתמיד כ"ח ב' שהתורם מקדש יו"ר מן הכיור ואומרים לו הזהר שלא תגע בכלי עד שתקו"ר כו' אם אף בבע"מ שתרם איכא ד"ז, דבפשוטו אין קו"ר מן הכיור בור ובע"מ, וכן יש להסתפק אם תורם בכלי שרת, ובאמת בפסוק מבואר

דמרבינן אחרים בע"מ, שפיר מחלקינן בין זר לבע"מ, כיון דבע"מ נכנס עד בין האולם ולמזבח, ועמל"מ פ"ו מביאת מקדש ופ"ט הט"ו שהאריך בד"ז של איסור עליית זר ע"ג המזבח אם זה מדאורייתא, וכן בבע"מ בין האולם ולמזבח עי"ש בפלוגת הרמב"ם והרמב"ן בזה, ולכאורה מהירושלמי מבואר דזר כבע"מ וכשר בהוצאת הדשן והר"ז זר שקרב ע"ג המזבח, ואמנם אפשר דמה"ט הרבה ר"א רק בע"מ כיון שזר אינו קרב ע"ג המזבח ואינו נכנס לשם, משא"כ בע"מ, ואפי' אם האיסור של זר ליכנס מדאורייתא, וריבויא דקרא רק על בע"מ, מ"מ חיוב זרות ליכא, דכל עבודה שכשרה בבע"מ זר פטור עליה, ומתפרש הירושלמי הוא זר הוא בע"מ לענין חיוב.

דברי הריטב"א בשם הרב החסיד דאף לר"ל אליבא דר"א הרמה בבגדי קודש והוצאה בבגדי חול צ"ע, דכיון דמודה דיש חילוק ביניהם מנליה להשוותם לענין בע"מ, ועוד דהא דקים לן דהוצאה בבגדי חול הינו מדאור"א דכשרה בבע"מ ואין בגדי קודש בבע"מ, וממילא אף הרמה שכשרה בבע"מ כשרה בבגדי חול, וכבר נתבאר בכ"ז לעיל סק"ב.

שם יש לך עבודה שכשרה בשני כלים, לת"ק שני כלים בלבד צריכין להיות של קדש, ולר"א מיירי קרא שרשאי ללבוש בגדי קודש לדעת הרמב"ן, ולפ"ז נראה דיכול ללבוש מצנפת ואבנט של חול, שהרי לאו עבודה היא לפסול בה ייתור בגדים, אלא שהצריכה תורה שלכה"פ ילבש שני בגדים אלו, וניחא בזה משה"ק אאמו"ר שליט"א איך עומד בגילוי ראש ועובד עבודה.

שם תוד"ה יש, אבל איפכא לא תיקשי לך כו' לת"ק דבעינין כהן כשר דוקא לא קשה דבעינין נמי בגדי כהונה, ולר"א לדעת הרמב"ן באמת א"צ בגדי כהונה, אבל דעת

דאף הוצאה בכלי קודש ועשית סירותיו לדשנו.

לכאורה ר"ל לא מצי סבר כלוי כ"ד א' דזר חייב על תרוה"ד, דכיון דלאו עבודה היא אפי' לת"ק שצריכה כהן ובגדי כהונה, מ"מ כיון דסגי בשני כלים אין זר חייב עליה, ואתיא ברייתא דלקמן כ"ד ב' כר' יהודה שצריכה ד' כלים, וצ"ע דמסתמא ידע ר"ל פלוגתא דרב ולוי.

ד. **שם** ור"י גלי רחמנא בכתונת ומכנסים וה"ה למצנפת ואבנט, מבואר כאן דכו"ע מודו דכל שכשרה בשני כלים לאו עבודה היא, [וכן להלן דמ"ס עבודה היא פי' מדבעיא ד' כלים ומ"ס לאו עבודה היא דכשרה בב'], ומבואר נמי שאין חולק דכתונת ומכנסים דקרא בגדי קדש הם, ואפי' אם לאחרים כשרה בבגדי חול לר"ל, מ"מ קרא בבגדי קדש כתיב, שהרי ר"ל מודה שהם שני כלים דקדש, ומזה למד ר"י לארבע, ותירוצן זה כר' דוסא ורבי דלא צריכא קרא, - כהן גדול תורם את הדשן בשמונה כלים, וכ"מ ברמב"ן במלחמות ריש פ"ב, מיהו מ"ש הרמב"ן שריך בגדים פחותים לדישון מזבח הפנימי והמנורה צ"ע דבפשוטו עדיפי מתרוה"ד שא"צ פחותים כלל, מיהו ערמב"ם פ"ב ממו"מ שחילק גם בזה, אבל פשטות הדברים כמ"ש רש"י י"ב ב' דתרוה"ד לא דמיא לבישול קדירה כלל.

שם ומ"ש הני, פרש"י דלשתוק מכולהו ואנא ידענא דמדכתיב בהו כהן עבודה היא, ולכאורה קשה שיכתוב הכתוב שני בגדים באופן שמטעה דרך שנים בעינן, ונראה שכאן צריך להקדים ולבש הכהן את בגדיו, כדי לסיים ופשט את בגדיו, וכיון שצריך להזכיר לבישת בגדים כתב הבגדים שיש חידוש בהלכותיהן וה"ה לאידך, אבל אם כל לבישת הבגדים היה מיותר לא היו נכתבין אלו בלבד.

שם מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים, שנאמר ומכנסי בד ילבש על בשרו, בזבחים י"ח א' דרשינן מעל בשרו שלא יהא דבר חוצץ בין הבגד לבשרו, ואפשר דההוא דרשינן מיהיו על בשרו, דמשמע צמודין לבשרו, והכא דרשינן מלשון לבישה דמייתר לומר שזהו סדר הלבישה, [מיהו התם נמי י"ל לא כתיב ילבש משום דיהיו משמע יהיו כבר על בשרו כיון שהם צריכין להיות על בשרו קודם כתונת בד קדש דרישא], ומיושב בזה קושית תו' תרי קראי למה לי, דדוחק לחלק בין כה"ג לכה"ד בענין הזה של לבישת מכנסים תחלה, [ואפשר דשאני כהן גדול שלובש בגדיו אחר הטבילה שגופו ערום, ולא הוה שמעינן מינה לכהן הדיוט שאסור ללבוש כתונת ואח"כ מכנסים, שדרך צניעות הוא לכסות גופו ולפשוט מכנסים], שו"ר ברש"ש שכ"כ.

לכאורה נראה דאי הוה כתיב מכנסים ברישא לא הוה דייקנן סדר הלבישה, דהכי אורחא דמילתא ללבוש מכנסים ראשון, אבל כיון דכתיב מכנסים לבתר כתונת וכתיב על בשרו שמעינן מינה שצריך להקדים המכנסים לכולן, ומשמע לקמן כ"ה א' שפושט מכנסים של קדש ואח"כ פושט כתונת של חול, ומבואר מזה שא"צ שיהא גופו ערום בזמן לבישת המכנסים, אלא שיהא גופו מכוסה במכנסים בשעה שלובש שאר בגדיו, והר"ז דרך כבוד לשאר הבגדים, ולכן הזכירו שלא יהא דבר קודם למכנסים פי' כשאנו מכוסה, וגם דרך צניעות שיהא גופו מכוסה מיד, וקבעה תורה הנהגה לבגדי קדש כאילו אין בגדי חול, וכדין הלבישה שלאחר הרחיצה, ולפ"ז אם לבש הכתונת תחלה ואח"כ המכנסים אינו פושט הכתונת וחוזר ולובשה.

שם ור"ל מדו כמדתו מדאפקיה כו' שלא יהא דבר קודם כו' דודאי מודה ר"ל לדינים אלו דמבואר בברייתא דילפינן להו מהני קראי,

שם היינו גניזה, ואפשר דר"ד מודה בזה ולחכי נקט כהן הדיוט, דהא לכו"ע האבנט של כה"ג של כלאים וכמש"כ.

שם ועוד בגדים שנשתמשת בהן קדושה חמורה כו' נראה דעיקר החסרון מפני שבולט שמשמש בהן רק קדושה קלה, שהרי אינן ראויין ליוהכ"פ אחר, ואף ביוהכ"פ עצמו אינן ראויין לבגדי זהב של כה"ג, דהא חוץ מהאבנט הרי הבגדים שוין לשמונה של כה"ג, ולכן הוי גנאי שראויין רק לקדושה קלה, ולא מסתבר לפרושי קרא בהכי, אבל מזרק שמקבלין בו דם הפר והשעיר ודאי ראוי לכל הקרבנות, אע"פ שנכנס בו לפני ולפנים, ואף כף ומחתה כמו שראויין ליוהכ"פ אחר מסתברא שראויין לכל העבודות ששייכין בהם, אע"פ שנעשה בהן שירות טפי ממזרק שטובל אצבעו בהם.

שם אלא מה ת"ל ילבש לרבות את השחקים, הקשה אאמו"ר שליט"א לר"ל דמיירי קרא בעבודה שכשרה בשני כלים מגליה לרבי להכשיר שחקים בכל העבודות שצריכין ד' כלים, ולעיל כתבנו דלר"ל לכו"ע לאו עבודה היא וא"כ קשה מנלן להכשיר שחקים בעבודה, וי"ל דכיון דאחרים אתא לפחותים מהם לא מתסבר דרישא נמי מיירי בפחותים משאר בגדי קדש, חדא דאין להזהיר שלא יתרום את הדשן דלאו עבודה בכלים שהוציא את הדשן דלאו עבודה, ועיקר האזהרה משום שאר עבודות, וכן משמעות הכתוב שהתיר בגדי קדש להרמה דלאו עבודה היא, ועוד דאין להמציא ג' מיני בגדים, וממילא מתפרש ולבש הכהן בגדי קדש שעושין בהם שאר עבודות ועליהו כתיב ילבש דמשמע שחקים, שלובש וחזור ולובש.

שם תוד"ה ילבש, וקשה לי גבי הוצאה מנלן כו' צ"ע איך אפשר ללמוד מהרמה שני כלים בלבד, הרי בהוצאה לא כתיב איזה בגדים, ואין לנו מקור אלא בגדים דהרמה,

ור"י סבר דכולהו מייטרי להכי, ור"ל סבר דלגופייהו צריכי שילבש רק אלו, ומלשון מדו ועל בשרו ילפינן דרשות אלו.

שם על בשרו מה ת"ל ילבש, טפי הול"ל ומכנסי בד ומה ת"ל ילבש, אלא אשמועינן בהאי לישנא כדר"ל דמקרא דעל בשרו לחוד ידעינן שלא יהא דבר קודם למכנסים.

שם להביא מצנפת ואבנט להרמה, אין הכונה לאפוקי הוצאה, אלא שאף הרמה שלא הוזכר בה ד' כלים צריכה ד' כלים, וכלפי שאר עבודות נאמר, ואמנם גם בלא תיבת להרמה הי' מובן הכונה.

דרשא דר"י מילבש להוסיף לבישה נוספת כדפרש"י, ודרשא דר"ד שילבש ויחזור וילבש, מדלא כתיב ולבש כתונת בד קדש ולבש מכנסי בד, ולשון ילבש משמע עתיד, ויליף ילבש ילבש לכוונה זו כדפרש"י, ורבי יליף שחקים ג"כ מענין זה שלובש וחזור ולובש.

שם אמר רבי שתי תשובות בדבר חדא דאבנטו של כה"ג כו' ר"ד הזכיר כה"ד משום דאבנטו של כה"ג לכו"ע כלאים כדאמרינן לעיל י"ב ב', וכלפי זה השיב רבי, מיהו ודאי מצינן למימר דאיצטריך קרא לכתונת ומכנסים ומצנפת, דסגי בזה להוכיח דוהניחם שם לאו גניזה היא, וכ"כ בתו' הרא"ש י"ב ב', ובתו"י כאן כתבו דאלישניה דר"ד פריך, ולמש"כ הרי להכי דקדק לומר כהן הדיוט, אבל אין זו תשובה על עיקר דבריו, ולר"ל דס"ל דסגי בב' כלים קשה טפי דהא לא איירי הכא באבנט כלל, ותו"י לשיטתם דפריך על לישניה דר"ד, ניחא להו דהכא פריך על מה שמשמע שמשמש בכל הכלים, אבל אם רבי פריך על דיניה דר"ד קשה, וצ"ל דכיון דהאבנט צריך גניזה שהרי אין לו שום שימוש, דהא ליוהכ"פ אחר אף לר"ד פסול, ס"ל לרבי שזה מוכיח דוהניחם

הוצאת הדשן, ומבואר מזה שיש מצות הוצאה גם בעצים שלא הי' בהם מצות תרוה"ד, והדברים מחודשים דהא בתרווייהו כתיב והרים את הדשן והוציא את הדשן, אלא דבוהרים מסיים אשר תאכל האש את העולה, אבל בוהוציא כתיב את הדשן סתמא וזה כולל כל הדשן גם של העצים, ומדוקדק לשון המשנה דבתרוה"ד קתני צבר את הגחלים וקתני מעוכלות הפנימיות, וא"כ קתני החלו מעלין באפר, דתפוח מלא באפר, ואין התרומה מאפר.

ויתכן שמצות התרומה מתייחס גם לדשן של העצים, ונפ"מ שמועלין באפר של העצים קודם התרומה אף לרב מעילה ט' א', מיהו אין זה מוכרע דאפשר דלרב הא דמועלין קודם ההרמה היינו בעיכולי בשר דוקא, אבל העצים נעשית מצותן משנשרפו.

שוב נתחדשו בזה דברים במעילה ס"י סק"א ושם כתבנו דגחלת דהכא היינו של אברי עולה, ולא של עצים ע"ש.

ברש"י ותו' מעילה י' א' נקטו שמצות תרוה"ד והמעילה היא רק בדשן של קדשי קדשים, והדברים מחודשים, ועמשנ"ת בזה לקמן סק"י.

במעילה ט' א' נחלקו רב ור"י אם מועלין באפר שע"ג התפוח, ונראה דמשהורידוהו מע"ג המזבח לכו"ע אין מועלין בו, והנדון רק אם ההורדה מע"ג המזבח היא ממצות הדשן או ממצות המזבח, כמ"ש אאמו"ר שליט"א בשם מרן זללה"ה דבהא פליגי, וקודם התרומה ודאי יש מצוה בכל הדשן להרים ממנו תרומת הדשן, ולכו"ע לא נעשית מצותו, אבל הוצאת הדשן אל מחוץ למחנה בפשוטו הוא רק פינוי המזבח מהאפר, שהרי אינו עושה באפר מצוה אלא מוציאו מחוץ למחנה, ודייק ר"י מדהצריכה תורה בגדי כהונה ש"מ עבודה היא, ולפ"ז לר"א דבע"מ כשרים להוצאת הדשן אף לר' יוחנן אין

ואם הם ד' הרי בהדיא דהיינו נמי בגדים דהוצאה, שהרי אין בשום מקום שיש רק ב' כלים שנוכל לפרש כן בהוצאה, ולא שייך ד"ז לדבר הלמד בהיקש, כיון שאין הב' כלים הנוספים ענין מחודש אלא גילוי מילתא שהכהונה בהרמה לד' כלים, ואין כאן מושג של ב' כלים כלל.

ה. **ירושלמי פ"ב ה"א** והרים אשר תאכל האש יכול עצים ת"ל עולה אי עולה יכול איברי עולה ת"ל אשר תאכל האש הא כיצד חותה מן המאוכלות הפנימיות ויורד, וכ"ה בתו"כ, וכ"כ רש"י בחומש, וכ"כ הריטב"א לעיל כ' ב' בשם ר"ח כהן וכ"ה בסמ"ג, ומבואר בזה שהתורם צריך להבחין שמכניס במחתה עיכולי בשר ולא אפר עצים, ומסתבר שאפשר להבחין בקל בדבר, כדי שיהא לכה"פ קומץ מעיכולי עולה, ולפ"ז מ"ש הרמב"ם בפ"כ מתמו"מ הי"ב שחותה מן הגחלים שנתאכלו בלב האש, ר"ל מהבשר שנעשה גחלים, וכמ"ש מהריק"ו דכיון שנתאכלו נקראים דשן, וכ"מ זבחים צ"א ב' שאסור לכבות כדי לתרום אלא ימיתין עד שיכבו ואח"כ יתרום ע"ש בגמ' וברש"י, וע"ש בלח"מ בשם המפרש בתמיד, וכ"ה לשון המשנה בסופ"ק דתמיד צבר את הגחלים ע"ג הרצפה, וק"ק דטפי הול"ל צבר את הדשן, - הא דכתיב את העולה אפשר דחלבים נשרפין לגמרי באש כשמונים וכיו"ב, וכליות אפשר שנימוחין או שהם מעט, ורק בשר נעשה דשן, ואין בשר ע"ג המזבח אלא של עולה, - שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א לתמיד בכ"ז ושם צידד דאברים שלא נתעכלו מבערב ג"כ נפטרו בתרוה"ד של יום זה, וצריך להבחין למחר שיתרום מהחדשים, וכ"כ מרן זללה"ה בדעת תו' כ' א'.

מידה הוצאת הדשן מוכח בגמ' שמצותה גם באפר של העצים דאמרינן מעילה ט' ב' דגחלת שפקעה מהמערכה והיא ע"ג המזבח מחזירין אותה לר' יוחנן כדי לקיים בה מצות

מועלין בו, עכ"פ להרמב"ן ודעימיה שא"צ בגדי כהונה, שו"ר בשטמ"ק אות ט' העתיק מתו' דאף לר"ל יש לומר דמועלין כיון דצריך בגדי כהונה, ואפי' לר"א דמכשיר בע"מ כיון דצריך בגדי כהונה, עי"ש.

ויש לעי' מה בין דישון מזבח הפנימי והמנורה שהם ג"כ עבודה כדחזינן לקמן כ"ד ב' ואפ"ה אין מועלין בהן, כמבואר ברמב"ם פ"ב ממעילה הי"ד ט"ו שכתב וז"ל דשן המזבח החיצון בין קודם הרמת הדשן בין אחר הרמה מועלין בו, דישון המזבח הפנימי ודישון המנורה לא נהנין ולא מועלין, ובתו' לקמן נ"ט ב' ד"ה והרי כתבו דדישון מזבח הפנימי והמנורה א"צ בגדי שרת, ובתו"י א' כתבו דבאמת מועלין בדישון כ"ז שלא נטלן מהמזבח והמנורה, ומתני' מתפרשת בדישון מזבח הפנימי והמנורה לאחר שהוציאן, וזה דלא כהרמב"ם הנ"ל, גם סתמות המשנה קשה לפרש כן, שלמה העלים התנא ד"ז, וגם מסיים המקדיש דישון בתחלה מועלין בו, ומשמע שבענין אחר אין מעילה בדשן כשל פנימי ומנורה, שו"ר בכ"ז בספר מרן זללה"ה זבחים סי' כ' סק"ד, וצ"ע במלחמות בפרקין שכתב דעיקר דישון נראה שהוא מדבריהם שאין לו עיקר מן התורה, והרי מבואר בגמ' כ"ד ב' ובכל הני דוכתי שהובאו בחזו"א שם דעבודה היא.

ונראין הדברים דפשיטא לכו"ע שאין דישון המנורה מצות הדשן שיש קדושה בפתילות ועבודת הדישון, וכן במזבח הפנימי, שאין המצוה אלא לסדר השולחן והמנורה שיהיו ראויין לעבודה החדשה, כמו שמסלקין האפר ממקום המערכה לתפוח כדי להכין מערכה חדשה, וכמבואר בירושלמי בפרקין דילפינן לדישון מזבח הפנימי מפני שצריך להקטיר על גופו של מזבח, אבל הוצאת הדשן דחזינן שלא הורידו האפר בזמן סילוקו ממקום המערכה, וש"מ שיש לו מקום לשהות ע"ג

המזבח, וגם מצינו שיש מצות תרוה"ד, בזה ס"ל לר"י שגם הוצאתו מן המזבח כיון שצריך בגדי כהונה ש"מ דעבודה היא, [ואע"פ שבכל האפר מועלין אע"פ שתרוה"ד היא רק מאברי העולה, היינו מפני שהמצוה כולל כל הדשן], ומ"מ כיון דחזינן שיש מצוות בדשן, לא אמרינן שנשלמה מצותו בתרומה, משא"כ בדישון פנימי ומנורה דלא מחדשינן שיש שום מצוה בדשן שלהם וכמש"כ.

מיהו אכתי קשה היכי פשיט ר"י מהא דהוצאת הדשן בעיא בגדי כהונה ש"מ בקדושתיה קאי, הרי דישון מזבח הפנימי ומנורה ג"כ בעו בגדי כהונה ואין מועלין בהן, ואפשר דהכנת המזבח והמנורה למצות הקטרה והדלקה שפיר בעיא בגדי כהונה אע"ג דלאו בקדושתיהו קיימי, וה"ה העלאת האפר ע"ג התפוח, דכל סדר העבודה בכלל שירות הוא, אבל הוצאת האפר מע"ג התפוח שהוא רק פניו מקום לדשן אחר, ולא למצות המערכה, בזה ס"ל לר"י שלא הי' הכתוב מצריך בגדי כהונה אי לאו דאכתי בקדושתיה קאי ולא נשלמה מצותו, וזהו שדקדק הכתוב לפרש בגדי כהונה בהוצאה טפי מדישון מזבח הפנימי והמנורה, דלא נימא שענין זה אינו שייך לשירות כלל, וענין בקדושתיה קאי היינו משום דאשכחן שקודם תרוה"ד אע"פ שנעשית בו מצות הקטרה בקדושתיה קאי, ולכן צריך ראי' שפקעה קדושתו בתרוה"ד, משא"כ בדישון פנימי ומנורה שפקעה קדושתן מיד כשנעשית מצותן, וכמש"כ לעיל.

ודעת תו' זבחים מ"ו א' ותו"י יומא נ"ט ב' דגם בדישון פנימי מועלין עדי שיסירו מהמזבח, ועמשנ"ת לקמן סק"ט.

לְקַמֵּן סק"י נתבאר שאין תשלומין למעילה דדשן ובג"כ, כיון שמנע מהם רק מצות גניזה, ועי"ש בדברי תו' חולין קי"ז א' ותו' הרא"ש שם ויומא נ"ט ב' שכתבו שאין מעילה רק משעת מצות תרוה"ד.

המשנה שהוזכר פסכתו רק דרך אגב בסופה וש"מ שאינו מסדר התמיד, ואמנם זה ודאי שלא דישנוהו מיד אחר שהעלו האפר ע"ג התפוח, דהא בסידור המערכה קתני שראשי הגזירין הפנימיים היו נוגעין בתפוח, וש"מ שהי' אפר צבור שם בזמן סידור המערכה, לכל המפרשים דתפוח הי' מאפר ולא בליטה בבנין המזבח, ועי"ש בראב"ד שכונתו להקשות מזה, ועכ"פ כיון שמוכח מזה שאין זה בסדר התמיד ולא מיד אחר צבירתו ע"ג התפוח, שוב אין לנו מקור לחדש שהוציאוהו משם בכל יום.

(מה) שאמרו כ"ח א' והרי תרוה"ד, ופי' תו' דיש אחריה הוצאת הדשן צ"ב, ויותר מיושב שיש אחריה סילוק כל הדשן לתפוח, וסידור המערכה, ועי"ש בפ"י ר"ח, ולע"כ).

ומה שאמרו ומימיו לא נתעצל הכהן מלהוציא את הדשן, הכונה שלא נשאר הדשן ע"ג המזבח משום עצלות, ונראה מזה שמיד שמורידין אותו מע"ג המזבח מוציאים אותו חוץ למחנה, שעיקר העצלות היא בהוצאה מחוץ למחנה [וכ"פ הרמב"ם לשיטתו], ולפ"ז אין ראי' גמורה מכאן שאין מצוה להוריד מע"ג המזבח בכל יום, מיהו העיקר כמ"ש אאמו"ר שליט"א דמכאן חזינן שלא היתה מצוה בכל יום, דבחיוב גמור לא שייך להזכיר שלא נתעצל, ורק בדבר שתלוי לפי הרצון שייך להזכיר שלא דחו ד"ז משום עצלות.

ויש לתמוה בדברי תו"י ותו' הרא"ש ור"י הלבן יומא כ' ב' שכתבו דברגלים עושין תרוה"ד מאשמורה הראשונה מפני שיש דוחק בעזרה שמעכבין מלהוציא את הדשן, ואם כונתם הוצאת כל הדשן מהתפוח הרי ברגלים לא היו מדשנין אותו, ולא ביו"ט כלל, ואם הכונה על תרוה"ד מה שייכות יש לעם בעזרת הכהנים ואצל המזבח, ואין שום עיכוב להוריד הדשן ולהניחו אצל המזבח, והרי אין אדם נכנס עמו ולא רואין אותו, אלא ודאי הכונה

ו. **מצות** הוצאת הדשן אינה בכל יום כדתנן בתמיד פ"ב שברגלים לא היו מדשנין אותו מפני שהוא נוי למזבח, וש"מ שאינה חובה בכל יום, ונראה הכונה שבכל הרגל שבעת ימים לא היו מדשנין אותו, אע"פ שכבר רבה הדשן, ובשאר ימים צריך להוציאו, וכן בעצרת בתשלומי עצרת, וכ"מ חגיגה כ"ו א' שלאחר הרגל הכהנים טורדין בהוצאת רוב הדשן, ואם עבר הרגל ערב שבת מפנין לאחר השבת, וגם נראה דבשבת ויו"ט אסור להוציא הדשן חוץ למחנה שאינה מצוה שדוחה שבת ויו"ט, וממילא גם אין מצוה להורידו ולהניחו בעזרה, ובלא"ה נראה שאסור מדרבנן להתעסק בהוצאת הדשן בשבת ויו"ט משום מוקצה ואיסור שבתון וסרך מלאכה, וכן פשוט בחגיגה שם שאפי' בע"ש אין מתעסקין בהוצאת הדשן, וכ"ש בשבת, וכ"כ רש"י בחומש והוציא את הדשן הצבור בתפוח כשהוא רבה כו' ואין זו חובה בכל יום אבל התרומה חובה בכל יום, וכ"כ רש"י חולין צ' ב' וכ"כ תו' יומא כ"ז ב' ובשטמ"ק מעילה ט' א', וכ"מ במפרש ורא"ש פ"ב דתמיד וכ"כ שם בפ"י ע"ש הראב"ד והוכיח כן שאם מדשנין בכל יום למה צריך להעלותו לתפוח תחלה ואח"כ להוציאו יוציאו מיד לחוץ.

ונראין הדברים שגם הרמב"ם לא נתכוין שמוציאין הדשן בכל יום, ומ"ש פ"ב הי"ג וגורפין מאותה הערימה בפסכתו כו' אין הכונה בכל יום אלא דכשגורפין נוטלין בפסכתו, ועפיה"מ, ובהי"ב סיים וחתיה זו שחותה כו' היא המצוה של כל יום, ואף הראב"ד שכתב בה"ז ומאחר שכהן מוציא בכל יום כל האפר מהיכן הי' שם התפוח, נראה דלאו דוקא בכל יום קאמר, אלא כונתו דכיון שרק ברגלים לא היו מדשנין אותו, א"כ כשנצטבר אפר תפוח כבר היו מוציאים אותו ומ"ט קרי ליה תפוח, וסמך על הלשון ומימיו לא נתעצל הכהן מלהוציא את הדשן, וכבר האריך בכ"ז המל"מ שם ודקדק עוד מלשון

כפרש"י שמקדימין תרוה"ד מפני שסידור המערכה יש בו טורח יותר בריבוי הקרבנות, וכדי שיהיו מזומנים מיד להקריב התמיד לא דחו תרוה"ד וסידור המערכה, ונפישו ישראל וקרבנות היינו שמתחילין מיד בבקר בלא עיכוב, כדי להספיק להקריב ריבוי הקרבנות, (וצ"ל שהיו מחזירין מיד בלילה האברים ופדרים למערכה החדשה, וכדתנן סופ"ב דתמיד, דהא נפישו קרבנות טובא שלא נתאכלו עדיין, וערמב"ם פ"ב ה"ה שמניחין אותו בצידי המערכה ולע"כ).

ויש לעי' מנלן לחלק בין מצות ההוצאה למצות התרומה, הרי פשטיה דקרא שכמו שהתרומה בכל יום כך ההוצאה בכל יום, והנה לאחר שידענו שמעלין האפר ממקום המערכה ע"ג התפוח, [ועי' להלן מנלן ד"ז], ממילא מובן שהוצאת האפר מן התפוח אינה המשך לתרוה"ד, דהא המשמעות שהכל מצוה אחת הוא משום דהוציא קאי נמי על הדשן דרישא, אבל כיון שידענו שאת הדשן אשר תאכל האש מה שנשאר מן התרומה מעלין ע"ג התפוח, א"כ מצות התפוח אינה המשך לטפל בשירים של התרומה, שהרי את השירים מסלקין לתפוח.

ובאמת כבר נתבאר לעיל סק"ה דתרוה"ד היא רק מדשן של הבשר אשר תאכל האש את העולה שהוצאת הדשן היא מצוה שכוללת כל האפר שע"ג התפוח גם מהעצים, וזהו גופא החילוק דתרוה"ד היא תרומה מהקרבנות של אתמול [ואם לא הקריבו קרבנות כלל אין דין תרוה"ד למחר כמ"ש במנחת חינוך], ולכן צריך לתרום בכל יום כדכתיב היא העולה וגו' אשר תאכל האש את העולה וגו', אבל הוצאת הדשן שהיא כוללת גם מהעצים ועצמות, אינה ענין לקרבנות של אמש, ולכן אינה נוהגת בכל יום.

ואפשר דכיון דכתיב שהוצאת הדשן היא מן המזבח אל מחוץ למחנה מזה גופא

למדנו שאין זה מסדר התמיד, חדא דבשבת א"א להוציאו מחוץ למחנה, (וערמב"ם פ"ב הי"ד), ועוד שא"א שיהא מסדר התמיד שיצא הכהן באמצע העבודה בין התרומה וסידור המערכה אל מחוץ למחנה, וגם יצטרך לצאת פעמים רבות כמש"כ לעיל, וכיון שידענו שצריך להקדים סידור המערכה והקרבת התמיד, מזה למדנו שמסלקין האפר ע"ג התפוח, דכיון שהסילוק מהמזבח הוא מחוץ למחנה בזמן אחר, ע"כ שהאפר נשאר ע"ג המזבח עד שיפנוהו, והרי פשוט שאין מסיקין את התנור ע"ג אפרו, מזה למדנו ענין התפוח שמניחין האפר ע"ג המזבח, וממילא מובן שהוצאת הדשן אינה בסדר התמיד של כל יום וכמשנ"ת.

ונראה שגם כשמוציאין הדשן אין מפנין כל המזבח אלא מניחין מעט מפני שהוא נוי למזבח שאינו ריקן, ובוה מיושב משה"ק הראב"ד בה"ז היכי סתים תנא דרישא הגזירין הפנימיים היו נוגעין בתפוח, הרי כשמוציאין הדשן אין תפוח, ולמש"כ לעולם משאירין תפוח מעט, מיהו בלא"ה נמי ל"ק דבזמן דליכא תפוח נוגעין במקום שהי' ראוי להיות תפוח.

במקד"ד העיר דבמזבח הנחשת לא הי' תפוח, ולפ"ז הוצרכו להוריד הדשן בכל יום, ומדויק סתמות הכתוב דמשמע שהכל המשך אחד, שדישון מזבח החיצון כדישון הפנימי להכין המקום למערכה, מיהו לא הי' חיוב כן דרשאי לסלקן לצידי המזבח.

ז. **ויש** לברר האם מוציאין את הדשן בבגדי כהונה עד מחוץ למחנה, וכן מועלין בו עד שיגיע לבית הדשן, או שמצות הכהונה היא רק בהורדה מע"ג המזבח, ואח"כ כשרה ההוצאה בזר, כלישנא דגמ' הנהנה מאפר תפוח שע"ג המזבח, דמשמע דוקא על גביו, והנה בפסוק כתוב הכל במעשה אחד ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ

הדשן כבר נעשית מצותו אף לר"י ואין מועלין בו, מיהו יש לדחות דעד שיצא ויגיע קאמר, דכ"ז שלא הגיע קרינן ביה שעדיין מוציאו לבית הדשן, וראיתי בספר אאמו"ר שליט"א כ"ד א' דאפשר דמשיצא לבית הדשן היינו משיצא חוץ לעזרה, (כענין שמצינו בפרים הנשרפים דביציאה מהעזרה מטמאין בגדים, מיהו שם זר מוליכם גם בעזרה), דבגדי כהונה חוץ לעזרה אינם חשובין בגדי שירות לומר דש"מ דבקדושתיה קאי, ומ"מ נקט שטעונין בגדי שרת עד ההנחה בבית הדשן, ואם נימא דחוץ לעזרה כשר בזר ובלא בגדי כהונה, שוב אין לנו המשמעות מסתמות הדברים שהנטילה מהמזבח עד הדשן חדא מצוה היא, וממילא אפשר לקיים שאין הנדון אלא בדבר המזבח, אבל משניטל מן המזבח נגמר השירות, ויש רק מצוה להוציאן לבית הדשן.

ובאמת ברמב"ם פ"ב הי"ד כתב ואע"פ שאין הוצאתו לחוץ עבודה אין בע"מ מוציאין אותו, ומבואר מדבריו שא"צ בגדי כהונה ורק ההורדה מן המזבח עבודה, ובמל"מ שם ה"י תמה על הרמב"ם מנין לו לחלק בין הוצאה להוצאה, ועמ"ש בזה אאמו"ר שליט"א, מיהו קשה לעמוד על שיטת הרמב"ם בענין ההרמה וההוצאה, שהזכיר מדיני ההוצאה בהרמה, ואיסור בע"מ שנאמר בהורדה מהמזבח הביאו בהוצאה לבית הדשן אם כונתו לפלוגתא דת"ק ור"א כמ"ש הכ"מ, ועי' מהריק"ו סופ"ב דנקט שצריך בגדי כהונה.

ה. כ"ד א' בעי ר' אבין תרוה"ד בכמה מתרו"מ ילפינן לה או מתרומת מדין ילפינן לה, פרש"י אחד מחמש מאות וכ"נ במנחות ע"ז ב' דבעי למילף תרומת לחמי תודה מתרומת מדין, ומפרשין התם דיליף תרומה לד' מתרומה לד', וה"נ ראוי לדמות תרוה"ד לתרומה לד' דהתם דהיינו אחד מחמש מאות, וכן בסברא דמה שניתן מישראל ללוויים אינו בדין תרומה אלא מה שניתן לכהן, וצ"ע בתו' שהעדיפו לפרש אחד

למחנה, וכן מימיו לא נתעצל הכהן מלהוציא את הדשן מתפרש שהמוריד מע"ג המזבח מוציאו לחוץ כמש"כ לעיל.

אבל לעומת זה קשה לחדש מצות בגדי כהונה מחוץ לעזרה, ולשון הברייתא לקמן ס"ט א' בגדי כהונה היוצא בהם למדינה אסור משמע שאין שום פעם שיוצאין בבגדי כהונה למדינה, ואמנם יש לדחות דלמדינה היינו לחול ולא למצות הוצאת הדשן, אבל אין נראה כן פשטות הדברים, וכן בסברא שאין לבגדי כהונה מקום חוץ לעזרה, (כענין ששנינו וכולן אין מקדשין אלא בקדש), והרי אפי' פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שדוחין שבת ויוה"כ פ' כשרין בזר כמ"ש הרמב"ם פ"ו ממע"ה ק"ה ושריפת כל הנשרפין כשרה בזר ובלילה ומקורו בירושלמי יומא פ"ו סוה"ו, וה"ה הוצאתן מן העזרה, ולמדנו מזה שפעולת ההוצאה מחוץ למחנה ואפי' השריפה אינה ממצות כהונה, ומסתבר דכ"ש הדשן שא"צ כהן, שהרי פרים הנשרפין מועלין בהם עד שיותך הבשר, וכן מסתבר שלא היו מוציאין אותו בכלי שרת, שהרי מע"ג המזבח גורדין אותו בפסכתו, כדתיב ועשית סירותיו לדשנו ומתרגמינן פסכתותיה למספי קטמיה, ואח"כ אין לגרור שש מאות פעמים פסכתו להוציא שלש מאות כור, (ואין להוציא כלי שרת לחוץ), ואטו הלכו אלף ושמונה מאות כהנים להוציא שלש מאות כור לפי חשבון חמש סאין לאדם כדאמר ב"מ פ' ב' קב לכתף, אלא ודאי פשטות הדברים שנשאוהו בעגלות וממילא אין כאן מקום לבגדי כהונה וכהן כלל, (ועי' חגיגה כ"ו א' שלאחר הרגל אין הכהנים פנויים מפני שטורדין בהוצאת הדשן), וראיתי במקד"ד סל"ב ס"ב ראי' מיבמות שאין בזה איסור זרות.

ובזה מיושב הא דקתני בכל הקרבנות ומועלין בהן עד שיצאו לבית הדשן, וכן בעולה קתני אבל מועלין בבשר עד שיצא לבית הדשן, הרי שמיד שיצא מן המזבח לבית

לא אזלינן לפי ידו של מקטיר, ואף במלא חפניו דנו בגמ' מ"ט א' דסגי במלא חפניו של ראשון, וש"מ שהשיעור נקבע בגלל מעשה הקמיצה והחפינה, אבל במקום שאין קמיצה הרי השיעור בקומץ בינוני.

ובירושלמי שקלים פ"ו ה"ד נחלקו אם קומץ לבונה הוא בקומצו של כהן או בקומצו של בעלים, והובא בשטמ"ק מנחות י"א ב' אות ח' כהוספה בלשון רש"י (וקרוב הדבר שהוא מתור"פ כפי המצוי כך), ומבואר דמפרש לה על קומץ לבונה שעם המנחה, [ועי' להלן מתו' מנחות ק"ו ב'], ובאמת לשון הירושלמי המתנדב מנחה מביאה בקומצו של כהן, והקה"ע הגיה לבונה במקום מנחה, ולשון המשנה במנחות האומר הרי עלי לבונה כו' והמתנדב מנחה יביא עמה קומץ לבונה, הרי שלשון המתנדב נאמר על מנחה, ולפ"ז יש לפרש דדוקא במנחה פליגי כיון שיש קומץ סולת ומרבין כוותיה לקומץ לבונה ובזה ס"ל אליבא דר' אילא שצריכין להיות הקמצים שוין, ובעה"ב צריך להביא כמות של לבונה שתתאים לקומצו של הכהן הקומץ את המנחה כדי שיהיו שוין, ולפ"ז צריך ליתן לכהן לקומץ הלבונה וליתנה על המנחה ואח"כ יקמוץ הסולת, והדברים סתומין, ומשמע דנקטינן כאידך מ"ד דס"ל אפי' בקומץ הבעלים כלומר בקומץ בינוני, ולאפוקי שא"צ להשוותו לקומץ הכהן בסולת, [ומהא דקתני חמשה קמצים הם אין הכרח ששיעורן שוה, דהא קתני המעלה את הקומץ בחוץ חייב, והיינו קומצו של כהן, לפי מה שהוא, אא"כ נימא דכולם בקומצו של כהן], אבל לא מצינו ענין בקומצו של בעלים, אא"כ נימא דכל שם קומץ בעולם שפיר דמי, ולפ"ז גם אם הביא שיעור שני זיתים שזהו הקומץ הכי קטן ג"כ יצא, אלא דלכתחלה מביא בקומץ בינוני, ואולי כשמביא בקומץ הבעלים לא מקרי עין רעה כיון שנתכוין להתנדב בשלו, אבל אין

חמישים, גם במפרש במנחות שם פי' אחד מחמישים ורש"י פירש שם אחד מת"ק.

מידו צ"ב מ"ט מספק"ל הרי מסקינן התם במנחות דילפינן דורות מדורות ומש"ה לא ילפינן ממדין, ואפשר דנראה לו רחוק לומר שחותה במחתה אחד מעשרה, ואע"פ שחותה רק מבשר שנעשה דשן ולא מעצים ולא מחלבים שנשרפו לגמרי, עסק"ה, ולכן סבר דשמא משום מקום למדו דהכא השיעור אחד מת"ק, מיהו ודאי פשטא דמתני' שנוטל רק פעם אחת במחתה, והיינו כדפשיט שהשיעור בקומצו.

והא דלא מספק"ל בשיעור קומץ פי' תו' משום דהכא אינו נוטל בידו, ואין לחדש שיעור לפי ערך קומץ, ולמאי דמסיק שהשיעור הוא בקומץ, יש ללמוד מזה דשיעור קומץ יש לו חשיבות מוגדרת, כמו שיש נתינה מלא חפנים כך יש מלא כפו מלא קומצו.

ויש לברר באיזה קומץ משערין, אם בקומצו של הכהן התורם או בקומץ בינוני, ובפשוטו אין ענין בקומצו של הכהן אלא כשעושה מעשה הקמיצה, אבל כשמשער שיעור קומץ ע"י המחתה אין לנו אלא קומץ בינוני, תדע דבירושלמי פ"ה ה"א אמרו דרישב"ק היתה ידו מחזקת כארבעת קבין, ובפשוטו היינו ידו אחת, ולא מלא חפניו כבתלמודן מ"ז א', מדמסיים דבן גמלא לא היתה ידו מחזקת אלא כשני זיתים, ואם הכונה מלא חפניו, הרי בפ"ב ה"א אמרו ריבר"א שאל מעתה כהן שאין ידו מחזקת כשני זיתים פסול מן העבודה, ועוד שאם מלא חפניו הי' שני זיתים הרי בקומצו אין אפי' כזית, וגם לא מסתבר שהיו ידיו קטנות כ"כ, אא"כ דברי"ש הכונה מלא חפניו ובכך גמלא הכונה ידו אחת, ונקטו כן להבליט ההבדל, והכי מסתברא, ועכ"פ לא מסתברא שהמחתה היתה בגודל ידו של רי"ש ב"ק, ולא מצינו שצריך לשער מחתה לפי הכהן, והרי לעולם בהקטרה

הענין בקומצו של בעלים אלא בשם קומץ בעולם.

וְלֹא־אָמַר בהאומר הרי עלי לבונה או בשני בזיכין של לחה"פ לכו"ע השיעור בקומץ בינוני, ובקומץ קטן ג"כ יצא יד"ח, ובקומץ של מנחת הסולת פליגי אם דינו כשאר קמצים, או שצריך שיהא שוה לקומץ של הסולת, וסתמות הדברים בגמ' וברמב"ם שדינו ככל קומץ ששיעורו בבינוני, אבל קשה לעמוד על כונת הירושלמי אם הכונה בקושיא דשני קמצים היינו אחד של סולת ואחד של לבונה, או דהכונה של בזיכי לחה"פ, דמצד אחד עדיף לפרש מלחה"פ כיון דלבונה היא, וכן הוזכר בגירסא לחה"פ, ולעומת זה קשה דלחה"פ הוי אזכרה לכל מערכת בפ"ע, ואין סברא לחשבם שני קמצים, ועמ"ש אאמו"ר שליט"א במנחות ק"ו ב' בארוכה בכ"ז, ובתו' שם הביאו הירושלמי לענין האומר הרי עלי לבונה, ועמ"ש ירדב"ז יומא פ"ה ה"א בארוכה ובהגהות מהגר"א ולע"כ.

וַיֵּשׁ להסתפק אם אפשר להוסיף על שיעור קומץ במתנדב לבונה ובבזיכי לחה"פ, דבתרומת הדשן דילפינן ממנחה שיעור קומץ כתבו רש"י ותו"י שאפשר להוסיף על הקומץ, וכ"ה פשטות הדברים שאין מדקדקין במחתה לשיעור קומץ, וכן לשון המשנה צבר את הגחלים ע"ג הרצפה לא מתפרש בקומץ בלבד, וא"כ גם בבזיכין ולבונה הבאה בפ"ע כיון שאין שם קמיצה יכול להוסיף על הקומץ, [כלשון המשנה לא יפחות מקומץ דמשמע שיכול להוסיף, אלא די"ל שיכול להוסיף שני קמצים ויותר אבל לא קומץ ומחצה], אבל בקומץ הבא עם המנחה תניא מנחות י"א ב' דיתיר פסול, וערמב"ם פ"א מפסוה"מ ה"ט, ולע"כ, ואם יש להשוות כולן כיון שכולם למדו ממנחה ה"נ אין להוסיף, מיהו י"ל דבמנחה אין להוסיף מפני שצריך להיות שוה לקומץ הסולת, אבל בבזיכין ילפינן רק ששיעור הקטרה בלבונה הוא לכה"פ קומץ,

כלשון רש"י מנחות ק"ו ב' דאמרין מנלן דסתם הקטרה הוי קומץ, אבל אין חשיבות לקומץ כמו לעשרון ולוג שא"א לחצאין, כדתנן מנחות ק"ג א' עשרון ומחצה יביא שנים, דבעשרון מצינו שיעורים בקרבן בפ"ע, ואין לנו במרובה אלא כשיעור שני קרבנות וכיו"ב, ובזה ניחא דתרוה"ד דמיא לבזיכין ומתנדב לבונה, אבל ראיתי בספר אאמו"ר שליט"א מנחות ק"ו ב' שכתב דנראה שקומץ כעשרון ולוג, והיינו שאין לנו אלא שיעור קרבן שמצאנו, וכיון דבמנחה מצינו קומץ לבונה, אין לנו להוסיף אלא כשיעור שני קרבנות דהיינו ב' או ג' קמצים, [מיהו יש לחלק דקומץ לבונה דמנחה אינו קרבן בפ"ע, וגם חסר כשר לר"י ור"ש], ולפ"ז בבזיכין היו רק שני קמצים, ותרוה"ד שאני שאינו קרבן שהאדם מתנדב משלו, ואין השירים נאכלין, ובזה מפרשין והרים את הדשן לכל הפחוץ קומץ, ולשון הרמב"ם פ"ה מתמו"מ ה"ב ונותנין בצד כל מערכה כלי שיש בו קומץ לבונה כו' נמצאו שני קמצי לבונה בשני בזיכין, משמע שהי' בהם רק קומץ, וצ"ע, ועי' להלן ד"ה בירושלמי.

בַּהֲגָהוֹת הגר"א תמורה ל"ד א' כתבו דגרש"י בגמ' שם שיש מעילה בקומץ של תרוה"ד, ודקדק מזה שאם תרם יותר אין מעילה אלא בקומץ שצריך ליתנו שם, והדברים מחודשים דבפשוטו אם אפשר לתרום יותר הרי הכל בכלל השיעור של המצוה, וכקומץ גדול חשיב, תדע שאם במחתה יש שיעור ג' קמצים ורק קומץ אחד תרומה נמצא שהתרומה בטלה בשירים, ואולי היינו דכתיב ושמו כולו שאם תרם יותר צריך להשים כולו אצל המזבח.

בַּתוֹ ותו"י כ"א א' הקשו למה לא הוזכר תרוה"ד בנבלעין במקומן, ובפשוטו דישון מזבח הפנימי יש בו יותר מג' קבין ותרוה"ד יש בו קומץ וא"צ להזכיר משהו דשן המעורב בכל הדשן שהוא נבלע עם הדשן

במעילה ט' א' אמרין דהשירים שתרמו מהם כבר נעשית מצותן מיהו לר"י בקדושתיהו קיימי, ומבואר מזה שא"א לתרום מהם למחר שהרי הם כפירות מתוקנים שהופרשה תרומה מהם, ויש להסתפק באברים שנתנן ע"ג המערכה לאחר תרוה"ד מאי, כגון ברגלים שתורמין מאשמורה הראשונה, מי אמרין דקרא קאי על כל העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה, וזה כולל כל קרבנות של אתמול, או דבעינן לכה"פ שמשלה בהן האור וכבר נעשו לחמו של מזבח, ויש גם מקום לומר דבעינן שיהיו ראויין לתרום מהן שכבר נעשו דשן, מיהו בזה כתב מרן זללה"ה בזבחים ס"כ סק"א בדעת תו' יומא כ' א' ששוב א"א לתרום מאלו שכבר הוקטרו, אע"פ שלא היו דשן בשעת התרומה.

ט. יש לברר מהי עיקר מצות תרוה"ד האם ההרמה או הנתינה אצל המבח, ובכל דוכתא יומא ס' א' מעילה י"א ב' ועוד, אמרין דתרוה"ד הוי דבר שנעשית מצותו ומועלין בו, ונראה מזה שעיקר המצוה היא ההרמה שקבעו בקדושת תרומה, והשימה אצל המזבח היא כעין גניזת התרומה ולא שעיקר מטרת המצוה כדי להניחו שם, וכמו מוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי והמנורה שעיקרן תיקון הקרבן והמזבח והמנורה, ולא הנחתם אצל המזבח, וכן בסברא כיון שמשליכין אותה עם שאר הפסולת ש"מ שענינה גניזה ולא מטרת המצוה, וכ"נ מהא דחשיב לה כ"ד א' עבודת סילוק ולא עבודת מתנה, וש"מ שהשימה אצל המזבח אינה עיקר העבודה ובתו"י שם כתבו דאפשר שהנחתה כשרה בזר. **ובן** אמרו בירושלמי כאן דההרמה כהקטרה, ואמנם אח"כ אמרו דר' מנא אמר תמיה אנא היך רבנן מדמין תרוה"ד להקטרה ולא דמיא אלא לקמיצה שזו בהרמה וזו בהרמה, אבל לא משמע דבטלה כולה סוגיא דלעיל מכח קושיא זו, ושם דימו תרם והפריחתו הרוח לקומץ שהפריחתו הרוח מהמזבח, ולא

המרוכה וגם בין הערבים נותנים שם דשן דפנימי, והזכירו דישון פנימי שאין ללמוד ממוראה ונוצה שזה גנאי להשאיר שם פסולת והוצרכו לנס, אבל אפר אינו נבאש כמוראה ונוצה, והזכירו דישון מנורה דבכל דוכתא אזיל בהדי פנימי, וגם לאשמועינן שפתילות נבלעות, אבל לומר שתרוה"ד אינו נבלע צ"ע היכי משכח"ל, דאטו נעשה נס להפריד קומץ הדשן מתוך הדישון המרוכה של הפנימי ומוראה ונוצה, וצ"ע, ויש לעי' אם לא נעשה נס איך יבאישו העזרה בערימות של מוראה ונוצה, ואולי משנסרחו ונעשה כעפר מותר לסלקם משם, - לשון המשנה צבר את הגחלים ע"ג הרצפה, ומבואר שהם נבלעים דרך רצפת אבנים, ובתו"י שם משמע שנבלעין מיד בב"א וכ"נ ברש"י תמורה ל"ד א', אבל יתכן שנבלע ונעלם במשך זמן מסוים, ומבואר ברש"י ותו' שמועלין אף לאחר שנבלעו, ומסתברא שבמשך הזמן אין רישומן ניכר ונעשין כעפר.

בירושלמי פ"ב ה"א אמרו שהשיעור בכזית דכתיב אשר תאכל האש ואכילה בכזית, ולפ"ז נוחא שלא נמנה בחמשה קמצים מנחות ק"ו ב', ולתלמודן י"ל דכיון שרגילין לתרום יותר מקומץ, אינו נמנה בכלל חמשה קמצים, וא"כ משמע מזה דבבזיכין איכא רק קומץ, מיהו י"ל דכל הני חמשה ענין אחד הם דילפי מקומץ דמנחה.

עוד אמרו בירושלמי דבעינן שיהא שירים לתרוה"ד, וכ"נ בתלמודן דבכל הני איכא שירים בין בתרו"מ בין במדין בין במנחה, וכ"ה לשון תרומה שנוטל משירים, שאם נוטל הכל אין זה לשון תרומה אלא לשון נטילה, ונסתפקו בירושלמי מה הדין כשיש דשן רק כזית אם תורמין דהא ליכא שירים, וה"ה לתלמודן בקומץ, והיינו מפני שצריך לתרום עיכולי בשר עולה דאל"ה יכול להוסיף עצים ולתרום, ובפשוטו אינו תורם בכה"ג, כמו שאינו תורם כשלא היו קרבנות מאמש.

רק מצות הנחה, משא"כ בדישון פנימי ומנורה שאין מצוה לנהוג כבוד בהנחתם במקום הדשן, אלא שרמזה תורה שמקומם במקום המוראה והנוצה, ולכן אע"פ שיש מצוה בהנחתם שם, מ"מ לאו בקדושתיהו קיימי, והיינו נמי דדרשינן בבבלי כה"ג והניחם שם, שזה שקבעה תורה מקום לגניזתם מלמד דבקדושתיהו קיימי, כי היכי דאשכחן דר"י דייק בהוצאת הדשן מדצריכי בגדי כהונה ש"מ בקדושתיהו קיימי.

י"ש להביא רא' שאין מעילה בדישון מזבח הפנימי אף קודם סילוקו, מהא דאין מחזירין עיכולי קטורת כדאמר מנחות כ"ז ב', והרי בגחלת אמרינן מעילה ט' ב' שיחזירה כדי לקיים בה מצות הוצאה, מיהו אפשר דבפקעה ע"ג המזבח יחזיר, וצ"ע ובידור.

ומה שאמרו מעילה י"א ב' בשלמא מזבח החיצון דכתיב ביה ושמו כו' הכונה מנלן לדישון מזבח פנימי, ושיהא בו איסור"נ (בלא מעילה), בשלמא חיצון כתיב בהדיא להניחו שם, ואמנם מה"ט יש בו גם מעילה, אלא פנימי מנלן דיש מצוה בהנחתו שם, וממילא אסור בהנאה, א"נ מדרבנן בעלמא כיון שע"י ההנאה מבטל המצוה, ולכן אסרו כל הנאה, ולפ"ז ניחא דכל שטעון גניזה מדאוריתא מועלין, והוצאה לבית הדשן מצוה בלבד, (ע"ש בדין נסכים במעילה י"א ב' ובסוכה מ"ט ב') וכ"כ תו' יומא שם דכל לא נהנין שבש"ס מדרבנן.

ובירושלמי ה"ב למדו לדישון מזבח הפנימי שאסור בהנאה בק"ו מדישון מזבח החיצון, ואין הכונה על תרוה"ד שמועלין בו, אלא על הדשן שמחוץ למחנה דדריש ליה מוהוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור שיהא מקומו טהור, ומפרש דר"ל שאסור בהנאה, או מאל מקום הדשן שיהא מקומו לעולם, ומזה יליף לדישון מזבח הפנימי שניתן סמוך לכבש שאסור

משמע שהנדון בהפריחתו הרוח לאחר ששמו אצל המזבח, וש"מ שהתרומה כמזבח וההנחה אצל המזבח או ההורדה מהמזבח היא כגמר שריפת הקומץ, וכן דימו קמץ חצאין להקטיר קומץ לחצאין כשומשום או פחות מכזית.

וי"ש לעי' א"כ מ"ש תרוה"ד שיש בו מעילה אף לאחר השימה אצל המזבח, ומ"ש דישון מזבח הפנימי והמנורה דתנן לא נהנין ולא מועלין, ואמנם תו' נ"ט ב' כתבו דגם תרוה"ד אין מועלין בה, דומיא דעגלה ערופה שאין בה מעילה ומשוינן להו שני כתובים הבאין כאחד, וכ"כ תו"י בתחלת הדברים, אבל אין כן דעת רש"י ותו' בשאר דוכתי והרמב"ם פ"ב ממעילה ה"ד ט"ו שכתב דשן המזבח החיצון בין קודם הרמת הדשן בין אחר הרמה מועלין בו, דישון מזבח הפנימי ודישון המנורה לא נהנין ולא מועלין, והא דחשיבא עגלה ערופה שני כתובים, היינו משום שהאיסור שה' לפני שנעשית מצותה נשאר לאחר שנעשית מצותה, ודכוותה בתרוה"ד, [ועי' לקמן סק"י עוד יישוב לזה, וכ"נ במתני' דמעילה דקתני בפ"ב בכל הקבנות ומועלין בהם עד שיצאו לבית הדשן, ולר"י היינו עד שיצאו ממש כדאמר מעילה ט' א', ובפ"ג קתני בדישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין, הרי שדינם קל מתרוה"ד, וכן בתמורה ל"ד א' פסחים כ"ז ב' לא אשכחן אפר הקדש שאסור לעולם אלא תרוה"ד, מיהו דעת תו' זבחים מ"ו א' ד"ה ולא דקודם הסילוק מהמזבח מועלין אף בפנימי, וכ"כ בתו"י יומא שם דמשתעלה תמרתו אין מועלין בריח, אבל מועלין בגוף האפר, אבל הדברים צ"ע למה העלים תנא דמתני' ד"ז וקתני רק הא דלא נהנין ולא מועלין, ועוד דדישון מנורה כפנימי דמי ובפשוטו אין בו מעילה, (ועתו' הרא"ש ב"מ נ"ד ב').

ונראה דכיון דכתיב ושמו בנחת ושלא יפור שמעינן שצריך לנהוג בו קדושה ולא

בהנאה, אבל תרונה"ד מועלין בו כמשנ"ת לעיל.

ויש לעי' במה שאמרו בירושלמי דתרם והפריחתו הרוח דלר"י לא יצא, האם חוזר ותורם, דהא במנחה כה"ג נפסלה, ולא שייך קמיצה חדשה משנאבד הקומץ, ואפשר דמיתלא תלי אם תגיע התרומה אצל המזבח, שעדיין לא נעשו שירים עד שתגמר מצות התרומה, או עד שירד מהמזבח, ואפשר שצריך לחזור ולתרום על הכל למחר, אבל היום כבר נעשו קצת כשירים, ולא חזו לתרומה חדשה.

אפר של כף ומחתה דיוהכ"פ מסתברא שנותנין אותו במקום דישון מזבח הפנימי, דסתם מקום הדשן כולל כל ההקטרות, עד שריכו בדשן הדשן גם דישון מנורה, ועי' לעיל סק"ד בדין הכף ומחתה אם נגנזין.

י. כתבו תו' חולין קי"ז א' וכ"כ בתו' הרא"ש שם וביומא נ"ט ב' שאין מועלין בדשן אלא משעת מצות תרומת הדשן, והדברים מחודשים חדא דכ"ז שזקוקין לתרונה"ד והוצאת הדשן אינו בדין שתפקע מעילה מהם, ואע"פ שעדיין לא נעשו דשן, ולא הגיע זמן תרונה"ד דהיינו בלילה, ועוד דבהדיא תנן בכולהו ומועלין בהם עד שיצאו לבית הדשן, הרי שיש בכל המוקטרין מעילה עד שיצאו לבית הדשן, ועוד דכיון שפקעה קדושתן היכי הדר רחיל.

ואפשר שמקור דבריהם מסוגיא דמעילה י' א' שאמרו שם הכל מודים שאם נהנה מבשר ק"ק שנטמא ומאימורי קק"ל אחר שהעלן דפטור ופריך פשיטא מאי קא מפסיד כו', והקשה רש"י הרי אמרו שמועלין בדשן עד תרונה"ד לכו"ע ועד הוצאת הדשן לר"י, ומ"ט אמרינן דבאימורי קק"ל ליכא מעילה משהעלן, ותירץ דדוקא ק"ק ואברי עולה מועלין בהם עד שיצאו לבית הדשן, וכ"כ תו'

שם ונתנו טעם בדבר כיון דתרונה"ד נאמר על העולה לא ילפינן מינה אלא ק"ק ולא אימורי קק"ל, והדברים מחודשים טובא ולא נתפרש א"כ מאי פריך פשיטא, ועכ"פ לפ"ז אפשר דס"ל לתו' בחולין שם דרק משעת מצות תרונה"ד מועלין בהן, אבל קודם לכן משהעלן אין מועלין בהם.

ובעיקר הסוגיא שם תמה מרן זללה"ה בזבחים ס"ט ס"ק י"ט תמיהות רבות דמוכח בכל דוכתא שיש מעילה בקדשים שטעונין שריפה וכ"ש כשטעונין הקטרה, וכן משום תרונה"ד והוצאת הדשן, עי"ש ובספר אאמו"ר שליט"א מעילה שם, ולכן פירשו דבהא ל"פ רב ולוי אם המעילה לנדבה, או לקטרת, [לכאורה נראה דהאי קטרת היינו לבונה הבאה בפ"ע, אע"פ שקשה למה נקטו קטורת, ומיושב משה"ק תו' מנחות נ' א', וצ"ע], ונקטו אימורי קק"ל לאחר שהעלן אגב פלוגתיהו דלעיל קודם שהעלן, וה"ה אימורי ק"ק, מיהו קשה לשון פטור שאמרו בגמ', ועי"ש מ"ש בזה, ולכאורה נראה דעבר על איסור מעילה מדאורייתא, אבל לענין תשלומין כיון שלא הפסיד מהקרבן אינו משלם, ולפ"ז ה"ה שמועל בדשן ותרונה"ד ובגדי כה"ג אינו משלם כיון שאין להקדש בהם כלום, שהרי הם נגנזין ולא הפסיד מן הקרבן כלום, אלא שחילל קדשי ד' בהנאתו, כמו נהנה פחות משו"פ או שלא פגם בדבר שיש בו פגם, ול"ד לבשר ק"ק קודם זריקה דכיון שעדיין לא נעשית מצותן הר"ז כמחסר מן הקרבן, ולכן צריך לשלם לנדבה או לדבר שכולו למזבח, אבל משנעשית מצותן שלא חיסר להקדש כלום אין להיכן לשלם, שההפסד של מצות גניזה אע"פ שנשארו קדשי השם אין לזה תשלומין, שאין מפרישין תחלה לגניזה, וכלישניה דרבא שם שאין מפרישין תחלה לאיבוד, ואפי' למצות תרונה"ד אין להיכן לשלם, שכבר הוקרב הקרבן, ואין תשלום למצות אלא לקרבן.

ובזה מיושב טפי הא דחשיב תרוה"ד ועגלה ערופה ובגדי כה"ג שני כתובים הבאין כאחד, אע"פ שאין מעילה בעגלה ערופה, דבאמת בכולהו אין תשלומי מעילה שכבר נעשית מצותן, ואיסור ההנאה רק מפני שטעונין גניזה, ומ"מ יש בהם איסור מעילה מפני שחייב גניזתן משום דהווי קדשי השם, וד"ז שייך גם בעגלה ערופה.

יא. **יש לעי'** עד מתי תורמין תרוה"ד, ובירושלמי פ"ב ה"א אמרו שאם סידר את המערכה עד שלא תרם משחיל ותורם

מפרק ותורם, דהיינו שאם יש לו אפשרות להשחיל המחתה ולתרום יתרום מתחת המערכה, ואם לאו ה"ז מפרקה ותורם, ואולי יש לדקדק מזה דלאחר שהקטיר על המזבח משל יום זה שוב אינו תורם, ויתכן שאפי' העלה האפר ע"ג התפוח שאינו מעורב עם ההקטרה של יום זה, מ"מ עבר זמן התרומה, דתחלת עבודה דיממא היא, ואין עושין אותה באמצע היום, וצ"ע ובירור, מיהו בלילה מסתברא ששוב אין תורמין את של אמש, כיון שכבר הגיע זמן מצות תרומה של יום זה.

סימן ב

בענין עבודות שזר חייב עליהם

יומא כ"ד א' אמר רב ארבע עבודות זר חייב עליהן מיתה כו' פרש"י אע"פ שכולן מוזהר עליהן אין חיוב מיתה אלא בארבע אלו, וכ"ה ברמב"ם פ"ט מביאת מקדש ה, וכ"מ מהא דקומץ ומקבל פסול בזר, ואפ"ה פטור ממיתה, וש"מ שאע"פ שעובר בלאו, דודאי שהפוסל בעבודתו עובר איסור, אפ"ה פטור ממיתה, ולפ"ז עיקר קרא דעבודת מתנה ועבדתם בא למעט שאר עבודות ממיתה.

שם עבודת מתנה ולא עבודת סילוק, יש לעי' הרי פשטיה דקרא כדפרש"י בחומש שזכות העבודה ניתנה להם במתנה, לומר שאינה עבודת עבד אלא עבודת כבוד, והיינו דכתיב עבודת מתנה אתן את כהונתכם והזר הקרב יומת, שהתא זו זכותכם וזר יומת, ומה שייך לומר שהכהנים נותנים מתנה לשמים מלשון נתינה, הרי אינם אלא שלוחי דרחמנא להקריב קרבנות שהקדישו ישראל לשמים, ואפשר דכיון דכל הני מייתרי לדרשא דהומ"ל תשמרו את כהונתם לכל דבר המזבח והזר הקרב יומת, וכל לשון מתנה מיותר לדרשו עבודת נתינה, אף אם האמת דפשטיה דקרא

קאי על מתנה שקיבלו הכהנים, ואפשר עוד דעבודת מתנה מתפרש שאחשיב את עבודתכם כעבודת מתנה כאילו הנכם נותנים לי מתנה בעבודתכם ולא כעבדים החייבים לעבוד, וזה להוסיף בזכותכם כענין ממלכת כהנים וגוי קדוש, ובזה מתיישב טפי דעבודת מתנה מתפרש במידי דנתינה.

שם ועבדתם עבודה תמה כו', יש לעי' היכי משמע, הרי ראוי לומר הכי בלשון רבים, כמו השמרו לכם וגו' וסרתם ועבדתם וגו', וי"ל דכולו מיותר לדרשא זו, ואפשר דמתפרש ועבדתם שתשלימו העבודה עד תומה, ולכן מתפרש קרא בעבודה האחרונה.

שם לאתויי שבע הזאות שבפנים ושבמצורע, לכאורה צריכין ריבוי כיון שמזין אותן באויר כנגד הפרוכת, ואף למ"ד דנוגעין בפרוכת אין הפרוכת מענין מזבח שזורקין עליו דמים אלו, אלא הענין דהכי הוי טפי כנגד בית קדשי הקדשים, וכן במצורע מזין בעזרה כנגד בית הקדשים כמ"ש הר"ש בפ"ד דנגעים, [ועי' רש"י כאן שכתב בהיכל, והיינו רק כנגד ההיכל שהוא כנגד קה"ק], ונראה

ועוד דמסתבר דעבודת מתנה אכולהו קאי, אלא דלכל מרבה מקצת דברים, שו"ר בתו"י לקמן ב' שהקשו כן ע"ש, ובאמת משמע דדין הוצאת דהדשן ידעו, גם לצד דסילוק בהיכל חייב, ועכ"צ"ל כמ"ש בתו"י.

(שם ב' בעי רבא עבודת סילוק בהיכל מהו, פרש"י דללוי מיבעיא ליה, וכ"מ בתו"י, וקצת משמע מזה דכלוי ס"ל מדלא מפרש ללוי מהו, ולכאורה הי' מקום לדון דלכו"ע מיבעיא ליה, כיון דקרא כתיב מזבח ומבית לפרוכת א"כ לא נתמעט היכל בהאי קרא, ואמנם י"ל דבהיכל אף עבודת מתנה פטור כמו הזיות שבהיכל, אבל לבתר דקים לן דעבודת מתנה בהיכל חייב, א"כ יש לדון דלא נתמעט היכל כלל אף מעבודת סילוק, ואמנם מלישניה דרב מוכח דפטור, אבל צ"ע מנליה הא, והדר פשטה מולמבית, ונראה דמהא דנקט בלשונו לפניו מדמינן ליה או לחוץ כו' מוכח כפרש"י, וי"ל דמיבעיא ליה אליבא דלוי משום דנפ"מ נמי לרב מנליה דה"ה היכל, דלרב ודאי אין חיוב בסילוק כלל, שו"ר בכ"ז בספר אאמו"ר שליט"א, ועי"ש במ"ש אלא מעתה, ועי' בסמוך, וכ"ז ליתא דכיון דהיכל ילפינן מלכל דבר המזבח, ממילא מתמעט נמי בעבודת מתנה, וצ"ע דהא מרבינן גם מתנות שמן שבעזרה).

שם הדר פשטה מבית ולמבית, פי' דולמבית משמע שיש עוד דבר חוץ מזה, וכיון דלא קאי על דבר המזבח שקדם לו, דהא התם מרבינן אף עבודת סילוק, ע"כ מתפרש הכי לכל דבר המזבח ולהיכל ולמבית לפרוכת, ומזה ג"כ מוכח דבעיא דרבא אליבא דלוי הוא, דהא לרב קאי שפיר אדבר המזבח.

שם אלא מעתה כו' יעוי' בתו', ואפשר נמי לפרש דקאי אעיקר הדברים דילפינן לה מעבודת מתנה, דא"כ שיש ריבוי מיוחד לעבודות חשובות כזריקה והקטרה, י"ל דסידור השלחן לא חשיב כ"כ כהני, שהרי נוטלם

שזו כונת תו"י בתירוץ בתרא, - ויש לעי' בשלמא שבפנים חשיבי מקרבנות המזבח, אלא דמצורע היכי מתרבי מדבר המזבח, ואפשר דלוג שמן של מצורע שמתקדש עם הקרבן דמי לנשכים, וחשיב ג"כ חלק מקרבן המזבח.

בתו"י וניסוך היין והמים הקשו מ"ט חשיב להו בתרתי, ונראה דהי' מקום לומר שניסוך המים אינו דורון ליחשב עבודת מתנה, דאטו מים מתנה חשיבא, ומצינו בשמואל א' ז' ו' וישאבו מים וישפכו לפני ד' שאינו מענין ניסוך אלא הרינו לפניך כמים, עי"ש ברש"י ובתרגום, וה"נ הי' מקום לומר שניסוך המים ענין אחר הוא, וקמ"ל דחשיב נמי עבודת מתנה.

שם ולוי רבי רחמנא לכל דבר המזבח, יש לעי' א"כ נרבה נמי הוצאת הדשן, ובירושלמי באמת משהו להו, דלר"י דמחייב בתרוה"ד ה"ה בהוצאת הדשן, אבל בתלמודן ל"מ כן, מדהוזכר בדלוי ובברייתא רק תרוה"ד, [ואמנם יש לדחות דרב לשיטתו מעילה ט' א' דאין מועלין בדשן שכבר נעשית מצותו, ולכן לאו עבודה חשיבא, ולא הוזכרו דברי לוי אלא במאי דפליג אדרב, או דאיהו נמי בהא כרב ס"ל, אבל ממה שדנו בגמ' בדיושן מזבח הפנימי, דהיינו בעיא דרבא בעבודת סילוק בהיכל, וכן מעבודת סילוק דכף ומחתה דממעטין לה מולמבית לפרכת כמ"ש רש"י, ש"מ דלאו במעילה תליא מילתא, ולא בחשיבות דתרוה"ד שהיא חשובה בירושלמי כהקטרה], ואפשר דכיון שמקום התפוח אין מקטירין עליו, לא מיקרי דבר המזבח, משא"כ דישון מזבח הפנימי והמנורה דמיקרי דבר המזבח, והעלאת האפר מהמזבח לתפוח, יש אחריה עבודה בהוצאת הדשן, ואפשר עוד דלכתר דאימעיטו הוצאת כף ומחתה ודישון מזבח הפנימי והמנורה, מסתבר לן דלא רבי רחמנא דבר המזבח מפני חשיבותו, דלא חשיב טפי מפנימי, ורק תרוה"ד שאינה עבודת פניו, ונקיין אלא תרומה, בזה חייבה תורה את הזר,

מהשלחן ואין כאן הקטרה, אבל כיון דמעבודת מתנה ולא סילוק ילפינן להו, א"כ גם סידור השלחן ליחייב.

שם איכא סילוק והקטרה, משמע דסילוק נמי עבודה היא, ועי' מנחות אם סילוק נקמיצה או כהולכה.

שם זר שסידר את המנורה כו' נראה לדקדק מכאן שבין סידור הנרות דהיינו הכוסות ובין נתינת פתילות ונתינת שמן, כולן פסולות בור, ואם הניח זר הפתילה צריך להניח אחרת, שאם כשרות בדיעבד בור אין להקשות דליחייב עליהו מיתה, מיהו הוצאת כף ומחתה ודישון מזבח הפנימי, לא שייך לומר שעבודתן פסולה בור, שהרי אף בהפריחתו הרוח אין שום מצוה להמציא דשן כדי לדשנו.

שם הדלקה לאו עבודה היא, יעוי' בתו"י דר"ל שאין המדליק נותן אש שהרי האש דולקת מהפתילה והשמן שהיו במנורה, ואינו אלא מביא אש סמוך לפתילה, שע"ז תדלק גם הפתילה, ואין לחשבה עבודת מתנה ולא דמיא לעבודת סילוק, וכמעשה גרמא חשיב, ואמנם לאו סברא פשוטה היא לפטרו, דאטו עבודה קשה בעינן, מ"מ ס"ל לגמ' שאין זה בכלל עבודה דקרא, דסו"ס לא תיקן מלאכה, אלא סייע למלאכה המתקנת, ואמנם עיקר חשיבות המצוה היא הדלקתה, אבל אינה נקראת עבודה.

ופשטות הדברים דודאי זר פסול בהדלקת המנורה דבכל דוכתא כתיב אהרן ובניו או אהרן לחודיה, וז"ל הרמב"ן פ' בעלותך ויעש כן אהרן לומר שהוא הי' המדליק אותן כל ימיו, ואע"פ שהמצוה כשרה בבניו כמו שנאמר יערוך אותו אהרן ובניו אבל הוא הי' מזדרז במצוה הגדולה הזאת כו' עי"ש עור, ומבואר מזה דפשיטא ליה שזר פסול, וכ"נ בספרי דיליף לקטורת שתהא כשרה בכהן הדיוט מהא דעשה בנים כאב בהדלקת הנרות דכתיב יערוך אותו אהרן ובניו,

הרי בהדיא דרך כהנים כשרים, וכ"ה לשון הרמב"ם בסה"מ עשה כ"ה שנצטוו הכהנים כו', וכמו שאמרו לקמן מ"ה א' וכי תעלה על דעתך שזר קרב ע"ג המזבח, פי' דממילא מובן שכונת התורה דבעינן כהן, ושם אמרו אפשר במפוחא אבל בהיכל מאי איכא למימר, ומ"ש הרמב"ם בפ"ט מביאת מקדש ה"ז שמוציא המנורה לחוץ צ"ע דודאי לא מתרפש קרא בהכי, מלבד שהביא במנח"ח מתו"כ דקתני בהדיא שצריך להדליקה בפנים דוקא, ובאמת כאן א"צ לזה דבהדיא כתיב אהרן ובניו, וכמשה"ק בתו"י.

וי"ש לפרש דמה שאמרו לאו עבודה היא לענין חיוב זר, היינו שלא חייבה תורה זר אלא על מלאכת עבודה, ולא על דבר רוחני כהדלקה, שאין זה מעשה גמור, ואע"פ שחשיבותו מצריכה כהונה דוקא, והקשה בני ישראל נ"י א"כ מאי פריך בסמוך והתניא ונתנו בני אהרן כו' לימד על הצתת אליתא כו' ומאי קושיא נהי דלימד הכתוב שצריך כהן דוקא, אבל אכתי י"ל דלאו עבודה היא לענין זר, כמו הדלקת המנורה שאינה עבודה, וי"ל דהקושיא מדכתיב ונתנו בני אהרן הכהן אש, ומפרשין דהיינו הצתת אש, וש"מ דהצתת אש מיקריא נתינה וממילא עבודת מתנה היא, אבל בהדלקת המנורה כתיב לשון העלאה בלבד, משום דהלקת נר אין בה נתינה של כלום ולאו עבודה היא.

אבל הרמב"ם והראב"ד פ"ט מביאת מקדש ה"ז נקטו דכיון דלאו עבודה היא כשרה בור, והדברים מחודשים טובא כמשנ"ת לעיל, גם מצינו דתרוה"ד לר"ל לאו עבודה היא ופסולה בור לת"ק, מיהו כאן לאו עבודה היא אין הכונה משום דלא חשיבא כ"כ, אלא משום שחסר במעשה מלאכה, וכבר דקדק אאמרו"ר שליט"א בכ"ז עי"ש שכתב שאין זו עבודת שירות אלא מצוה, ודמיא לשחיטת פרה ומראות נגעים דפסולין בור, וצ"ע בכ"ז.

המבנת הנרות ודאי עבודה היא ופסולה בזר
אע"פ שאינה עבודה תמה, ואע"פ
שסופה בהדלקה דלאו עבודה אין זה מגרע
חשיבות דשאר עבודות שקודמות להדלקה,
וכש"כ לפמ"ש"כ דהדלקה חשובה אלא שאינה
מלאכת עבודה.

כ"ד ב' אלא מעתה זר שסידר את המערכה
ליחייב, פשטא משמע סידור העצים בלא
הצתת אליתא, וכן לקמן כ"ז ב' פורקה וחוזר
וסודרה, ואם הכונה רק בצירוף האש הול"ל
מכבה או מוריד הדולקין, וק"ק אמאי שביק
הצתת אליתא שבין סידור המערכה לשני
גזירין, כדמשמע בתמיד שהציתו שתי
המערכות באש קודם פיס של התמיד, ועוד
דשני גזירין בעינן על האש שתקדום האש
לעצים, ואפשר שהמסדר את המערכה הוא ג"כ
מצית את האור באליתא, [אע"פ שלשון
המשנה בתמיד החלו מעלין בגזירין כו' לשון
רבים, סידר את המערכה כו' לשון יחיד, ביררו
משם עצי תאינה כו' לשון רבים, (לסדר ובגמ'
סידר את המערכה שני'), הציתו שתי המערכות
באש כו', לשון רבים, ומשמע מזה שרק
בסידור המערכה זכה ולא בהצתת האש],
ואפי' נימא שאינו המצית, מ"מ קיצרו בגמ'
אחר שכבר ביארו דהצתת אליתא עבודה היא,
והכונה סידור והצתה.

שם איכא סידור אברים, פ"י שהעצים אינם
קרוב לעצמם, והם רק מכשירין להקטיר
עליהם האברים, ולכן חשיבי עבודה שאינה
תמה, ויש לעי' לר"מ ור"י מ"ה א' שיש
מערכה מיוחדת לקיום האש, ואין מסדרין
עליה אברים ליחייב, וי"ל דעצים דידה לא
מיקרו קרבן לחייב זר עליהם, שאין זו הקטרת
עצים אלא מצוה לקיים האש.

שם בהא פליגי מ"ס עבודה תמה היא כו'
פ"י דעצים נמי כקרבת דמו, ולא רק
כמכשיר לתמיד, ולקמן כ"ח א' נראה דר"י
סבר דסידור שני גזירין כשר בלילה והו"ל סוף

סידור המערכה, וכיון דאינה תחלת עבודת
התמיד ש"מ שעצים קרבן בפ"ע, וסידור
המערכה ושני גזירין עבודה תמה היא, ומאן
דפליג סבר דשני גזירין בעו יום דוקא
וכלישנא קמא דרב אסי, מיהו גם לל"ק צריך
לחלק דס"ל לר"י דאע"ג דסידור שני גזירין
ביום דוקא, מ"מ עבודה תמה היא, שו"ר
בספר אאמו"ר שליט"א שכבר נתבאר היטיב
בכ"ז.

יש לעי' במה מיוחדים שני הגזירין מכל
המערכה, ולכאורה החילוק שהגזירין
ניתנין על האש, וסידור המערכה קודם האש,
כמבואר בפ"ב דתמיד, [שו"ר בספר מרן
זללה"ה מנחות סל"ו ס"ק י"ב שכ"כ, וצ"ע
בלקוטי הלכות בזה], ולל"ק דר"י כ"ז ב'
סידור גזירין ביום דוקא, ומסתברא דבעינן
שיהיו הגזירין קיימין בזמן הקטרת אברי
התמיד, שמצות הגזירין משל תמיד היא,
ובמערכה אין דינים אלא קיום העצים, ועוד
דעצים של שני גזירין ארכן אמה ורחבן אמה
ועביין כעץ של מחק גודש סאה, וכמ"ש
הרמב"ם פ"ז מאיסור"מ ה"ג מגמ' דזבחים ס"ב
ב', ובעצים דמערכה בפשוטו אין דינים, תדע
שפסלו עצים של גפן, ולא נמצא בגפן זמורות
שרחבן אמה, וגם בשאר עצים הדבר מחודש,
שו"ר בספר מרן זללה"ה סל"ג סק"כ שאין
להקריב שום קרבן על השני גזירין קודם
התמיד, מיהו מהא דחשיב לה ר"י עבודה
תמה והיינו השלמת המערכה כדפרש"י כ"ח
א', ש"מ שזהו מענין הגדלת המערכה כמ"ש
מרן ז"ל שם מסוגית הגמ' ל"ג א'.

סידר גזיר אחד יתכן דלאו עבודה תמה היא
שחסר גזיר השני, אבל אם סידר את
השני לחוד מסתברא דחייב, וכן המקטיר כזית
מן הקומץ לאו עבודה תמה היא, ול"ד למזה
הזאה אחת מדם חטאת, כיון שכל הזאה כפרה
בפ"ע היא, לא מיבעיא בחיצונה שמתכפר
באחת, אלא אף בפנימית שכולן מעכבות זא"ז,
מ"מ כל אחת כפרה בפ"ע כדאמר זבחים ק"ט

דלוי שדבר המזבח כולל העלאת כל דבר, וממילא גם עצים בכלל, ואפשר דר"י סבר דעצים פשיטא טפי מהשנויים בברייתות.

שם והמזה בחטאת, מבואר כאן שהממזה בחטאת פטור, והיינו משום דס"ל דמיצוי אינו מעכב, ובמעילה ט' א' מבואר דפלוגתא דתנאי היא, ולשון תו"י ה"נ הומ"ל ק"ק, דודאי האי תנא משום דס"ל דאינו מעכב לכך שנה רק הזאה, שו"ר בריטב"א.

ויש ללמוד מכאן ששיירי הדם זר פטור עליהן, דלא עדיפי ממיצוי דם חטאת, דהא שירים לכו"ע אין מעכבין, וחזינן כאן שאם אין מעכבין פטור עליהן, וכן יש ללמוד מדהוצרך ר"פ לומר זבחים ל"ח ב' דזר חייב על ג' הזאות אחרונות שבחטאת, דהתם מצות זריקה היא וחשיבא כהקטרה אלא שאינה מעכבת הכפרה, וכדחשבינן להו בל תגרע בזבחים פ' א', אבל שירים לא חשיבי הקטרה כמו שזר ששופכן בחוץ פטור, חוץ משיירי הדם של חטאות הפנימיות לר"נ זבחים שם דס"ל שירים מעכבין, מיהו אפשר שזוהי סברא מיוחדת בדם שאין ענינו הקטרה אלא כפרה, וכל שאינו מעכב כפרה לא מיקרי קרבן כ"כ, אבל הקטרה כה"ג לא מיבעיא כל הקרבנות שאין הקטרתן מעכבת, דודאי חייב עליהן, וכן קומץ לבונה דמנחה אע"פ שבדיעבד נתכפר בקורט או בשני קרטין, ע"י מנחות י"א ב', אלא אפי' אי משכח"ל דומיא דדם מ"מ התם חייב, דבפשוטו כל הניתן ע"ג המזבח כדבר המזבח חשיב, אלא ששפיכת שירים דלא מעכבא אינה בכלל עבודת ההקטרה, וחסר בשם עבודת מתנה.

ש"ר בספר מרן זללה"ה לקוטים ס"א ס"ק י"ג שכתב דמנו בגמ' לילה בג' מתנות אע"פ שגם בשירים לילה פוסל, וסיים שגם זרות נראה דאיכא בשירים, ומשמע דר"ל חיוב מיתה, ולפמש"כ מוכח בברייתא זו דפטור, וכ"כ אאמו"ר שליט"א בזבחים לדף ל"ח ב'

ב', ולפ"ז פטור בגזיר אחד ובכזית מן הקומץ אע"פ שבחוץ חייב עליו לרבנן זבחים א', מיהו לענין חוץ י"ל דפטור על עצים דלאו הקטרה חשיבא, מיהו אין כ"ז מוכרע ואפשר דזר חייב על כזית מהקומץ אע"פ שמיעוטו מעכב את רובו, דמ"מ החלק שנקטר חשיב עבודת מתנה, וכמ"ש בירושלמי דחיוב זר כחיוב חוץ, (כדמשמע בפ' בתרא דזבחים, ולר"א דפטור התם פטר נמי זר, ועי' ירושלמי שקלים פ"ו דהרי עלי עץ מביא גזיר אחד, שהוא קרבן בפ"ע מהא דתמיד של בה"ע ע"ש).

שם תניא כותיה דרב תניא כותיה דלוי, יש לעי' אמאי לא מותבינן מינייהו לר"י, והרמב"ם בפ"ט מביא"מ ה"ב כתב שאין הזר חייב מיתה אלא על ארבע עבודות בלבד כדרב, ובה"ה כתב והמסדר שני גזרי עצים על המערכה הרי הוא כמקטיר איברים וחייב מיתה שהעצים קרבן הן, ומבואר דפירש טעמא דר"י מפני שאין העצים כמכשיר להקטרה אלא כקרבן בפ"ע, מיהו נראה שאם אין תמיד אין דין שני גזירין, כפשטיה דקרא שהעצים לצורך העולה, וכדאמרין מנחות פ"ט ב' בתמיד ששחטו שלא לשמו דליבעי שני גזירין.

ויש לעי' א"כ מנלן דרב פטר בשני גזירין, אם איתא דלר"י בכלל הקטרה הן, וי"ל דבלשון האמוראים מיקרי סידור שני גזירין, ואינם בכלל הקטרה בסתמא, ועוד דכיון דשני גזירין קודמין לדם התמיד הו"ל לרב למימר הקטרה וזריקה, ועכ"פ כי היכי דמני ניסוך המים והיין בתרתי, ודאי הו"ל למימני עצים בפ"ע שאין פשוט שהם בכלל הקטרה.

ואם נימא דר"י סבר כלוי, י"ל דמפרש ברייתא דהמעלה ע"ג המזבח בין דבר כשר בין דבר פסול שזה כולל עצים, ולא אמרו בגמ' תניא כותיה דלוי אלא לענין חיוב תרוה"ד, ולא לענין פטור סידור שני גזירי עצים, ואפי' סבר כרב בהא, מ"מ חזינן מתנא

ס"ח סק"ו ט' ששפרכת שירים פסולה בלילה, ומ"מ זר פטור עליה, ועי"ש סק"ה בדעת רש"י והרמב"ם אם שירים פסולין בלילה, וכן מפורש בירושלמי בדברי רב דעבודות שכהן מתחייב עליהן מבחוץ זר מתחייב עליהן מבפנים.

שם והמקטיר בעולת העוף כו' תניא כותהי דלוי כו' שתי הבריות שנו הדינים המחודשים והשמיטו הפשוטים, דבברייתא קמיתא לא קתני זריקה דחוץ והקטרת אימורים, ובברייתא בתרייתא לא קתני זריקת מזבח, ובפשוטו אין זריקת דם בכלל העלאה, ובסיפא קמ"ל דחייב גם על הפסולין שאע"פ.

כ"ז ב' אר"א אר"י זר שסידר את המערכה חייב, לקמן מ"ה א' ילפינן מערכה גדולה מהיא העולה על מוקדה, ושם לא הוזכר שהכהנים יסדרו את מוקדה, וקראי דכהנים מוקמינן להו בשני גזירין, ובתו"י כתבו דצו את אהרן וגו' מתפרש שזו מצות כהונה.

שם שסידר את המערכה, יש לעי' סידור עצים בלא אש מ"ט חשיבא הקרבה, הרי בלא מעשה נוסף לא יוקטרו כלום, ודוחק לומר דר"ל שסידר וגם הצית האליתא, דא"כ הול"ל הצית את האליתא לחוד, שהרי שתי עבודות הן, ומהא דאמר פורקה וחוזר וסודרה מבואר דלא קאי על ההצתה אלא על הסידור, וגם הול"ל מה יעשו באש, ונראה דאה"נ דהו"מ לאקשווי הכי, אלא דלקושטא דמילתא מתפרש שסידר שני גזירי עצים על האש, ודכוותה מתפרש לס"ד שסידר את המערכה על האש, ואמנם אין הסדר כן שהרי מציתין אח"כ, אבל לא רצו להאריך בזה כיון דבלא"ה מוקמינן לה אסידור שני גזירין.

שם כיצד הוא עושה פורקה וחוזר וסודרה, יש לעי' מאי קמ"ל, בשלמא אם הוזר נפטר מחיובו כשפורקה קודם שמשלה בהם האור נחא, דקמ"ל כיצד הוא עושה לפטור עצמו, וכן הבינו בגמ' דכיצד הוזר עושה, ואף

למסקנא הוזר פורקה והכהן סודרה, ואם הכונה לתיקון המערכה פשיטא דהיינו הכהן, ולמה הבינו בגמ' דהיינו הוזר, וכ"ה לשון כיצד הוא עושה ולא כיצד עושים, וה"ה בהעלה איברים והורידן קודם שמשלה בהן האור שפטור, כמו הדביק פת בתנור ורדה אותה קודם שקרמו פניה, אבל בתו' הרא"ש נסתפק בזה ודעתו נוטה דחייב מכיון שסידרה, מיהו שם כתב בצד השני דשמא אינו חייב כ"ז שלא הקטירו עליה, וזה באמת מחודש, אבל מש"כ שאינו חייב כ"ז שלא משלה בהן האור סברא טובה היא, ואף באברים מסתברא דפטור, ולשון פורקה וחוזר וסודרה מתפרש שעדיין לא משלה בו האור, דאם כבר משלה בהן האור אפשר שנפסלו בהקטרת הוזר, ואפשר שאינם ראויין למצות עצים כיון שכבר נשרפו, ומלשון הרא"ש משמע שפירש שאפי' לאח"ז יכול לפרקן, אבל לפ"ז צ"ע מאי חוזר וסודרה הרי כבר נשרפו, ולדעת הרא"ש צ"ל דכיצד הוא עושה קמ"ל שצריך לסלק עצים אלו מהמערכה, שהם עצים פסולין להקטיר עליהם, וקמ"ל חוזר וסודרה שלא נפסלו למצותן, והיינו כשעדיין לא משלה בהן האור וכמש"כ, שו"ר בריטב"א שכתב ג"כ כהרא"ש דלא נפטר ממיתה כשפורקה.

ונראה דלמסקנא קאי האי לישנא אשני גזירין, ומבואר דאע"פ שנתנן ע"ג מערכה דלוקה פורקן קודם שמשלה בהן האור וחוזר כהן וסודרן, [ולפמש"כ הרי הוזר נפטר בכך], וכ"מ לקמן בגמ' דאית לה תקנתא ופרש"י דפורקן וחוזר וסודרן.

שם מתקיף לה ר"ז וכי יש לך עבודה שכשרה בלילה ופסולה בזר, יש לעי' מה שיך אתקפתא דפשיטא שזר פטור ממיתה ע"ז כמש"פ בתו"י, הרי אין שום מקור לחילוק זה, ולל"ב פליג ר"י בזה וס"ל דחייב, ובשלמא אם כונתו דראוי להיות שתהא כשרה בזר, י"ל דס"ל שעבודות שירות הם ביום, אבל לענין חיוב קשה להחליט כן בפשיטות,

צלוּחית של מים, מיהו עי' תענית ב' ב', ולכן חשיבי סוף עבודה דיממא, ולפ"ז ביאור הדברים דעבודה שתחלת שירות שלה בלילה לאו עבודה חשובה היא, אבל השלמת עבודת היום אין חסרון בחשיבותה אם נעשית בלילה, וכן תחלת שירות היום כדאמרינן בסמוך בתרוה"ד, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א ביאור כל הענין, וקושיא זו הובא שם מהגבול"א.

שם והרי תרומת הדשן תחלת עבודה דיממא היא, צ"ב מ"ט חשיבא תרוה"ד טפי תחלת עבודה דיממא מסידור מערכה, הרי תרוה"ד קודמת לסידור מערכה, ובירושלמי בפרקין אמרו שאם סידר המערכה קודם לתרוה"ד משחיל ותורם פורק ותורם, ומשמע דמספק"ל אם צריך לפרקה ואח"כ לתורם, או שמשחיל ידו ותורם מתחת המערכה, או דמסיק שפורק ואח"כ תורם, [שו"ר בספר מרן זללה"ה מנחות סל"ז ס"ק י"ב שפירש משחיל אם יכול, ואם לאו פורקה, דאין הסדר מעכב, ובלק"ה כתב דפורקה ותורם וחוזר ומסדרה, ואולי מקורו בירושלמי אבל לשונו משמע דמסבירא נקט כן], וכבר נתקשו בזה בתו"י.

ואפשר דמשמעות הפסוק דהיא העולה על מוקדה על המזבח עד הבוקר, ואח"כ והרים את הדשן, דלאחר שנגמרה הקטרת יום אתמול מרים את הדשן ומתחיל בהקטרת יום מחר, ויש ללמוד מזה לעשותה לכתחלה בבקר כדי לתורם מכל הדשן, ורק בשעת הצורך עבדינן מחצות ואשמורה הראשונה, אבל סידור המערכה הוא משום דבעינן אש על המזבח ומחזירין האברים שמבערב למערכה החדשה לפי מתני' דתמיד, ונמצא שבאמת משמשת המערכה החדשה גם ללילה, ועפ"פ אמת הוא שתרוה"ד כדי להכשיר המזבח לקרבנות החדשות, וסידור המערכה משמש גם ליום וגם ללילה, ואין מקריבין שום קרבן קודם תרוה"ד, אבל מחזירין האברים על המערכה החדשה, מיהו לר"מ מ"ה א' יש להם מערכה בפ"ע.

ומלשון רש"י שפירש כאן כפשוטו שעבודת לילה פסולה בזר, ובל"ב הוסיף ופסולה בזר להתחייב עליה, משמע שפירש כאן כפשוטו שכשרה בזר, [שו"ר בלקוטי הלכות שנקט כן בדעת רש"י, ולא הביא דתו"י והריטב"א חולקין], אבל קשה דהצתת אלתא היא ג"כ בלילה ופסולה בזר כדתניא לעיל כ"ד ב' ולקמן מ"ה א', ולא משמע שהציתו האלתא ביום דמשמע בסופ"ב דתמיד שהציתום קודם הפייס של התמיד, ואפשר דסבר ר"ז דהצתת אלתא תחלת עבודה דיממא היא, ורק סידור המערכה עבודת לילה היא, ודוחק, ועי' בסמוך.

בתו"י הקשו מנליה לר"ז דזר פטור עליה משום דהויא עבודת לילה, ונראה דכמו שפטור על עבודת סילוק ועבודה שאינה תמה, משום דלא חשיבי כ"כ, ס"ל לר"ז דכש"כ עבודת לילה שפחותה מהם שעיקר השירות ביום כדחזינן שעיקר העבודות אינם כשרין אלא ביום, ולפ"ז באמת אתקפתא דר"ז היא על החיוב ולא על הפסול, דפשיטא ליה מסבירא שעבודות לילה פחותין מעבודה שאינה תמה, ואף אם פסלה בהן תורה זר, לא חמירי לחייבו עליהן, ולשון ופסולה בזר דנקט ר"ל שפסול הזר חמור בהם כ"כ לחייבו מיתה, דבעבודות פחותות חשיב שפסול הזר אינו חמור כ"כ שהרי לא עשה דבר של שירות חשוב, ואמנם העבודה פסולה אבל אין פסולו חמור כ"כ.

שם ולא והרי אברים ופדרים סוף עבודה דיממא היא, לכאורה הכונה שכבר הובא הקרבן לשלחן גבוה ונכנס ביום, ועכשיו הוא מוקטר מכח שלחן גבוה, ואינו קרבן שבא בלילה, אבל קשה שהרי ניסוך המים והיין כשרין בלילה עכ"פ בבאין בפ"ע, ואפ"ה זר חייב עליהן מיתה וע"כ הטעם מפני שהם נסכי התמיד כדמריבין להו מנסכיה ונסכיהם, ולכן במתני' שנינו תמי ד קרב כו' ביד אחד

הלבנה ופורקן קודם שישרפו, ועוד דטפי הוי גנאי לשורף תמיד ששחטוהו שלא כדין, מעצים שנשרפין ע"ג המערכה.

כ"ח א' ה"ק יפייסו לה בפ"ע, פי' למה נתנוה למי שזכה בתרוה"ד דמשמע שאינה חשובה כ"כ, יתנוה לכהן בפ"ע, ואין הכונה פייס לעצמו, ומשני כדאמרינן, שהוצרכו להוסיף עבודה זו למי שזכה בתרוה"ד.

שם אמר מר זוטרא כו' אף אנן נמי תנינא כו' פרש"י דאי עבודת לילה היא הרי סידור שני גזירין זהו סיום סידור המערכה, אבל אם עבודת יום היא אינה עבודה בפ"ע אלא תחלת סידור הקטרת התמיד, והדברים מחודשים דודאי סידור שני גזירין שייכי בתמיד, ואם נשרפו הגזירין קודם הקטרת אימורי התמיד מסתברא שצריך להביא גזירין אחרים, וכן מבואר מנחות פ"ט ב' דשני גזירין ממצות התמיד הן, [שו"ר בספר אאמור"ר שליט"א מנחות ק"ו ב' שכתב שזוהי מצות עצים ואפי' נשרפו קודם התמיד כשר, ולישנא דקרא וערכו וגו' ל"מ כן ועי' להלן ד"ה בתו' מנחות צ' א' מש"כ בזה], ועוד דודאי אף בתמיד של בה"ע חייב בשני גזירין, [או גזיר אחד שהרי בשני כהנים נעשין], והתם ודאי לאו השלמת המערכה היא, מיהו י"ל דמשחרית ילפינן לבה"ע שהגזירין מצוה בפ"ע ולא כהכנה להקטרת התמיד, ועו"ק דהא לל"ק ס"ל דעבודה תמה היא אע"פ שעבודת יום היא, ומהיכי תיתי לומר דלהאי לישנא תליא מילתא בעבודת יום או לילה, ועו"ק לומר דנחלקו הני לישני בסתמא בדין שני גזירין אם כשרים כלילה ולא הזכירו ד"ז בהדיא בגמ', ואמנם י"ל דמה"ט החליפו בלישנא בתרא מקושיא דעבודת לילה לעבודה תמה, אבל עדיין הדברים סתומים, ויותר מיושב לומר דכיון דעבודת התמיד היא, הרי היא צריכה יום.

שם מתקיף לה רבא אלא מעתה תיבעי פייס, דאא"ב שעבודה פחותה היא שזר אינו חייב עליה, לא נדחקו כהנים לעשותה ולא הוצרכו לפייס, כמו שלא פייסו על הולכת עצים למערכה, אבל אם זר חייב עליה תיבעי פייס, ולל"ב ידע שניתנת מכח פייס דתרוה"ד, כיון דעבודה חשובה היא, אלא דקשיא ליה למה נתנוה כטפילה לתרוה"ד, יפייסו לה בפ"ע שיקבל אותה כהן בפ"ע, כיון דחשובה כ"כ שזר במיתה.

שם זכה בסידור מערכה, עי' לעיל אם זכה גם בהצתת אליתא.

שם והרי תרוה"ד משום מעשה שהי', יעוי' בתו"י, ולכאורה ודאי ראוי לומר האמת שלא פייסו לה אלא משום מעשה שהי', אלא שהי' אפשר להוכיח מזה שגם על עבודת לילה הכהנים להוטים וצריכין פייס, וע"ז הי' התירוצ' דתחלת עבודה דיממא היא.

שם והרי שחיטה, לכאורה אין טעם להקשות משחיטה שכשרה בזר, דכל הנדון הוא אם עשו פייס לעבודה שפסולה בזר אלא שאינו חייב עליה, אבל ודאי דעבודה שכשרה בזר אין מקום לעשות עליה פייס, אלא הכי פריך כיון דחזונו שיש פייס לשחיטה ש"מ דלא תליא בפסולא וחיובא דזר כלל, ומשני שאני שחיטה דתחלת עבודה היא וחשיבא להו לעשות עליה פייס.

שם ואילו זמן שני גזירי עצים לא קתני, לקמן ל"ג א' דסידור שני גזירין קודם לשחיטת התמיד, וא"כ הקדימו לסדר שני גזירין קודם שראו אם הגיע זמנה שחיטה, ואם עבודת יום היא הי' להם לחוש לזה כמו לשחיטה תמיד, ומשני דהך דאית לה תקנתא לא קתני, פי' לא הצריכו לטרוח ולהמתין לדאות שהאיר פני כל המזרח, ופרש"י דתקנתא שפורקן וחוזר וסודרן ביום, ואע"פ שנתנן ע"ג האש, י"ל שמיד מבחין שזהו מאור

תנופת שתי הלחם הבאות בפ"ע מסתברא דלאו עבודה היא, דתנופה לחוד לא חשיבא שירות לגבוה כסידור הלחם ע"ג השלחן, [אע"פ ששניהם נאכלין מ"מ משמע דסידור הלחם חשיב עבודה שאינה תמה], או דלאו עבודת מתנה חשיבא, ושמעתי שמרן זללה"ה השיב להגרד"ל שליט"א דפעולת תנופה בידי זר לאו תנופה חשיבא.

יומא ס' ב' ר"י סבר מקום שמתכפרין בו פעם אחת בשנה, יש לעי' הרי גם במזבח הפנימי כתיב אחת בשנה יכפר עליו, וי"ל דהתם קאי על דם אבל קטרת יש עליו בכל יום, והכא קאמר מקום שמכפרין בו רק פ"א בשנה.

שם למעוטי שירים דלא מעכבי, פי' דלא מעכבי כלל, לא רק סדרן, וע"ז קאמר דלר"י לא נתבאר אי מעכבי, אבל אי ס"ל דלא מעכבי לא נלמד ד"ז מהאי קרא, אבל רש"י פירש מעכבי דר"י על סדרן, ולא מעכבי דאמרינן בדרי"ג ג"כ על סדרן ולקמן כתב דלא מעכבי כלל.

שם כדתניא וכלה מכפר כו' ואם לא כפר לא כלה, יש לעי' דהא פשיטא, והחידוש רק דשירים לא מעכבי, ואולי הכונה דמתנה אחת מהן מעכבת, כדמתפרש לר"י למ"ד מ"ד א"ב.

שם א"ל ר"י מפני מה לא נאמר כו' נראה שזהו לשון כבוד לרבו, לכן אמר בלשון שאלה אמאי לא נימא הכי, ולמ"ד שירים מעכבין מתפרש דוכלה בא להוסיף עוד מתנה מלבד הראשונים, ולמ"ד מ"ד א"ב ס"ל דוכלה את האמורים ברישא, אז גמר כפרתו, ודין שירים לא נאמר כאן לכן לא מעכבי.

שם ומי אר"י הכי כו' קשיא, יש לעי' אמאי לא משני דסידרן לא מעכב אבל מתנתן מעכבת.

שם אר"ח קטרת שחפנה קודם שחיטתו של פר כו' מקושת הגמ' דעיקר החידוש

ואפשר דמר זוטרא סבר להוכיח ממתני' דכשרה בלילה, וזה מסייע לומר דעבודה תמה היא ולא תחלת עבודת הקטרה של התמיד, דכיון שאין זמנה ביום עם התמיד דוקא, מסתברא שנשלמה מצותה בסידורן ע"ג האש, ומיקריא עבודה תמה, ודחינן דמתני' אין ראיה, וממילא יש לנקוט דבאמת פסולה בלילה, ואפ"ה היא עבודה תמה, דלא חשיבא תחלת עבודה של ההקטרה, וערמב"ם פ"ב מתמו"מ, ובמפרשים שם.

בתו' מנחות צ' א' ד"ה תמיד כתבו בשם ירושלמי דלא גזרו על שני גזירין בשחרית, פי' שיהו בשעת הקטרת אברים, ונראה דאין כונתם שהעצים כבר נשרפו בשעת הקטרת התמיד, דודאי בעינן שיהיו קיימין, אלא שלא גזרו שיהיו בסדר התמיד כבין הערבים, מיהו בתלמודן קבוע סדרן כדאמר יומא ל"ג א', וכיארז המפרשים דכונת הירושלמי דלא בעינן שני כהנים, ושם בירושלמי אמרו דבשבת הי' פייס לתמיד של בה"ע למשמר החדש ושם הי' גם פייס לשני גזירין, מיהו צ"ע מ"ש תו' שם דסידור גזירין הי' קודם לתרוה"ד, ואולי כונתם לדישון פנימי ומנורה, ועמש"כ אאמו"ר שליט"א במנחות ק"ו ב' בדיני שני גזירין, [מיהו שם כתב בשם תו' שאפי' כלו עצים בזמן הקטרת התמיד שפיר דמי וצ"ע], ונסתפק בדלכיא אימורים אם יש מצות שני גזירין, ועכ"פ זוהי מצות התמיד עי"ש, מיהו לאו הכשר מצוה בלבד, עי' ל"ט א' כדי לקיים מצות עצים, ופרש"י דהיינו בה"ע חוץ ממערכה גדולה.

זר שסידר מערכה של קטרת מסתברא דלאו עבודה תמה היא שהרי לוקחים הגחלים משם, וזה כ"ש ממערכה גדולה, ורק שני גזירין דמו לקרבן עצים, ומערכה לקיום האש מסתברא שאינה בדין קרבן אלא מצוה ולא הקטרת עצים.

ששחיתת הפר עבודה היא שסידרה מעכב, שיהא דם הפר מזומן בזמן הקטרת הקטרת וחפינתה.

פ"א א' בקטרת לא קמיירי, כיון דאיכא גוני טובא דא"צ קטרת כגון לאחר הפנימיים וכן לר"א ור"ש באמצע הפנימיים.

שם תרגמא עולא במתנות שבהיכל, מדלא הוזכר דאתיא כר"ג, ש"מ דאף לר"י מעכב סדרן, וכמ"ק בגרסת ר"ח שגם ע"ז אמרו צורך פנים כפנים דמי, ורחוק שהזכירו דעולא כר"י, ויתעלמו מזה דמתני' דלא כר"י, ויש לפרש דילפינן מדרשא דלעיל נ"ז א' כלה דם הפר ואח"כ כלה דם השעיר.

סימן ג

בענין טבילות וקידושין של כה"ג ביוח"ב

שהזכיר דגמירי ה' טבילות ביום ולא בלילה ולכן לא מהני אם עשה תרודה.

שם וקידש ידיו ורגליו, בכל דוכתא קרי לרחיצת יו"ר קידוש, [מיהו היכא דלא רחץ שנינו שלא רחוצ' יו"ר], וכן תרגם אונקלוס לרחצה לקידוש ויקדשון מיניה, ולמדנו מזה שעיק פירושא דורחצו שיקדשו ידיהם ורגליהם ולא נקיות, [ומה ששנינו כל המטיל מים טעון קיו"ר התם לא מדין קיו"ר הוא אלא משום נקיות, ומש"ה שאלו בגמ' בשלמא רגלים משום ניצוצות, דהוה סגי ברגלים לחוד אי לאו דמצוה לשפשף, ולפ"ז י"ל שהמיסך את רגליו אינו חוזר ומקדש דסגי ליה בטבילה לנקיות, ואין זה ענין לדראב"ש ל"ב א', מיהו ערמב"ם בכ"ז], ויש להסתפק האם הקידוש הוא מלשון קדושה או מלשון הזמנה כמו וקדשתם היום ומחר ויקדש את העם, והתם ענינו הזמנה של קדושה, וגם כאן אפשר לפרש ענינו הזמנה לעבודה בקדושה, ואם נפרש קידוש כפשוטו יש לפרש דהיינו מפני שרוחצין במים קדושים בכלי שרת, כלישניה דקרא בסוטה מים קדושים, מיהו מצינו בזבחים כ' ב' גבי פרה קידוש בכלי חול, ומשמע דזה דין דאורייתא כעין עבודה, וברמב"ן עה"ת משמע שהרחיצה נקיות, ומ"מ למדנו שהרחיצה במים קדושים לנקותם

ל"א ב' מתני' פשט ירד וטבל כו' הא דהזכיר כאן פשט, מיותר לאשמועינן שלא הי' קידוש יו"ר בין פשיטה לטבילה ודלא כר"מ, דאין טעם להזכיר פשט על בגדי חול דזה פשיטא שפושט קודם טבילה, ויש לשאול למה הזכיר התנא פלוגתא דר"מ במתני' דלקמן ולא הזכירו במשנה הראשונה, וי"ל דכאן שלרבנן לא הי' קיו"ר לא רצה לשנותו, דניחא ליה לשנות רק עשרה קידושין, שלא יצטרך לבאר וחכ"א אינו מקדש, ובקידוש אחרון יצטרך לבאר דלר"מ אינו מקדש, ולקמן דפליגי בסדר הקידוש שנה פלוגתתם, שו"ר שכבר הקשו כן בתו"י להלן, ותירצו דמהכא לא הוה ידעינן באידך דפושט ואח"כ מקדש, די"ל דבבגדי קדש שפיר מקדש תחלה, ורק בבגדי חול פושטן תחלה.

שם ירד וטבל, לעיל כ"ח א' שנינו שהורידו כה"ג לבית הטבילה לאחר שאמר ברק ברקאי וכמ"ש בגמ' כ"ט א', ויש ללמוד מזה שטבילתו ביום דוקא, שכל החמש טבילות הללמ"מ ביום דוקא, ואפי' הקדים לטבול קודם עה"ש לשם עבודה דיממא, או שקיו"ר לתרודה, לא מהני וצריך לחזור ולטבול ולקדש בשחרית, שו"ר בתו"י ל"א א' ובתו' הרא"ש ל' א', שו"ר במלחמות ריש מכילתין

ולהזמנים במים קדושים שע"ז הם נטהרים בקדושה ומזומנים לעבודה.

ובזה מובן מה ששייך קידוש אחר קידוש, ומה שמועיל קידוש שקודם הטבילה, שיש בקידוש ענין הזמנה של קדושה, ושייך הזמנה אחר הזמנה, ואם הי' ענינו רק נקיות לא הי' תועלת בקידוש שקודם הטבילה.

שם גמ' הא דלא כר"מ, וה"ה מתני' דלקמן ע' א' דלא כר"מ בקידושי טבילה ג' וד' ובקידוש בתרא, מיהו ר"פ סבר דלבתר שהזכיר פעם אחת דברי ר"מ אין לחוש שלא חזר להזכירו, אבל דוחק לומר שהזכירו בשני' ולא בראשונה.

שם גמ' דאי ר"מ כיון דאמר תרי קידושי אלבישה עביד להו, יש לעי' מנליה לר"מ ד"ז, כיון דלא דריש ופשט ורחץ שיש קשר לרחיצה עם הפשיטה, א"כ תיסגי ליה בקידוש אחד, וי"ל דדריש מאו בגשתם אל המזבח שיאה הקידוש לאחר הלבישה כדלקמן ל"ב ב', ומדהקדים הכתוב רחיצה ללבישה ש"מ דרחיצה נוספת היא קודם הלבישה, וס"ל מסברא שאין קידוש לפשיטה אלא ללבישה, ולכן מקדש כשמתכוון ללבישה.

שם חד אפשיטה דבגדי קודש, יש לעי' מה טעם יש להצריך קידוש על הפשיטה, ולא משמע שהפשיטה עצמה מצוה היא ומקדשים לקיום מצוה זו, וכדחזינן מדר"פ אליבא דר"מ דמקדשין אחר הפשיטה, וגם בסברא קשה לחדש כן למצות פשיטה, ועוד דהא לרבי משמע דמקדשין אחר הפשיטה אף דס"ל כרבנן דחד אפשיטה, הרי שמקדשין על הפשיטה לאחר הפשיטה.

ואפ"ר דכשפושט מעליו בגדי הקודש מוריד מקדושתו וצריך קיו"ר לשמור על קדושתו, וגם להראות שעדיין הוא מזומן לעבודה אע"פ שפושט בגדי השירות, ולכן שפיר נסתפקו אם קידוש זה עושין כשבא

לפשוט או אח"כ דבתרווייהו חד טעמא הוא, ובזה מובן הא דקשיא לן בסמוך לרבנן דר"מ היכי משכח"ל עשרה קידושין, ומאי קושיא הרי כמו שיש ד' קידושין לפשיטות הראשונות כן יש לפשיטה אחרונה, אבל אם הקידוש הוא לשמור על קדושתו לצורך העבודה, א"כ לאחר העבודה אין לזה מקום, מיהו י"ל דס"ל דכל טבילה צריכה שני קדושין דהכי משמע הלכתא, ולר"מ ניחא, ומש"ה הוקשה לרבנן היכי משכח"ל עשרה, וגם מקידוש ראשון ק"ק לפ"ז, ועמש"כ לקמן ל"ב א' בדברי ראב"ר ש עוד בזה, שהענין שלא יראה עליו כמשאוי.

שם ר"מ סבר מקיש פשיטה ללבישה כו' יש לעי' למאי איצטריך ר"מ היקש הרי בהדיא כתיב ופשט ורחץ, דמשמע פושט ואח"כ רוחץ, ורק לרבנן איצטריך היקישא, ומתפרש דכשבא לפשוט ירחץ, ואפשר דאה"נ לר"מ לא איצטריך היקישא, אלא כלפי היקישא דרבנן קאמר שאין קושיא מההיקש לר"מ, ועי' בסמוך מ"ש ליישב.

וי"ש לעי' מנלן דרוחץ קאי נמי אקידוש דבתר לבישה, כיון דמתפרש שפיר ופשט ורחץ כסדרן, מנלן שצריך ג"כ ולבש ורחץ, וי"ל דעיקר ורחץ דהיינו טבילה קאי אלבישה, ולכן אע"פ שורחץ מיותר לקיו"ר, מ"מ מתפרש דקאי אולבש, ובזה פשיטא לן דלובש ואח"כ מקדש מקרא דבגשתם אל המזבח, ולרבנן דופשט ורחץ ג"כ לאו כפשוטו ניחא טפי, ואפשר דמה"ט איצטריך היקישא לר"מ, כיון דעיקר קרא אקידוש דלבישה ומהיקישא ילפינן ליה אפשיטה, דמשום שנכתב קידוש זה בין פשיטה ללבישה ומקומו אחר הלבישה למדנו דהיקישן הכתוב.

בתו"י כתבו דטעמייהו דרבנן משום דלא מסתבר שיעשה הקידוש ערום בעזרה, ומשמע דלטבילה לא חיישי מפני שפושט ויורד מיד, אבל בקידוש שוהה ערום, ולכאורה מסברא י"ל דאין דרך לרחוץ רק יו"ר בערום,

נעשין ביום דוקא כמש"כ לעיל במתני', ולכן רק אלו נמנין אליבא דר"מ.

ולכאורה לר"מ טבילה זו מדאוריתא ובמקום קדוש, דכיון דיליף תרי קידושין מקרא דורחץ, ואפקיה רחמנא בלשון טבילה לומר שתהא במקום קדוש, הרי מתפרש פסוק זה שגם ללבישה ראשונה בעינן טבילה, ורק לרבנן שלא נכתב קידוש זה בקרא דורחץ, אלא מדין בגשתם אל המזבח, לכן א"צ טבילה במקום קדוש, ולפ"ז ניחא בפשיטות שלא נמנית לר"מ הטבילה שמדרבנן, שו"ר בספר אאמור"ר שליט"א שכתב דלר"מ מקדים טבילה נוספת בחול, ולמש"כ דטבילה זו מדאוריתא בקודש ניחא טפי.

ובפשוטו ה' נראה דאף לרבנן טבילה ראשונה מדאוריתא, כדאמרין גמירי חמש טבילות כו' ואמרין בזבחים י"ט ב' מכדי חמש טבילות כו' דאוריתא, ורק לענין טבילה בקודש ממעטינן להו כיון שלא נכתבה טבילה זו בין הקידושין, ולכן מסתבר לעשותה קודם שנכנס למקדש, והיינו דיליף בן זומא מטבילה זו הראשונה לכל הנכנס לעזרה, ואמנם הזכיר המשנה מקודש לקודש, אבל אם המשנה מחול לקודש א"צ טבילה א"כ לאו רא"י היא, והכי משמע מדדייקנן שתהא הטבילה ביום ש"מ שגם היא מהללמ"מ, ולע"כ בזה, וראיתי בתו"י שכתבו דלא נאמר בהלכה חמש טבילות אלא שינוי עבודות, וטעמייהו משום דקשיא להו טבילה קמייתא, ולמש"כ דלר"מ דאוריתא היא קשה למיעבד פלוגתא דתנאי בדאוריתא, ועוד דא"כ לא הו"ל לר"ח למימר דטעמא דמשום דגמירי, אלא הו"ל דהכי גמירי בהדיא שפסוק זה אינו כסדרן, והא דדרשין מקראי הא דטבילות וקדושין היינו דמזה שמעינן דחמש טבילות שבהלכה משינוי עבודות נאמרו, וממילא ידעינן דפסוק זה לא נאמר על הסדר, שו"ר בתו"י ל"א א' ובתו' הרא"ש ש' ב'.

שהרי קיו"ר הוא על החלקים המגולים באדם, ואין טעם לנהוג כן בערום, ולכן הבינו שכונת התורה להקיש דכשהוא לבוש מקדש.

שם והתניא פרסו סדין כו' האי ברייתא מיירי בטבילה ראשונה מדקתני הביאו לו בגדי זהב, וליכא למימר דמיירי בטבילה שלישית דהתם לא קתני פרסו סדין של בוך, שכבר ה' פרוס מטבילה שני', ורש"י כתב דדייק מדלא קתני בדרבנן שני קדושין, משום שדיוק זה מוכרח טפי, ובלא"ה נראה שבהמשך הברייתא ה' כתוב הביאו לו את התמיד.

שם רמ"א פשט וקיו"ר כו' לפ"ז פליג ר"מ אברייתא דלעיל ל"א א' שטבילה ראשונה היתה בחול, [מיהו מתני' דחוץ מזו מתפרשת שפיר שזו לא היתה על גג בית הפרוה, אבל י"ל שהיתה בקודש], דודאי לא קידש בעזרה ערום וחזר לטבול בחול, ועיקר הטבילה בחול היא כדי שלא יכנס קודם טבילה, ואם כבר נכנס לקיו"ר אין ענין שיצא, ודוחק לומר שקידוש זה ה' בחול, דבעלמא קיו"ר בעזרה דוקא כמ"ש בתו"י מברייתא דזבחים, ואמנם מצינו גבי פרה קיו"ר בחול זבחים כ' ב', אבל כאן יש להשוות כל העשרה קידושים שהם בעזרה, ועוד דלר"מ ילפינן דכאן יש שני קדושים מקרא דורחץ במקום קדוש, ולקמן ל"ב ב' אמרין דקמ"ל טבילה כקידוש מה קידוש במקום קדוש כו' הרי שד"ז פשוט בכל הקדושים, ול"ד לטבילה שהיא במים דחולין.

ויש לתמוה איך נכנס בעזרה בלא טבילה, וי"ל דכמו שמצורע שטבל מבערב כדי ליכנס בעזרה א"צ טבילה לר"י לעיל ל' ב', ה"ה כה"ג שטבל מבערב ע"מ ליכנס לעזרה, ומ"מ צריך טבילה לעבודה וללבישת הבגדים, כדמשמע שיש חיוב מיוחד לטבול לעבודה, ואף אם הוא בעצמו עשה תורה"ד צריך לחזור ולטבול ולקדש בשחרית, ולכן לא נמנית טבילה שהקדים כדי להכנס לעזרה שהיא נעשית אף בלילה, אבל טבילה וקידושים אלו

דיש שני קידושין בכל טבילה, וסמכין להו אקראי.

שם כל הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה, ברמב"ן עה"ת פירש שהכתוב כלל כל עבודות פנים שבבגדי לבן יחד, וזה מוכח מתוכו שבא אל אה"מ להוציא כו"מ, דודאי אינו בא לפשוט בגדיו שם, ושינוי הסדר ילפינן מהלל"מ.

שם מ"ט אר"ח גמירי חמש טבילות כו' לקמן ע"א א' מוכיח אביי מקרא בתר דידעינן שיש שתי יציאות מהלל"מ, דאילו ואילו העם עושה בהוצאה ראשונה דהיינו דכתיב ויצא ועשה את עולתו וגו' פ' מיד שיצא יעשה עולתו, ואאמו"ר שליט"א פ' דויצא מיותר לומר שיעשנו בהוצאה ראשונה וש"מ שיש שתי יציאות, והקשה לפ"ז א"כ הלכתא ל"ל, ועכ"פ למה תלאו ר"ח בהלכתא, ובאמת האי ויצא שלא במקומו הוא שהרי הרחיצה והלבישה לא היתה באהל מועד, ולשון הכתוב ובא ופשט ורחץ ויצא, אבל אי לאו הלכתא הוה מפרשין שהשלים הכתוב כל עבודות הפנים יחד, והיינו ובא להוצאת כף ומחתה ופשט ורחץ ולבש, ויצא ועשה וגו' אדלעיל קאי שכבר יצא קודם לכן, כאילו נאמר ובא ויצא עם הכף ומחתה ופשט וגו', וכ"כ אאמו"ר שליט"א דהוה דחקינן הך ויצא ולא הוה מחדשין מיניה שתי יציאות והפסק טבילה ובגדי זהב.

ברמב"ן עה"ת תמך לפסוק כהירושלמי דתמיד של בה"ע בטבילה שלישית, ולא הביא דבתלמודן בסמוך במילתיה דרבי קתני תמיד של בה"ע לאחר הוצאת כף ומחתה, וזה כדעת הגאונים ורש"י ותו"כ, מיהו צ"ע בסוגית הגמ' ע' א' ואפשר שמשם יש הכרע כהירושלמי, ולע"כ, - עבודות התמידין לכתחלה מדאורייתא בכהן גדול כדמוכח מחמש טבילות דעבודה ראשונה ואחרונה אינם מיותרות ליוהכ"פ, מיהו קרא דרחיצה לבגדי

לכו"ע הטבילה היא בין שני הקידושים, ולא מהני אם יקדש שני קידושים לר"מ אחר הטבילה, [מיהו לרבנן אם לא קידש קודם הפשיטה אפשר שמקדש לאחר הפשיטה], ואפשר דהיינו מדכתב ורחץ על כונת שני הקידושים הרי שנכתבה גם הטבילה ביניהם, ואפשר דסברא הוא שאין לעשות שני קידושים סמוכין זל"ז, אלא שתהא הטבילה לאחר שנתקדש בקיור, ואם טבל קודם קיור חוזר וטובל לאחר קיור.

צ"ב א' אלא לרבנן תשעה הוו, אמרי לך רבנן קידושא בתרא כי פשיט בגדי קודש ולביש בגדי חול עביד ליה התם, תיבת התם כמיותרת ואולי צ"ל כדתנן התם, ערש"ש שהקשה דמתני' היא, ואין כאן קושיא כיון דכונת הגמ' להקשות דלרבנן לא משכח"ל קידוש עשירי שיהא בסדר העבודה, שהרי אין הקידוש על מעשה הפשיטה, שאף לרבי מקדש ולאחר הפשיטה, ועוד דגמירי חמש טבילות מפרשין שכל טבילה יש בה שני קידושין, ולכן הקשו קידוש עשירי היכי מתפרש לרבנן, הרי אינו בסדר העבודה ואינו בין הטבילות, [מיהו זה גם בקידוש קמא], ויש רק לשאול אמאי לא מסיים כדתנן התם, שו"ר בירושלמי ה"ו אר"י הכל מודים בקידוש אחרון שהוא לשעבר אר"י מתניתא אמרה כן הביאו לו בגדי עצמו ולבש ויש אדם מקדש יו"ר ללבוש בגדי חול, ואפשר דהכונה דאפי' למ"ד פשט ואח"כ קידש, ע"כ דלשעבר הוא, וזה דלא כתלמודן אלא כדר"פ, שו"ר ביפ"ע ולע"כ.

שם ת"ר ובא אהרן אל אהל מועד למה הוא בא כו' הביאו ברייתא זו כאן להמשך הסוגיא שהוא משנה מעבודה לעבודה, אבל קשה דאפי' אם הם רק ג' טבילות ג"כ שמענו ד"ז, ולמה הוצרכו להקדים ברייתא זו הכא, ואפשר דכיון דפשט קאי על שתי פשיטות ואתרוייהו כתיב ורחץ הר"ז כלל לכל משנה מעבודה לעבודה, א"נ לפרושי לתנאי דבסמוך דחמש טבילות מנלן, ולפרושי דהלל"מ היא

לכן מתפרש בכל ענין גם אם עשה התמיד מרצונו, שא"א לסתום ורחץ ולבשם אם פעמים דסגי ברחיצה לבגדי זהב.

שם תניא אר"י מנין לחמש טבילות כו' בגמ' מפרשין דקיו"ר נפק"ל מדראב"ש ודין מבגדי זהב ללבן נפק"ל מדרבי, ופרש"י דהיינו מקרא קמא, ולא משום דרריש בגדי קודש הם לכל הבגדים, דא"כ כולי האי קרא דמייתי ר"י מיותר לענין טבילה, וגם לקידוש לא איצטריך קרא דורחץ, אלא ודאי ר"י יליף טבילה ממקראות מפורשים בתחלת הפרשה מזהב ללבן ואח"כ מלבן לזהב, ומק"ו יליף דטעון קידוש לאחר לבישה, ומהאי קרא גופיה יליף קידוש לפשיטה, וניחא בזה דבהאי קרא דקאר"י מפורש הכל דטעון טבילה ושני קידושין, אלא דאי קשיא לך דילמא דוקא מלבן לזהב, ממילא תשמע מרישא דורחץ במים את בשרו ולבשם דאין חילוק ובין זהב ללבן כבין לבן לזהב, וניחא בזה שלא העלים ר"י בדבריו הדרשא המחודשת דבגדי קודש הם, אלא אמר דין הטבילה ממקרא מפורש, וממילא נדע דין הקידוש מק"ו, ומהאי קרא גופיה דמייתי ילפינן נמי קידוש לפניו, אבל קרא דבגדי קדש הם שלא הזכירו כלל, ליכא למימר דסמך ע"ז, ולשון הגמ' נפק"ל מדרבי אעיקר קרא דרבי קאמר, ולקיצור נקטו רבי, דבאמת אין להזכיר על פסוק מפורש דנפק"ל מדרבי, וזהו שדקדק רש"י לפרש הדברים וכמש"כ, וכ"כ הריטב"א.

ולפ"ז נראה דראבר"ש לפרושי מילתיה דר"י קאתי, שר"י לא ביאר דרשא דקיו"ר ולכן קאמר דנפק"ל מק"ו ומאשר לבש, אבל קרא דורחץ אינו מיותר דאיצטריך לגופיה לטבילה, ולכן לא ביארו בגמ' מאי קסבר ראבר"ש, דודאי קסבר כר"י, דאי כרבי דבגדי קודש הם א"כ כל הטבילה דורחץ מיותרת, דהא לא איצטריך לקיו"ר.

שם ומנין שכל טבילה וטבילה צריכה שני קידושין ת"ל ופשט כו' לישניה דרבי משמע שהקידושין שייכי בטבילה ולא בבגדים, ולפ"ז תרי קידושי לצורך העבודה הם, והיינו כר"מ דתרי קידושי אלבישה, אבל הדבר מחודש לומר דרבי פליג אכולהו מתני', דאי ס"ל כר"מ הרי צריך לקיו"ר קודם טבילה ראשונה בעזרה וא"כ גם טובל בעזרה, ואינו מקדש בסוף, ואמנם הא פשיטא שאין הקידושין שייכין בטבילה, אלא הם קדושות נוספות ואם אינו יכול לטבול הרי הוא מקדש שני פעמים, אבל אכתי אין ברור מזה אם הקידושין לצורך הלבישה או חדא אפשיטה.

והנה לא נתבאר בגמ' למסקנא מ"ט דר"מ, ואם רבי כר"מ ניחא, אבל לא משמע דלראב"י ס"ל לרבי לגמרי כר"מ, וע"כ דפליגי בקידוש קמא וקידוש בתרא, ולא משמע דר"ח וראב"י פליגי בדעת רבי אי כר"מ ס"ל או כרבנן, ויש ללמוד מזה דרבי כרבנן, ולפ"ז בקידוש בתרא פושט ואח"כ לובש בגדי עצמו, דס"ל דהקידוש על הפשיטה ועושין אותו לאחר הפשיטה כדס"ד דר"פ, וכ"נ פשטות הגמ' דרבי דריש ופשט ורחץ, ולא שאין לרחיצה שייכות עם הפשיטה, וכ"ד רש"י, ובריטב"א כתב שתי האפשרויות.

שם אלא להקיש פשיטה ללבישה כו' אפשר דעיקר הדיוק מדכתיב ובא אהרן אל אהל מועד ופשט, שכאילו נכנס כדי לפשוט וזה מחשיב את הפשיטה כעבודה חשובה שנכנס לאה"מ כדי לפשוט, ואע"פ שאין זה האמת בכונת הפסוק, מ"מ לגבי ההיקש דמקיש פשיטה ללבישה שפיר ילפינן מינה, ולפ"ז משמע שהקידוש בשביל מעשה הפשיטה, והיינו שתהא הפשיטה בדרך כבוד כעבודה ולא בדרך פטור מעבודה שנראה עליו כמשאוי, וא"כ ק"ק לקדש לאחר הפשיטה לרבי אם כונתו משום פשיטה, וי"ל דכל שמקדש לאחר פשיטה ג"כ מוכיח שאין נראה

עליו כמשאוי, אלא עדיין בקדושתו והזמנתו קאי, וכשעושה כן בין העבודות יש בזה גם הזמנה לעבודה השני, ודמי קצת לקידוש שלאחר הלבישה, שמשאיר עצמו מזומן לעבודה, וניחא טפי ענין ההיקש, דהוה מענין אחד.

שם א"ר יהודה מנין כו' כמו אמר מר, ורש"י לקמן ב' בדרכי כתב דלפרושי מתניתא דלעיל קא מהדר, ומשמע קצת שגרס כאן אמר מר.

שם ב' א"ל ר"א בריה דרבא לר"א כו' יש לעי' הרי בהדיא פליגי אליבא דרבי, ומה שיין לומר ע"ז דלית ליה כו' דא"כ כו', ואפשר שהי' מקום לומר דר"ח מודה לדראב"י בקידוש ראשון, דכמו שהכהנים צריכין לקדש בבג"כ כך בקידוש ראשון צריך לקדש לאחר לבישה, ואפשר לקיים עשרה קידושין לרבי במקום קידוש בתרא, שיהא בשחרית קידוש אחד קודם לבישה ואחד אחר לבישה, ומזה אתי ראבד"ר לאפוקי, ואאמו"ר שליט"א כתב דהי' מקום לומר דלר"ח יעשה קידוש נוסף אחד אחר הלבישה, ואינו מענין עשרה קידושין שהוא שיין למצות קידוש שבכל הכהנים.

מ"ג ב' בכל יום כהנים עולין במזרחו של כבש כו' והיום כה"ג עולה כו' יש

לדקדק אמאי פתח בכהנים וסיים בכה"ג, ואילו בכיור פתח וסיים בכה"ג, [ותרויהו לא הוו בכל יום ממש], וכנראה מכח קו' זו גרס הרמב"ם והיום כהנים עולין כו' וכן גרסת התו"י שכ' דהיינו ראש בית אב והכהנים המסייעין אותו, אבל ברש"י כתב כבודו דכה"ג כו' ומתפרש דוקא כה"ג, ואפשר משום דתנן בפ"ז דתמיד בזמן שכה"ג רוצה להקטיר הי' עולה בכבש והסגן בימינו, נמצא שלעולם אין הכה"ג במזרחו של כבש ממש, לכך נקט התנא כהנים עולין במזרחו כו', שו"ר דזו כונת התו"י דמייירי התנא על הכהנים המסייעין אותו, ובכל יום הם במזרחו כדתנן בתמיד שהסגן בימינו, ולפ"ז אפשר שגם גרסת רש"י כהתו"י וכהנים שעם כה"ג בלבד קתני, ונקט התנא הכי לאשמועין שהולכין לימינו באמצע, - הא דהסגן בימינו אע"פ שהוא לימין רבו היינו מפני שבמחצית הכבש אוחז בימינו ומעלהו ולכן עומד מזומן באותו צד שצריך לאחוזו בידו, וצריך לאחוזו בימין שמשענת בימין.

ס"ו א' מתני' והכהנים והעם כו' הגר"א מחקו מכאן דשיין נמי בכל המשניות דלעיל, ואפשר דכשהי' מתודה על פרו נתרחקו העם ממנו שלא ישמעו וידויו [ושם לא הוזכר הסגן מימינו כו'], משא"כ עתה שמתודה על כל ישראל.

סימן ד

בדיני הגרלה

ור"ל שהוא מעלה תחלה וכבר נשלם הבירור, [שו"ר בגבו"א שכ"כ ולא בדעת התו' עי"ש], אבל לפ"ז הי' ראוי להזהיר שלא יתפוס הסגן בידו קודם הכה"ג, ולשון הברייתא הסגן וכה"ג מכניסין ידם בקלפי, ועוד דאם איתא

א. ל"ט ב' הגרלה לאו עבודה היא, יש להסתפק אם הגרלה בור כשרה ואם צריך בגדי כהונה, ובתו"י לעיל א' הקשו דאם הגרלה עבודה היא איך סגן מכניס ידו להגריל, ותירצו דע"י הכ"ג מתבררין השעירין,

ר"נ שפיר מקירי בגדי לבן כיון שהוא נשאר לבוש בהן, שו"ר בגבו"א דהוכיח מזה דבעיא בגדי לבן, ושמעתי להקשות משחיטה דכשרה בזר ואפ"ה סדרה מעכב, ויש לדחות דצורך בגדי לבן כבגדי לבן.

אבל הרמב"ם בפ"ג ה"ג כתב שהנחתו מצוה שאינה מעכבת וההגדרה מעכבת אע"פ שאינה עבודה לפיכך ההנחה כשרה בזר, והעליית הגורלות מן הקלפי פסולה בזר, ומקורו בירו' פ"ד ה"א שאמרו שם טעם זה, אבל שם לא הוזכרו דברי ר"י משום ר"א דהעלאה בסגן, ונאמנם בירו' הלשון בני אהרן, אבל בפשוטו אף כהן הדיוט בכלל זר, וכן ברמב"ם אף דנקט זר סתמא, ומה"ט לא מצינן לשנויי דבסגן אמנם כשר, שו"ר בתוספתא פ"ג ה"ו בנוסחת אור הגנוז והגדרה באהרן אפי' בכהן הדיוט כשרה, ובפשוטו ה"ה זר, אלא שאינו נכנס שם, ואם לדעת הירו' הדבר תלוי בפלוגתא דר"י ור"י, הי' נראה דלתלמודן לכו"ע כשרה בזר, דלא משמע דפליגי בד"ז, (ואפי' נימא דחוקה אכהן נמי קאי, אכתי מאשר עלה תרי זימני ליכא למילף כהן דוקא), ויש לדחות.

ויש להסתפק למ"ש בירו' דזר פסול, אם בגדי כהונה מעכבין, (וכמו שנשאלין באורים ותומים בבגדי כהונה, מיהו שם זה חלק מהבגדים), ובפשוטו אם כה"ג מעכב אף בגדיו מעכבין, דאין נראה לחדש מידי דהוה אמראות נגעים שכשר רק ככה"ג, וצ"ע.

ויש לעי' במה שאמרו דהנחה כשרה בזר, דלכאורה כיון דהגדרה דקרא דוקא ככה"ג, אין מקום לחדש דמצות הנחה כשרה בזר, אלא דהו"ל כלא הניח שאינו מעכב, ולשון כשרה משמע דחשיבא הנחה, ואנם מסתבר דאחר שהניחה הזר לא מהני שיחזור הכהן ויתן, דההנחה היא השלמת מצות הגדרה כעין קריאת שם, וכיון שכבר נתן על כל אחד גורלו, לא מתחדש שם בנתינה נוספת, אבל

דעבודת הגדרה ככה"ג לעיכובא אין להכניס הסגן בעבודה זו כלל, דימינו של סגן בעבודה זו כמעשה קוף, ובגמ' מבואר דלכו"ע גם ימינו של סגן מהניא, ועוד דאם הסגן נוטל אחר הכה"ג, א"כ אף הכה"ג יכול ליטול בימינו ע"ז, ובימינו ע"ז, א"ו תרוייהו בהדי הדדי קמגבהי שלא להקדים של עזאזל, וכן הכה"ג מגביה שניהם יחד, וע"כ דלא חיישינן אם הסגן יתפוס תחלה, ואע"פ שאז הבירור ע"י הסגן.

וכתבו עוד ואמרינן נמי הגדרה לאו עבודה היא, ובאמת משמע דלכו"ע ד"ז אמת דהגדרה לאו עבודה היא, אבל בתו"י שם נראה דלא פסיקא להו ד"ז, עי"ש שכתבו מ"ט כשרה בשמאל, והנה בתו' משמע שאם הגדרה לא מעכבא הרי היא כשרה בזר, ולכאורה נראה דבזה ליכא פלוגתא, שהרי אף למ"ד הגדרה לא מעכבא הרי אם מקיים מצות הגדרה נקבעין השעירין ע"י ההגדרה, וכ"ז שלא נעשית כמצותה לא חל מידי, ואם איתא דלמ"ד לא מעכבא כשרה בזר יש לנקוט דה"ה למ"ד מעכבא, ויתפרש לפ"ז ונתן אהרן שיטיל גורלות וא"צ שיעשה כן בעצמו ויכול למנות אחר שיעשה כן לפניו.

ויש להקשות כיון דהגדרה לאו עבודה היא מ"ט חשבינן לה דבר הנעשה בבגדי לבן, דמה"ט הו"ל בכלל חוקה לר"נ, והא א"צ בגדי כהונה כלל, ואמנם ודאי אמת הוא שאינו פושט בגדיו בינתיים, דא"כ פשו להו קידושין וטבילות, אבל אין זה מעיקר העבודה לחשבה כנעשית בבגדי לבן, וי"ל דלמסקנא דפליגי במיעוטא דזאת ואחת ניחא, דלר"נ ממעטינן רק עבודות שאינן מיוחדות ליוהכ"פ טפי משאר יו"ט, ואם הגדרה בכלל העבודות הרי היא שייכת לעבודות יוהכ"פ, אף לס"ד דממעטינן מבגדים הנעשין פ"א בשנה, מסתברא דאם הגדרה עבודה הרי היא מכלל עבודות בגדי לבן לענין זה, דלאו דוקא הבגדים קובעין אלא סוגי העבודות, ובלשון

ענין בקלפי ובהעלאה ממנו, אבל בסברא אם יודע מה בידו קודם העלאה יש כאן קלפי ואין כאן גורל).

עוד שם ביר' ואפי' אם אמר אם של שם יעלה בימיני יקדש זה שעל שמאלי קדש אם של שם כו', החידוש בזה שא"צ שיהא היכר בהעלאתו מי זכה בגורל, ויש להסתפק אם צריך להודיע כן לסגן וראש בית אב, דאל"כ כיון דסתמא של ימין לשעיר שבימינו, י"ל דלא מהימן לומר שבדעתו הי' להחליף.

שם הנחה אינה מעכבת, יעוי' בתו"י שכתבו דסברא הוא דלא קאי עיכובא עלה, ור"ל דאף אם הנחה היתה מעכבת, היינו שלא מתכשר הקרבן בלא זה, אבל ודאי שעליית הגורל בלחוד מכרעת קדושתם, דאל"כ לעולם יכול לשנות אחר העלאה קודם הנחה ויחזיר לקלפי עד שיעלה בימינו, ולק' מ' ב' פי' דמקראי דאשר עלה ועשהו שמעינן דרק העלאה מעכבת עי"ש, ולכאורה נראה דמדאפקיה רחמנא להגדרה בלשון ונתן ילפינן מצות הנחה, אבל עיקר משמעותיה דונתן שיפיל עליהם גורלות, ולכן הא דמוקמינן קרא כדכתיב לית לן לחדש בזה עיכובא.

שם בתו"י הקשו מ"ט לא חשבינן הגרלה צורך פנים, ולכאורה קשה דלא אשכחן דחשיב צורך פנים אלא בדבר המעכב ואמרינן דה"ה דסדרו מעכב, אבל אי הגרלה לא מעכבא א"כ אינה צורך פנים כלל, ולא ק' היא דכיון דקריאת שם מעכבא, כשעושה הגרלה חשיב שפיר צורך פנים שזה במקום קריאת שם, ומ"מ אכתי י"ל דכיון דמתבררין אף בעשיית כהן לא חשיב צורך פנים, מיהו תירוץ זה לא מהני לק' מ' א' דאמרינן אליבא דר"י דהגרלה מעכבא וסדרא לא מעכבא, וש"מ דלא חשיבא צורך פנים, וכבר כתבו בתירוץ השני דהגרלה לאו עבודה היא אלא בירור שני השעירים ולא שייכא מידי לעבודה, - ביאור הא דצורך פנים כפנים דמי נראה

אכתי מנ"ל דקיים מצוה, וצ"ל דמסברא קים לן שהשלמה זו יכול הכהן לעשות ע"י שליח, מאותה סברא דפשיטא לן דלא מעכבא.

ב. **שם** א"ר ינאי עליית גורל מתוך קלפי מעכבת, פי' עיקר קביעת שם מעכבת שתהא ע"י גורל, וכלפי הנחה קאמר עליית גורל, ובפשוטו נראה דמשתפס הגורלות בידו מיקרי עליית גורל, אבל ראיתי בפ"ר אליקים הנדמ"ח דדוקא עליית גורל בעינן, ואפשר דס"ל דכ"ז של אהגביהן יכול לחזור ולהניחן, [מיהו אם יכוין וישקול לאו הגרלה היא כמ"ש בתו"י לעיל א', אלא בשאינו רואה מה עלה בידו, כ"ז שלא העלה לא חיילא ההגדרה], דבעינן מעשה הניכר, ומ"מ פשטות הדברים שמשתפסן להעלותן מיקרי עליה, - ויעוי' בריטב"א שנסתפק אם קלפי מעכב, וצ"ב היכי דמי אי בשמעשה ההגדרה נעשה כבקלפי כגון שערכן ע"ג השלחן או בידו, מנלן לחדש דבעינן קלפי, ואם כשחסרון הלקפי מגרע במעשה ההגדרה פשיטא, ואפשר דבעינן שיהא ניכר שאינו יודע מה יעלה בימינו, ובנותן לתוך ידו או על השלחן מגולה, אע"פ שהוא אינו יודע מ"מ בעינן צורת גורל הניכרת לכולם שאינו יודע, ולכן בעינן כלי שהגורלות מונחין בעומק והוא מושיט ידו וניכר שאינו רואה, ומ"מ מיושב טפי שאינו מעכב אלא קריאת שמם ע"י גורל, ובכל אופן שהגורל הכריע את זה שפיר דמי.

שו"ר ביר' פ"ד ה"א נגע בהם כשהם למטה ונתערבו אין השעירים כמצותן ומשהעלה אותן נגע בהן ונתערבו השעירים כמצותן, ואפשר דר"ל כמ"ש כדעת הר"א דאם תפסן להעלותן לא חלה ההגדרה עד שיעלם ולכן אפי' נתערבו כשרין, [וט"ס וצ"ל השעירים כמצותן], אבל אחר שהעלה אע"פ שאינו יודע מה הי' בימינו, מ"מ כבר נקבעו, ואם חזרו ונתערבו פסולין, (ולפ"ז אפשר להבין הא דבעינן טרף בקלפי כי היכי דלא נכוין, וזה מתאים עם דברי הריטב"א שיש

מדבריהם דכתחלת עבודה דפנים דמי, ולכן בדאיכא נמי תחלה צורך חוץ לא חשיבא כצורך פנים, אבל אם נפרש דצורך פנים היינו בחשיבותו, א"כ סגי בזה שהוא גם צורך פנים להחשיבו, והו"ל כפנים שסדרו נמי מעכב.

שם גמ' א"ד אליבא דר"נ דאמר מעכבא כו"ע ל"פ כו' לפי לשון זה אפשר לומר דלר"נ אף הנחה מעכבא, דלא דמי טעמא דר"י דמאשר עלה מפיק ליה, אבל לר"נ דמחוקה י"ל דכל הדינים בכלל, אבל אין נראה לחדש פלוגתא בין הלשונות בזה, דכיון דל"ק יליף לה מחוקה והנחה לא מעכבא ה"ה לל"ב.

ג. מ' א' תני מצוה להניח, לשון מצוה להגריל אם אעיקר הגרלה קאי הר"ז מתפרש לא נאמרה הגרלה אלא למצוה, ואי אהנחה קאי הר"ז מתפרש בניחותא דנהי דונתן אעיקר עשיית גורל מתפרש, מ"מ מצוה להניח הגורלות עליהם, ובזה מובן מ"ט לא ידע ר"ש מאי קאמרי, דלשון מצוה להגריל משמע טפי בניחותא, וע"כ דההנחה קאי, דהגרלה בהדיא כתיבא, וסמך התנא מדקאמר ברישא מצוה להגריל דממילא נדע דאהנחה קאי, וזהו שכתבו תו' דלא חשיבא הגהה אלא פירושא קא מפרש, [וכ"ה בתו"י כמבואר בתו' הרא"ש].

ויתכן דלשון מצוה להגריל מתפרש לעולם אף במת אחד מהן, ולכן לא מוקמינן לה כר"ש, ועי' בסמוך.

שם מביא חבירו שלא בהגרלה דברי ר"ש, ממתני' ס"ב א' דבעינן הגרלה דוקא אין ראי' דהגרלה מעכבא, דלר"י ס"ד א' טעמא משום בע"ח נדחין, [ור"ש סבר בע"ח אינן נדחין כדאמר כריתות כ"ח א' מכח האי בריתא], ואף לרב, י"ל דהגרלה לא מעכא, ומ"מ מצות הגרלה חשובה לחזור ולהגריל אף שע"ז ילך שעיר אחד לרעייה, מיהו אפשר דכיון שיודע שלא ישתמש בחבירו הו"ל הגרלה גרועה דכל ענין הגרלה הוא לקבוע

בין שניהם ולא כשא"צ אלא אחד מהם ואי לאו דמעכבא לא הו"ל להגריל, ולפ"ז לא פריך ממתני' משום דר' יוחנן הוא דאמר לא מעכבא ואיהו סבר בע"ח נדחין, ואליבא דר' יהודה לכו"ע בע"ח נדחין, [ועי' בסמוך דלר"ש ע"כ איכא גונא דמביא שלא בהגרלה, ויליף מיניה לכל גונית], שו"ר בתו"י ס"ב א' שהקשו מ"ט לא פשיט ממתני', ופי' דמצוה איכא.

שם ר"ש לא ידע כו' מדויק כן מדחזר ר"ש בדבריו לא הגריל כשר, והו"ל רק לא התודה פסול.

שם ואזדו לטעמיהו כו' לכאורה מדר"ש סבר דידיו מעכב מוכח דהגרלה לא מעכבא, שאם מת של עזאזל אחר מתן דמים קודם וידיו, לא שייך להגריל על שני שעירים כיון שהשעיר הפנימי נשלמה כפרתו, וע"כ מביא של עזאזל שלא בהגרלה, [ולכא למימר דצריך ואין לו תקנה, כמש"כ אאמור"ר שליט"א דע"כ ביעמד חי מבואר שאם מת יביא אחר דאל"כ ממילא הוא עומד חי], ובזה ניחא דאכתי אין ראי' דהגרלה מעכבא לר"י, אבל הא דר"ש דהגרלה לא מעכבא לטעמיה, דידיו מעכב, ור"י לטעמיה דידיו לא מעכב מצי סבר דהגרלה מעכבא.

ד. **שם** ומדסדרא לא מעכבא עיקרא הגרלה נמי לא מעכבא, אליבא דר"נ דטעמא דמעכבא משום חוקה ממילא סדרא נמי מעכב, [וכ"כ רש"י ס' א'], אבל לר"י דטעמא מאשר עלה איכא למימר דסדרא לא מעכב, ובפשוטו נראה דהיינו דקאמר איבע"א לעולם ר"י היא, ול"ק סבר דאשר עלה משוי ליה צורך פנים כפנים, [עי' לעיל סק"ב].

ובתו"י פ' דבין אם מקדים בפנים לבחוץ או בחוץ לבפנים חשיב שינוי הסדר בפנים, ולכן הקדים דמו של פר להגרלה כהקדים פר בהיכל לשעיר, ועפ"ז כתבו דלאבע"א הדרינן מתרוייהו, [אבל לק' ס' א'

הזכירו אפשרות דהיינו טעמא דסדרא דהגלה לא מעכב משום שהקדים הפנימי ורק באיחר הפנימי פסול], ועוד כתבו דהפסק מתנות גרע מספק הגלה, וכ"כ בריטב"א דהגלה לאו עבודה היא להפסיק.

ואמנם לגרסא דידן ס"א א' דלא פרכינן בדעולא כמאן דלא כר"י כו' הר"ז מתאים עם סוגין דהכא, דנהי דשחיטת השעיר בחוץ מ"מ כיון דאקדמיה למתן דמו של פר, הר"ז שינוי בסדר דפנים, כדאמרינן הכא חוקה כתיב ביה, והיינו אליבא דר"י, ולא צריכינן בזה לטעמא דצורך פנים כפנים דמי, ועולא אשמועינן דנהי דשחיטה לאו עבודה היא חשיבא שינוי בחוקה, [וק"ק דקבלה עבודה היא, וע"כ יקדים גם הקבלה למתן דמו של פר, ושמא ס"ד דאף קבלה לא מעכבא בחוקה שאין הכפרה אלא בזריקה].

אבל בפ"י ר"ח גריס ליה נמי בהא דעולא, וכ"מ ברמב"ם פ"ה ה"ב שכו' בחפינה טעמא דצורך פנים כפנים דמי, וכ"כ בשחיטת השעיר אע"פ שהשחיטה בעזרה הרי דמו נכנס לפנים, ומוכח מזה דגרסתו גם בדעולא טעמא דצורך פנים כפנים, וקצת משמע כן גם ברש"י ס' א' שכו' בדר' יהודה אבל בשחיטה ובחפינה מודה הוא דצורך פנים כפנים דמי, ושחיטה דנקט היינו מדעולא ומשמע דגרס כן, או דפי' כן מסברא מכח ההיא דר"ח, אבל עכ"פ ס"ל דצריך בזה לטעמא דצורך פנים אע"פ שאיחר מתן דמו של פר בפנים, ולכאורה זה דלא כסוגין דפשיטא לן דמתן דמו של פר בהיכל קודם מתן דמו של שעיר בפנים חוקה כתיב ביה, ובתוי ל"ט ב' מבואר דל"ג לה, שהרי הביאו מפרש"י ס' א' דשחיטה נמי חשיבא צורך פנים, ולא הביאו כן מסוגיין.

והנה בדר"ח ועולא מבואר דהחפינה והשחיטה פסולין, והא דפרכינן דלא כר"י ומשינינן דצורך פנים הוא נמי משמע דאחפינה ואשחיטה קאי, וכדפרש"י ס' א',

ואם איתא דעבודת חוץ שקודם פנים הפסול מפני שהקדים חוץ לפנים א"כ הו"ל למימר בדר"ח דשחיטת הפר כפנים דמיא, ואמנם מרש"י לשיטתו אין רא"י אבל אף התו"י פי' דחפינה היא צורך פנים, מיהו גם בדבריהם י"ל דהיינו לתירוץ קמא דהדר ביה תלמודא מהא דחוץ קודם פנים פסול, אבל יש להוכיח כן מדעולא הוצרך להשמיענו בשחיטת השעיר, דאע"ג דלאו עבודה היא וכשרה בזר מ"מ חוקה מעכבת בה, וש"מ דמדר"ח לא שמעינן דשחיטה חוקה כתיב בה כפנים, וכ"ה פשוט הדברים דאחפינה ואשחיטה קיימי, ויש ללמוד מזה דאין חסרון בשחיטת הפר ע"י שהקדים החפינה אלא שהחפינה שלא במקומה, וכ"ה לשון לא עשה ולא כלום, ואמנם אם תפסל החפינה ממילא תתכשר השחיטה אבל הלשון משמע שהפסול נקבע בחפינה, ולכאורה אליבא דר"י אין לתלות הפסול בנעשין בחוץ דלא כתיב בהו חוקה, אלא הו"ל פר ששחטו אחר חפינה פסול, ומזה מוכח דחשיב להו כעבודת פנים מצד עצמן, ולא משום ששחיטת הפר שלא כסדרן, וכן מתפרש בדעולא, ומש"ה שפיר מקשינן דלא כר"י, - בלשון קצרה בדר"ח ועולא מבואר דחשבי החפינה והשחיטה כפנים מדפסלי החפינה והשחיטה, ולא אמרו ששחיטת הפר ומתן דמו שאח"כ יפסלו, (ומצינן למימר דבדעולא רק על לשונו פריך, ואה"נ דבלא"ה פסול אף לר"י משום דאקדמיה למתן דמו של פר, אבל זה דוחק קצת), וש"מ שאם היו כחוץ לא היו נפסלין אע"פ שהקדימן לפנימי, מיהו לאו קושיא היא דע"כ לקרא שם הפסול על החפינה שצריך לחזור ולעשותה.

ולכן נראה דהא דאמרינן בהקדים פר בהיכל לשעיר בפנים דחוקה כתיב בהו, זהו דין מיוחד במתן דמים וכמש"כ בתו"י, והיינו דכשנותן דמי השעיר אחר שנתן הפר בהיכל הר"ז איחור במעשה השעיר, דליכא למימר מה ענין לשעיר במעשה ההיכל שהכל כפרה

וכ"מ בלישנא דאמרינן ואבע"א לעולם ר"י היא, ומשמע שכבר הוזכר לאוקומה כר"י.

ובסוגיא ס"א א' נמי נראה דלכו"ע אם הקדים מתנות דשעיר בהכיכל קודם דפר צריך לחזור ולהזות מדם השעיר לאחר דם הפר, מדאמרינן תרגמא עולא במתנות שבהיכל ולא אמרו ור"נ היא, וביותר הדבר מבואר לגר"ח והרמב"ם דאמרינן בדעולא אפי' תימא ר"י כו' וכ"נ גרש"י כמש"כ סק"ד, ולא משמע כלל דבתרגמה עולא הדרין לפרושי מתני' כר"נ, ועו"ק דאי מתני' ר"נ היא למה הוצרך להדגיש ד"ז טפי משאר דיני בגדי לבן בחוץ, וי"ל דס"ד שכבר נקבעה נתינתו בפסול והו"ל שירים של מתנה פסולה, ומ"מ אי מתני' ר"י היא ניחא טפי דקמ"ל דאע"פ שהם בחוץ, מ"מ סדרן מעכב, ולעיל ל"ט ב' בל"ב פליגי ר"י ור"י אליבא דר"י ומשמע דהלכתא כותיה, [ולפי מה שצדדנו לק' סק"ט דרבא ור"פ נ"ז א' כר"י, מוכח דמודה במתני', [ועי' סק"ו דהרמב"ן מפרש דת"ק דמתני' סבר דאף דבגדי זהב מעכב], ואין נראה לומר דלמצוה יחזור ויתן דכיון שכבר קיים מצותו, מיא בעלמא קא מדי כמ"ש מרן זללה"ה, [ועותו"י נ"ז א' והובאו דבריהם לק' סק"ט], ועי' תוספתא פ"ג ה"ה דנתן בפנים ובחוץ שבחוץ לא עלו לו, והיינו כר"י דבחוץ ובחוץ עלו, וש"מ דשעיר קודם פר בהיכל מעכב לר"י.

ונראה מזה שיש דין מיוחד בסדר המתנות של הפר והשעיר דמעכב, וכל מקום כפרה בפ"ע הוא, ומקור הדברים בסוגיא נ"ז א' דהיכא דיהיב למעלה דשעיר מקמי למטה דפר פסול, ועי"ש בתו' דמחוקה לא ממעטינן ליה כיון שבכל מתנה הקדים פר לשעיר, ואשמועינן וכלה מכפר דבעינן שיתן כל מתנות הפר תחלה, וד"ז הוא בסדר הכפרה כמו דבעינן למעלה דשעיר מקמי למטה דשעיר, כדאמרינן התם, דהפר והשעיר מהוים יחד כפרה אחת לפנים ולפרוכת ולמזבח, וסדרן שהפר תחלה ולמעלה תחלה, שו"ר שכ"כ מרן

אחת וחשיב שלא כסדרן במעשה השעיר, [ועסק"ה דהפר והשעיר חשיבא כפרה אחת], וכמו שהקדים פר בהיכל לפר לפנים דמסתברא דפסול, ול"ד לשעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר שאין שינוי במתן דמו של פר אם נשחט השעיר בחוץ, ואין לנו לדון אלא מצד שחיטת השעיר, וכן בשחיטת הפר אחר חפינה, [וראיתי בירו' פ"ד סוף ה"א שהדגישו חידוש זה דשעיר מעכב את הפר שלא יתן דפר בהיכל קודם דשעיר בפנים, והיינו כמש"כ שזה דין מיוחד בכה"ג, אבל משום סדרן לא מעכב חוץ דקמי פנים, ועי"ש פ"ה ה].

בל"א דמילתא הפסול דשלא כסדרן נקבע בעבודה הראשונה שעשאה שלא כסדר, ואם היא עבודת חוץ הרי היא כשרה לר"י, ולא פסלינן לה משום עבודת פנים שתבא אחריה, ופנים שהקדימו לחוץ נמי י"ל דכשר, שאין בחוץ חסרון דכסדרן ולכן אף לפנימי לא חשיב שינוי, ומתן דמים דפר בהיכל קודם דשעיר בפנים, זהו דין מיוחד כיון שהכל מענין כפרה אחת, חשיב פגם בסדרו של השעיר בפנים, אבל בסדרן של הפנימים כל שינוי פוסל, ואפשר דאף כשהנדון על המאוחר שיפסל, וכמש"כ סק"ו לענין הקדים הוצאת כף ומחתה עי"ש, ועי' סק"ז דהדרי בי.

ה. שם דאקדים מתנות דפר במזבח מקמי מתנות דשעיר בהיכל ור"י היא כו' כבר הקשו בתו"י דא"כ אף פר אינו מעכב את השעיר בכה"ג, ותירצו דעדיפא מינה פריך דמתנות שבפנים קאמר, וצ"ע דבעלמא כה"ג פרכינן ודקארי לה מאי קארי לה, דאיך אפשר לומר דפר מעכב ושעיר אינו מעכב כששניהם אין מעכבין זא"ז, ואי משום מתנות שבפנים דפר מעכב את השעיר הא התם לא שינה בשל פר קודם השעיר, ועו"ק דאם כונת התנא להשמיענו דבגדי לבן בחוץ לא מעכבי הול"ל בהדיא, ומה יתרון להשמיענו בלשון דפר ושעיר שלא נדע מזה אלא דין פרטי, ובהגהות הגר"א מחק ד"ז אבל כל הראשונים גרסי לה,

זללה"ה שם סק"ט, ועי' לעלן, (וכע"ז בתוספתא פ"ג ה"ג דהקדים מתן ז' למתן ד' יחזור ויזה מתן ז' לאחר מתן ד').

וכבר דקדק מרן זללה"ה באו"ח סי' קכ"ז סק"ח בכ"ז, וכתב דפסולא דשעיר מקמי פר הוא מדין מחו"ז כדאשכחן במצורע מנחות ה' א', ועי"ש בתו' שהק' מ"ש עבודת יוהכ"פ ממצורע, ותיירצו דעל המצורע שייך לומר שהוא מחו"ז, אבל בעבודת יוהכ"פ אין מי שמחוסר, וכתב מרן זללה"ה דמ"מ בפר ושעיר כיון דאמרה תורה ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר לא הגיע זמנו קודם דם הפר, ועוד שהפר מכפר על הכה"ג עצמו ויבא זכאי כו', מיהו קשה מהא דבמזבח מבואר דאי אקדים מתנות דפר למתנות דשעיר בהיכל שפיר דמי, ואי למצורע מדמינן להו הול"ל דהמזבח מחו"ז עד שיזה בפרוכת, וראיתי שם סק"י שכתב ז"ל דאה"נ אף במזבח איכא פסול דמחו"ז בכה"ג אם הקדים מזבח לפרוכת, אבל כיון שבפר כבר הזה על ההיכל אין מתנות הפר במזבח חשובות מחו"ז משום חסרון מתנות ההיכל דשעיר, משום דשעיר אינו מעכב את הפר, ולפמש"כ י"ל דהקדים פר במזבח לפרוכת כיפר, ועי' לק' סק"י.

ו. פ' א' מתני' כל מעשה יוהכ"פ האמור על הסדר, לשון על הסדר מתפרש כמו על הסדר האמור, בין כפרש"י דעל סדר המשנה ובין כפר"ח דהאמור היינו בתורה, מתפרש כסדר האמור, ולפ"ז שינוי הלשון צ"ב, ונראה דלשון האמור על הסדר אתא לאפוקי הוצאת כף ומחתה שלא נאמר על הסדר שהרי נכתב שלא במקומו ובזה אין הסדר מעכב כלל, וכ"ה הלשון בתוספתא פ"ג ה"ד הובאה ברמב"ן ע' א' כל מעשה יוהכ"פ האמורין על הסדר וכו' חוץ מן הוצאת כף ומחתה שאם הקדים מעשה לחבירו מה שעשה עשוי אר"י בד"א כו', ועמש"כ אאמו"ר שליט"א דלכך לא נכתב במקומו ללמדנו דחמש טבילות לא מעכבי, וממילא בכלל זה

שסדרו אינו מעכב, - לפמש"כ סק"ד דהפסול נקבע בראשון שנעשה שלא כסדר, א"כ הדבר פשוט שא"צ להחזיר הכף ומחתה לפנים, אבל נפ"מ דאם איחר כף ומחתה לא פסל את שלפניו, מיהו אפשר דבפנים גרע ואף האחרון פסול, כדאשכחן בהקדים פר בהיכל לשעיר בפנים דחשיב פגם בפנים, ואפשר דקושטא קאמר שעבודת ההוצאה כשרה ונפ"מ דלא חשיבא ביאה ריקנית, שו"ר בחזו"א סי' קכ"ז סק"א ע"ש.

הרמב"ן שם פ' דג' מחלוקות בדבר דת"ק דמתני' ובריתא סבר דכל מעשה יוהכ"פ אף הנעשה בבגדי זהב מעכב, (ואפ"ה בהוצאת כף ומחתה מודה), ומהא דממעט הוצאת כף ומחתה אין רא"י, דעבודת פנים היא ואפי' הקדימה למתן דמו של פר מה שעשה עשוי, ואמנם סתמות לשון המשנה משמע בכל מילי, אבל בברייתא אר"י אימתי ואינו אלא לפרש כדאמר סנהדרין כ"ד ב', מיהו רמב"ח פליג התם, [וכן בהגהות הגר"א בתוספתא הגיה אימתי במקום בד"א], שו"ר בתו' עירובין פ"א ב' דגרסינן במשנתנו אבל בבריתא אשכחן דפליגי בלשון אימתי, ומ"מ אין הכרח דפליגי, וכן פשטות הגמ' ל"ט ב' דליכא אלא פלוגתא דר"י ור"נ, וכן בסוגיין לא ביארו לת"ק מאי ממעט מאחת וזאת, (ור' יוחנן לטעמיה דאימתי לפרש), וכ"נ דעת רש"י ותו', ואמנם הא דמוקמינן לסיפא במתנות שבהיכל ניחא בפשיטות לפ"ז, עסק"ה, מ"מ סתמות הגמ' והראשונים דר"י ור"נ בפי' מילתיה דת"ק פליגי, ולכו"ע הנעשה בבגדי זהב אינו בכלל מעשה יוהכ"פ, ולר"י מתפרש מעשה המיוחד ליוהכ"פ שהוא לפני ולפנים, [ואף לפי' הרמב"ן אליבא דת"ק לא מיירי אלא באותן הכתובים בפ' אחרין].

בדין הקדים עבודת חוץ לפנים יעוי' משנ"ת לעיל סק"ד דלכו"ע לא מעכבא חוקה אלא בעבודה שהקדימה שלא כסדרה, ואם היא דבגדי זהב לכו"ע לא מעכבא, והא

דמקדים מתנות דפר בהיכל מקמי מתנות דשעיר בפנים זהו דין מיוחד במתנות וכמ"ש תו' בתירוץ בתרא מ' א', ומסתברא דאפי' אם נימא דחוץ שהקדימו לפנים מעכב היינו דוקא בעבודות יוהכ"פ, אבל שעיר המוספין שאינו כתוב בפרשה זו אין ענין בסדרו לעכב את הפנימים, ואמנם אין להקריבו קודם הפנימים אבל אינו בכלל חוקה לומר שנשנתה על ידו סדרן של פנימיים, ועי' סק"ז דהדרי בי.

ולפ"ז יש לתמוה במה שאמרו ס"ב ב' דשעיר הנעשה בחוץ חשיב מחו"ז כ"ז שלא נעשית עבודת היום, ואם איתא דבהקריבו כשר דיעבד איך אפשר לחשבו מחו"ז ולפטור עליו בחוץ, [ומשמע דקושטא הוא דאם יש מחו"ז לבו ביום פטור על השעיר החיצון, ולכן אין לתרץ דרך לענין שלא לומר הואיל וחזי אמרו כן], ואמנם הרמב"ם בפ"ה ה"ג כתב דאם הקדים איל ושעיר המוספין לעבודת היום אינן כלום, וכתב מרן זללה"ה בסי' קכ"ו סק דמקורו מסוגיא זו, אבל הדבר צ"ב מהיכא נפק"ל ד"ז, [ועוד הביא מרן זללה"ה מסוגיא דשבועות ח' ב' דמשמע שאם אין להם שעירים להקריב פנימי אין מקריבין חיצון, עי"ש משה"ק ע"ד התו', ועי' מה שביאר אאמו"ר שליט"א בדבריהם ולפ"ז אין ראי' משם, ועי"ש ברמב"ן דל"ג בגמ' דלא עבד חיצון אלא לכפר ביני וביני, וזה מיושב טפי שלא לחדש כפרה למאורעות, ואף לגרש"י י"ל דהכונה כ"ז שלא עשה חיצון, ובכלל זה אם לא יעשהו כלל, אבל לא מחדשינן בחיצון כפרה אם נעשה שלא כדיו, ומאורע דלית לי' שעירים לא מפרשינן קרא בהכי, ועוד דאם אין לו פנימי אפשר דאין דין חוקה מעכב על המוספין, דרך כשמקיים חוקה דיוהכ"פ אמרה תורה שאת המוספין יעשה אח"כ, ואין זה כפסול בשעיר שהקריבו אלא חיוב לחזור ולהקריבו אח"כ, וא"כ בכה"ג דלית ליה שפיר מקריב חיצון לחוד, וצ"ע בזה, ולע"כ בסוגיא דשבועות שם].

ולכאורה נראה דלענין להתחייב בחוץ חשיב שפיר שעיר החיצון כאינו ראוי, כיון שאפי' ישחטנו ויקבל דמו ויעלה ע"ג המזבח, נימא לי' שימתין עד שיעשו עבודת היום וישחוט אחר ויפסל זה וירד, ול"ד לפסול דאעל"י שאין לו תיקון אחר ומצב הבדיעבד כבר מוחלט בקרבן ומורין ליה להקריבו, וחשיב שפיר ראוי, אבל קרבן זה אינו ראוי אא"כ יוסיף בו עוולה נוספת, וחשיב שפיר אינו ראוי, שאין הקדש מקבלו אפי' אם עלה, אא"כ עבר וזרקו, ואמנם זה מחודש דסו"ס אם יזרקנו יתכשר הקרבן, מ"מ אפשר להבין דחשיב אינו ראוי, (ועי' בספר אאמו"ר שליט"א זבחים ס"י סק"ז), ועי' לק' סק"ז דהדרי בי.

ובירו' פ"ד ה"א מייתי שתי ברייתות בהקריב השעירים בחוץ תני חדא חייב ותני חדא פטור ומפרש ר"ח מ"ד חייב כשלא שחטו השעיר הנעשה בחוץ ומ"ד פטור כששחטו, [כצ"ל שם כמ"ש בק"ע], ומבואר מזה דאם שחטו קודם עבודת היום כשר וכמש"כ [ועי' בסמוך בזה], - ועוד משני התם דפליגי אי הגרלה מעכבת, ומפרש דלמ"ד אינה מעכבת חייב על אחד מהן, אלא שעל כל אחד הוא חייב, ומשמע שאם ישחוט שניהם בב"א אינו חייב אלא אחת, דאחר ששחט אחד מסתברא שחייב על השני שהרי אפשר שהוא יהא לשם ובן זוגו שיוסיף יהא לעזאזל, - עוד מבואר שם דשעיר ששחטו בחוץ קודם מתן דמו של פר פטור שהרי אם שחטו פסול כדעולא, ובתלמודן לא הזכירו זה, ואפשר דס"ל להירו' יש מחו"ז לבו ביום, וזה דלא כר"ח לעיל שם, א"נ שאני שעיר הנעשה בחוץ דבעבר והקריבו כשר, משא"כ בפנימי, [וצ"ע בירו' פ"ה ה"ז דמשמע דלא ס"ל דעולא].

ז. ס' ב' אר"ח קטרת שחפנה קודם שחיטתו של פר לא עשה ולא כלום, בפשוטו משמע דאתא לאשמועינן דאף בחפינה שאינה מכפרת סדר מעכב, ולפ"ז כד פריך ממתני'

הו"מ ולטעמין דהא במתני' מיירי לאחר הקטרה, וכ"כ בתו' הרא"ש, מיהו י"ל דהמקשן הו"מ לשנויי דצורך פנים לאו כפנים ומתני' ר"י היא, [אם חוץ קודם פנים או איפכא שפיר דמי], ועוד הו"מ לשנויי דסדר מעכב רק במכפרין, ושחיטה וחפינה אין סדרן מעכב, ולכן אפי' הקטיר קודם שחיטה מה שעשה עשוי, דלא חשיב שהקטיר שלא כסדר כיון שלא הקדים סדר המכפרין.

ואם נפרש דחוץ שהקדימו לפנים פסול, ע"כ הא דצורך פנים דקאמרינן אשחיטה קאי, אבל חדושה דר"ח אפשר לקיים דאחפינה קאי, דהו"א דלאו עבודה היא להפסיק, אלא דלפ"ז פשטות הגמ' דצורך פנים נמי אחפינה קאי, וכמש"כ סק"ד דמזה משמע דחוץ שהקדימו לפנים לא מעכב, ועוד דאם איתא דבדר"ח שמעינן דשחיטה סדרה מעכב, מאי קמ"ל עולא, אבל אי מימרא דר"ח אחפינה שפיר איצטריך עולא לאשמועינן דאף שחיטה נפסלת בשלא כסדרן, ועוד דבדר"ח שהקדים חפינה לשחיטה ע"כ הקדימה אף לקבלה, וקבלה לכו"ע עבודה היא, וא"כ אין בזה חידוש טפי מחפינה דתרווייהו עבודה והכשר כפרה נינהו, אבל בדעולא שמעינן שאף שחיטה לחודה פסולה, ואמנם הדבר רחוק שיוכל לקבל דם הנפש אם יתן דמו של פר בין שחיטה לקבלה, אבל מ"מ עולא אשמועינן דגם השחיטה פסולה, וגם יש חידוש בדעולא דהי' מקום לומר דשחיטה וקבלה אין סדרן מעכב, ול"ד לחפינה שאם שוחט הפר בין חפינה להקטרה הר"ז שלא כסדרן, דהסדר הראוי להכניס מיד עם חפינתו, אבל בדם מצינו שמפסיק בדם הפר בין קבלה לזריקה וכן בהיכל ובמזבח מפסיק בין בפר בין בשעיר, וס"ד דה"נ אם הקדימו למתן דמו של פר כשר, דמצד הפר אין חסרון בהקדמת שחיטת השעיר בחוץ, וכמשנ"ת לעיל שם דלעולם בהנעשה עתה שלא כסדרו דיינינן.

ברם אין בכ"ז הכרע, ומצינן לפרושי בדר"ח דרק חפינה חשובה עבודה דסדרה מעכב, אבל שחיטה לאו עבודה היא, ובפרט למאי דקי"ל דא"צ כה"ג לשחיטה, וכיון דאקדמה חפינה לשחיטה הו"ל כאקדים פנים לחוץ, דסדר חפינה בין שחיטה לזריקה דוקא הוא, וכיון דלא שמעינן בדר"ח דשחיטה עבודה דמעכב סדרה איצטריך עולא לאשמועינן, [ועוד דבדר"ח אקדמה נמי לקבלה ובדעולא מתפרש אף בשחיטה לחוד], וכיון דמשמעתין אין הכרע, אין לנו לחדש נגד הגמ' מ' א' דחוץ שהקדימו לפנים פסול אלא מכח גרסת ר"ח והרמב"ם בדעולא טעמא דצורך פנים, והרמב"ם תבריה לגזיזה בשעיר שהקדימו לעבודת היום, מיהו ברש"י ס' א' נמי משמע דחוץ שהקדימו לפנים לא מעכבא ביה חוקה מדנקט שינוי דבגדי זהב בכף ומחתה, וזה מתאים אם גריס אף בדעולא טעמא דצורך פנים, וכמש"כ סק"ד, ומ"מ כיון דמשמעתין ליכא הכרע ובגמ' ס"ב ב' מבואר דשעיר שהקדימו לעבודת היום חשיב מחו"ז, וכן בדף מ' א' מבואר דחוץ שהקדימו לפנים פסול, אין לנו לידחק לאוקומי ההיא דשעיר שהקדימו שזהו דין מיוחד בחיוב חוץ, ויש לקיים הדברים כפשטן דהפסול משום חוקה, [ולפ"ז אם הקריבו קודם מתנות המזבח שפיר דמי לר"י, ובגמ' מיירי קודם הגרלה, ועי' בסמוך בזה, וצ"ע], וכ"ה בהדיא בגרסא שהביא באו"ש על הרמב"ם עי"ש, [ואמנם הגרסא דאמרינן לימא קסבר כו' מוכחת שיש מקום לומר דמוספין אינם בכלל הפרשה ואינן מעכבין הסדר כלל, וכדעת הירוש', אבל מסיק דלא עשה כלום, (ואין הוספה זו נראית ממגיהי ספרים, מיהו עדיין יש מקום לומר דלאו מחוקה אימעיט אלא מקרא דמלבד חטאת הכיפורים, וזהו דין מחו"ז, ולפ"ז אף אם הקדימו קודם מתנות המזבח פסול, ולפ"ז אין ראי' מכאן לדין חוקה, וצ"ע, ודברי הרמב"ם יתיישבו יותר אם נאמר שזה דין

שנתחדש אח"כ, ואם ספק אם נשפך קודם הקטרה או אחריה בטלו עבודות היום, ועי"ש בה"א דמודה לדר"ח ודעולא.

כתב מרן זללה"ה בסק שאם הקדים דם השעיר לדם הפר צריך לחזור ולהביא פר אחר אם הגולה וסדרה מעכב, דכיון שבטלו השעירים קודם מתנותיהן, הר"ז כנשפך הדם אחר הקטרה דצריך לחזור ולהקטיר, ולכאורה ה"ה בנשפך דם השעיר קודם מתנות שבפנים, ויש להוסיף דצריך נמי לחזור ולהקטיר, דהו"ל קטרת קודם שחיתת הפר, ופשטות הדברים לא משמע דבנשפך הדם ימות המשתלח ויחזור כל העבודות מתחלתן, ונראה מזה דכיון שכבר הגריל ונתקדשו השעירים לשם ולעזאזל חשיב שנעשו עבודות כמצותן, ולא אמרינן אגלאי מילתא למפרע דלא הוה שעיר, וכדס"ל להירו' אפי' בנשפך דמו של פר לענין קטרת, ונהי דתלמודן פליג בזה משום דשחיטה וקבלה לאו כלום נינהו, אבל קידוש הגורל חשיב מעשה גמור, שזכו בגורל קרבן לשם ולעזאזל ומה שאבדו אח"כ אין זה עוקר למפרע, והכי משמע לישנא דמתני' דקתני זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו, ומשמע שזוהי נתינה תחת הקודם, [שו"ר דיש לחלק בין נשפך הדם אחר מתנות הפר דחל שם כפרה על הפר בהכשר, אבל בהקדים דם השעיר למתנות הפר לא היה בפר אלא שחיטה כדין, ומ"מ נראה שאין לחלק דאם מהני לפר מה שהיו השעירים אע"פ שלא שימשו אותם שעירים לכפרה, מהנו נמי לשחיטת הפר כדמהנו לזריקת דמו, וימשיך כפרתו בשעירים אחרים, ול"ד לקטרת שצריכה את הפר שיתכפר בו].

ומיהו מרן זללה"ה כתב שם דאי בע"ח אינן נדחין אע"פ שצריך להגריל על השני חשיב שפיר שההגולה קיימת, וא"כ אין ראי' ממתני', ולכאורה נראה לדון בזה דכיון שחסר שעיר לשם או לעזאזל חשיב שמקדים פר להגולה, ולא מהני מה שאחד קיים, דלאו

מיוחד במוספין ולא משום חוקה, ובעלמא יסבור דחוקה רק בהקדמת לבן ולבן, ולכן הוצרך לטעמא דצורך פנים בשחיטת השעיר, [וגם כאן סתם קודם עבודת היום דמשמע כל העבודה, מיהו לשון הגמ' נקט], ואמנם בירו' פ"ד ה"א מבואר דכשר כמש"כ סק"ו, אפשר דהירו' ס"ל דחוץ ופנים לא מעכב סדרן וכמש"כ סק"ד לדקדק עוד מהירו' בזה, אבל לתלמודן אין לחדש כל הני חילוקים, [ועוד דבפר"ח גופיה גבי ר"ח פי' דהשחיטה צורך פנים, ומשמע דסגי בזה לפסול, וזה סותר לגרסתו בדעולא], ועוד העיר אחי הר"י נ"י דבגמ' ס' ב' מבואר דאיכא למימר סדרא דשירים מעכבא והנעשה אחר השירים הוא בבגדי זהב, וע"כ דגם בזה סדרא מעכב, וכן שמעתי מאמאמור"ר שליט"א דכיון דאי לאו מיעוטא דזאת ואחת הכל מעכב, לית לן למעוטי אלא זהב וחוץ לגמרי אבל לא זהב ופנים או חוץ ופנים, מיהו למש"כ לעיל הפסול נקבע באותו שנעשה שלא כסדר, ואם הוא הזהב הר"ז נתמעט מזאת, ואין כזו הגדרה זהב ופנים או חוץ ופנים, (ובאקדים פר בהיכל לפר בפנים ודאי מובן דחוקה כתיב ביה, אלא דלמש"כ לחלק דמתן דמים שאני אין ראי' מזה).

ח. ס"א א' בקטרת לא קא מיירי, יש ליתן טעם בדבר דכיון דמיירו ר"א ור"ש במתני' ולדידהו דממקום שפסק מתחיל א"צ לחזור ולהקטיר מש"ה לא נחית תנא לדין הקטרת, וכן לכו"ע מדמסיים וכן בהיכל וכן במזבח הזהב ובזה א"צ לחזור ולהקטיר כמ"ש בתו"י, מש"ה לא מיירי בקטרת, - לשון הרמב"ם פ"ה ה"ח שכתב כל המתנות צ"ע, וכבר כתב באו"ש דאינו מדוקדק וצ"ל דקדש הקדשים.

בירו' פ"ד ה"ג מבואר דאם נשפך הדם אחר הקטרת הקטרת א"צ לחזור ולהקטיר, דכיון שהי' הדם מזומן בכוס בשעת הקטרה נמצאת ההקטרה כמצותה, ואינה נעקרת במה

מכפר אפשר לקיים דלמעלה ולמטה סדרן מעכב דכך היא צורת המצוה, וכן פר ושעיר דבעינן ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר דהזאתן תלויה זו בזו, ולא מדין חוקה אלא אף בחוץ ובבגדי זהב ובפרים הנשרפין דשאר ימות השנה דכך היא צורת המצוה, וצ"ע בתו"י ד"ה דתלו זה בחוקה ולמ"ד דלא כתיבא ביה חוקה קאמר הכי משום מצוה, וצ"ע דהא במתני' קתני יחזור ויזה ובפשוטו היינו אף לר"י, וכמש"כ סק"ה, נוקצת נראה דמפרשי מתני' משום מצוה אף לר"י, וס"ל דשייך לתקן הלכתחלה, ועוד דמשום מצוה איכא נמי לעשות בזא"ז טפי מבב"א.

שם סבר ר"פ קמיה דרבא למימר כו' לגר"ח והרמב"ם דמיירי במתנה אחרונה של פר, הענין מיושב שפיר, דס"ד דר"פ דבשעיר גופיה אין עיכוב בין הקדים למטה ולמעלה, ואילו לגבי פר הרי בב"א כשר כמו בזא"ז, וגם רבא מודה בזה, אלא דפרכיה מטעם אחר דאף בשעיר גופיה אין להקדים למטה ולמעלה.

אב"י לגרש"י דמיירי קודם שנתן ז' דפר למטה קשה מאי ס"ד דר"פ הרי עדיין לא כילה מתנות דפר, וגם רבא לא אהדר ליה מה"ט, וראיתי בריטב"א שכתב דר"פ לא שמיע ליה הא דר"י, והוצרך כן לגרש"י, ויש להקשות א"כ מ"ט לא א"ל רבא מה"ט גופיה דמקדים מתנות דשעיר קודם שכילה מתנות דפר, וי"ל דאיצטריך האי טעמא משום מתנה אחרונה דאין בזה חסרון דפר.

מיהו פשטות הגמ' דר"פ שמיע ליה הא דר"י, דהא רבא לא ביאר לו הא דר"י, וצ"ל דסבר ר"פ דכיון שכבר התחיל מתנות דפר למטה לא חשיב שהקדים לו דשעיר, דהא באותה מתנה איכא פר ושעיר, ואי משום מתנות שאחריה לא חשיב הקדמה כ"כ, אבל הקדים למעלה ולמטה חשיב הקדמה הניכרת, וזהו שאמר רבא טפשי דטפשי דבדר"י

בהגדרה תליא מילתא אלא שיהיו שני השעירים קיימים, ונפ"מ שאם שחט הפר כשמת אחד מהן פסול לפמש"כ, דדוקא בדקיימי תרוייהו בשעת שחיטת הפר חשבינן שחיטתו כמצותו.

ט. ג"ז א' אמר רבא נותן אחת למעלה ושבע למטה ועולה לו לכאן ולכאן, קסבר רבא דבב"א קרינן ביה שפיר כאשר עשה לדם הפר, דהא ידע מתני' דיחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר והיינו אף בהיכל לכו"ע וכמש"כ סק"ה, וד"ז לא אשכחן דהדר ביה, אלא דלכאורה לא משכח"ל נפ"מ לדינא בסברא זו, דלעולם הו"ל מקמי למעלה דשעיר, וכ"נ בדר"פ דד"ז קיים למסקנא.

מיהו בהא דסבר רבא דמפרשינן כאשר עשה לדם הפר בכל מתנה בפ"ע פליג עלי' ר"י דבעינן כאשר עשה לדם הפר כולו, ומ"מ עדיין יש לקיים דברי רבא במתנה אחרונה של שבע למטה דחשיב שפיר שכלה דם הפר, דבב"א כבזא"ז דמי, והיינו דקסבר ר"פ, ופרכיה רבא מטעם אחר דבשעיר גופיה נמי סדר מעכב, ועי' להלן בזה, - יעוי' בתו' דמחוקה לא ממעטינן הא דרבא ודר"פ, ואם נפרש כולה שמעתין כר"י ניחא טפי, ולפ"ז מוכח דדינא דמתני' אף כר"י, ועסק"ה, ועתו"י הובא להלן.

הא דלא אמר רבא דלכתחלה יתן לשם פר לחוד תחלה כדי לקיים המצוה כדכתיב, י"ל דאם בדיעבד מהני אינו דבר הגון ליתן של שעיר ולכוין בו לשם מים, חדא דמפסיד להו מדין שירים, וגם אין לבטל מעשה מצוה ולכוין בו שלא לשם מצוה, כעין אין מעבירין על המצות וגרע מזה, ומרן זלה"ה בסי' קכ"ז סק"ט כתב שלא תועיל כונתו, וע"כ יצא יד"ח, ועי' תו"י וריטב"א.

ולפ"ז ע"כ דר"י קאמר דפסול בדיעבד מקרא דוכלה מכפר, דהו"ל כשנה עליו הכתוב לעכב כדפרתו' ורש"י, ואף בלא פסוק דוכלה

שמעין דלמעלה ולמטה חשיבי מקומות בפ"ע וההקדמה ניכרת בהן, מיהו אכתי קשה דניהב השתא למעלה דשעיר דלא חשיב מקמי למטה דפר כיון שכבר התחיל בשל פר למטה, כמו שאין אנו חוששין שמקדים ראשונה דשעיר למטה מקמי אחרונה דפר, וצריך לדחוק דבדלמעלה ניכרת ההקדמה טפי, וזה דוחק, ואפשר דס"ל שאין להפסיק בשבע דפר, וצ"ע, ועמש"כ בזה אאמו"ר שליט"א דר"פ סבר דלא קי"ל כר"י.

שם דקא מגמרין להו ולא גמרי, משמע דמהא דר"י יש ללמוד נמי להא דר"פ, ולפרתו ורש"י דהו"ל כשנה עליו הכתוב לעכב נחא דהו"ל עיכובא בכולה מילתא, וצ"ל דסבר ר"פ דהאי קרא מתפרש בין פר לשעיר דשייך ב' כילוי, ולא בלמעלה ולמטה דשעיר, [וכגרסת ר"ח והרמב"ם לעיל], אבל מהא דרבא לא הזכיר ביאור בדבריו משמע שאותה סברא השייכת בפר ושעיר שייכת בלמעלה ולמטה, וזה מיושב טפי לפרתו"י דקים לן שזהו סדר הכפרה ואין לשנותו, וסבר ר"פ דבין פר לשעיר חשיב טיפי שינוי, וא"ל רבא דה"ה או כ"ש בין למעלה למטה, ובתו"י תלו לה בחוקה, ולפמש"כ לעיל סברא היא דצורת המצוה כך היא ואין לשנותה לאו משום סדר אלא דחדא מילתא היא שתמונתה כך, ואף בשאר פרים ושעירים הנשרפין הדין כן בלמעלה ולמטה.

י. **יש** להסתפק למ"ד אין מערבין לקרנות אם הקדים דם השעיר לדם הפר אם יצא, לר"י, ומקום הספק משום שלא תלה הכתוב דם השעיר בדם הפר במזבח כמו שתלאו בפנים ובהיכל דכתיב כאשר עשה לדם הפר, ולפמש"כ סק"ה דהא דמעכב סדרן בהיכל היינו משום שזוהי צורת הכפרה ולא משום חוקה, מסתברא דה"ה במזבח, וכ"ה פשטות הדברים למאי דדרשינן מוכלה מכפר כלה דם הפר ואח"כ כלה דם השעיר, דה"ה במזבח דכתיב בהאי קרא, [מיהו יש להסתפק אם יכול ליתן על כל קרן מפר ושעיר, או ישלים ד'

דפר תחלה], וכן יש לדקדק מסוגית הגמ' מ' א' דאקדים מתנות דפר במזבח מקמי מתנות דשעיר בהיכל, ומשמע דדכוותה בהקדים שעיר לפר פסול, ולא רק בהקדימו בהיכל גופיה לפר, מיהו יש לדחות דאתיא כמ"ד מערבין לקרנות, ולכן אין בזה גידול של הקדמה, [ולפ"ז מבואר דהקדים דשעיר במזבח מקמי שעיר בהיכל כשר, דכיון דמעורבין הן מתפרש שהנתינה כשרה לשתייהן, דאין נראה לומר שיחזור ויתן אח"כ לשם שעיר, דלמ"ד מערבין מסתברא דנתן זה בפ"ע וזה בפ"ע פסול, שאין זו אותה נתינה, וא"א להסתייע בשל שעיר אם הוא פסול עתה, ומרן זללה"ה בסי' קכ"ז סק"י כתב דמזבח מקמי היכל חשיב מחו"ז, ועי' בזה לעיל שם, שו"ר בחו"א בזה, עי' להלן], ומשכח"ל שעירב הכל ויחזור ויתן בהיכל לשם שעיר לחודיה, א"צ בהשאר מעט משעיר שאינו מעורב, ואין המזבח דוחה את של היכל, מיהו אכתי אם ננקוט דהקדים מזבח להיכל כשר א"כ אין חילוק אף הקדים שעיר במזבח לפר בהיכל כשר, וע"כ דהחילוק בהיכל ומזבח גופיהו, אלא דאי מערבין לא משכח"ל נפ"מ.

ובן יש להסתפק לכו"ע בהקדים מתן ז' על טהרו למתן קרנות, וד"ז מבואר בתוספתא פ"ג ה"ג דיתחזור ויתן מתן ז' לאחר מתן ד', ובפשוטו היינו אף לר"י דבגדי לבן בחוץ לא מעכב סדרן, והטעם כמש"כ דזוהי צורת הכפרה כמו למטה מקמי למעלה.

למ"ד אין מערבין לקרנות ונתערבו לו דמים במתנה אחרונה של קרנות נותן מתנה אחת ועולה לו לכאן ולכאן אף למש"כ דשעיר קודם פר פסול, דהא בב"א מהני במקום שצריך בזא"ז וכמש"כ סק"ט, וכאן אין הקדמה למידי, ויחזור ויתן עוד ג' לשם שעיר לחוד, [מיהו לפי הנראה בתוספתא שם דשינה מתן קרנות פסול, ופי' במנחת ביכורים ששינה סדר הנתינה א"כ אינו יכול ליתן עתה לשם שעיר, אא"כ נימא שיכול ליתן על כל קרן

מפר ושעיר, אלא שד"ז צ"ע מנלן למיפסל בשינה הסדר, שו"ר בספר מרן זללה"ה זבחים סט"ז סק"א ועתוספתא פ"ו דזבחים דגבי חיצונות קתני שינה מתן קרנות כשר, וצ"ע, (ועתו' מגילה ו' ב' ולע"כ).

והללום ראיתי בספר מרן זללה"ה סי' קכ"ח סק שכ' דאף למ"ד מערבין לקרנות וכן על טהרו של מזבח, אם נתן מזה בפ"ע ומזה בפ"ע כשר, ולכאורה למ"ד עולין מבטלין זא"ז ובטל דם השעיר בדם הפר ע"כ א"א להביא דם הפר לחודיה ושעיר לחודיה, [ומסתברא דאף לדידיה ה"ה אם השעיר רוב], וצריך ראי' דמ"ד אין מבטלין פליג, ובפשוטו ה' נראה שזהו שינוי בעיקר המצוה ולא איצריך לזה חוקה, ול"ד להגדרה דאי קים לן מק"ו דמהני קריאת שם, ע"כ ההגדרה הכשר מצוה לענין השעירים, והו"ל ביטול מצוה כמו הנחה דלא מעכבא, וכן בזבחים מ' א' לענין עיכובא בז' מתנות ג"כ מתפרש דהוה ילפינן ממזבח החיצון דסגי במתנה אחת, אבל לשנות צורת המצוה אין זה ענין לחוקה, ומה שהביא ז"ל מההיא דהקדים פר במזבח לשעיר בהיכל כבר כתבנו לעיל דמשכח"ל שעירב כבר כולו או מקצתו, [מיהו לטעמיה דמרן ז"ל בסי' קכ"ז סק"י שא"א להקדים שעיר מזבח לשעיר בהיכל ע"כ מיירי שנתן פר בלא שעיר, דאף אם עירבן לאו כלום הוא], וצ"ע, ועי' לק' ס"ב סק"ה.

נ"ז ב' תניא דלא כשנויין, משמע דלקושטא דמילתא פלוגתתם תליא בהא דפליגי בעלמא אי סתמא כמאן דכתיב יחדיו דמי, ולפ"ז הו"א סתם מתני' כר' יאשיה, אבל בברייתא דגמ' אין לזה הכרח, ונפ"מ דרבא ס"ל כר"י ב"מ צ"ה ב' ולא משמע דסבר אין מערבין לקרנות, ואפשר דבריתא דמייתנין סתמא כר' יאשיה ודאי מתפרשא דעיקר דרשא מאחת ולא משום דבעלמא יחדיו משמע, - עיקר הא דמשנינן אפי' תימא ר"י צ"ב, דמ"מ כיון דחזינן דר"י ור"י פליגי מסתברא לתלות מחלקותן

לטעמייהו, ועתו"י ותו' הרא"ש בשם פר"ח, ולפמ"ש"כ דלקושטא דמילתא לא תליא בפלוגתתן ניהא דבעו למידחי בגמ' דלא להוי סתם מתני' כר"א בעלמא, ותניא דלא כשנויין היינו רק בתסתיים.

נ"ח א' לומר לך אחת ולא שתיים מדם הפר כו' הא דתלו לה בתו"י ובריטב"א בפלוגתא דר"א ור"ש ורבנן צ"ע דאין זו פשטות הגמ', דודאי משמע דלכו"ע מערבין לקרנות, ועוד דהתם מייתי קרא דחטאת הכפורים אחת, והכא מעל קרנותיו אחת, ולמ"ש בתו"י דקרא דאחת אינו מיותר, י"ל דר"י בא ליישב איך אפשר לומר אחת כשנותן שתיים, דר"ל אחת מכל קרבן, אבל אין הכוונה דאיצטרריך קרא להכי, מיהו הלשון ל"מ כן דקאמר א"כ למה נאמר אחת לומר לך כו' ושמא ס"ד להצריך ז' דומיא דאינך, אבל א"כ הול"ל ולא ז' מדם הפר, וצ"ע, ועמ"ש"כ בזה אאמו"ר שליט"א.

ל"שון ולקח (מדם הפר) ונתן, למ"ד מערבין יכול להתפרש ולקח על העירוב כדמתפרש בעלמא על קבלה, אבל למ"ד אין מערבין הול"ל ונתן מדם הפר ומדם השעיר על קרנות, ואפשר דלכו"ע קאי ולקח גם על נתינת טהרו של מזבח, וה"ק ולקח ונתן על הקרנות ועל טהרו.

בירי' אמרו דעל טהרו לא פליגי מדכתיב שבע פעמים ולא י"ד, ובתו"י נתקשו בזה, (ועוד דאי כולה מילתא כפנים ובהיכל הול"ל וכן יעשה על המזבח, מיהו ל"ד כיון דהכא המתנות בענין אחר).

יא. **נ"ז ב'** פשיטא כי יהיב מודאין יהיב, לשון ודאין מתפרש לפרש"י שאינן מעורבין, ולגר"ח והרמב"ם דגרסי נתחלפו ומיירי בכוסות ניהא טפי, ולכאורה נראה דהדין שוה בין בנתחלפו בין בנתערבו, ולגרש"י אפשר דרמזו כן במה שאמרו מודאין ולא אמרו מאינן מעורבין.

והנה אם נשפך הדם קודם שגמר מתנות המזבח מביא דם אחר וסגי בזה שהוא שירים ממזבח לחוד, אבל כשנותן בהיכל ואין נתינתו מתייחסת לכוס זה הו"ל דחוי ותו לא חזי לנתינה, וממילא אינו נחשב שירים אף כשנתערבו לקרנות, ובזה מיושב קו' הגבול"א דהא למתנות מזבח חזו, ולמש"כ ניהא דכיון שנדחו ע"י מתנות ההיכל נדחו לגמרי, [ומשכח"ל בשעיר גם בהיכל כה"ג, כגון שנתערבו ונתן מהודאין בפנים ונתן מהתערובת בהיכל, דאם אינן דחויין כשר בדיעבד, ואם נדחו נפסלו אף מנתינה], ול"ד לשני פרים שלא נדחה השני, (וראיתי בספר מקד"ד שכ' נדחו מפני שנתערבו מעצמן, ואין זה מיישב נתחלפו שברמב"ם ור"ח, גם יש לדון בעיקר הדבר).

סימן ה

בענין אימתי מעכב הסדר בעבודות יוה"כ

א. ס"א א' ת"ר וכלה מכפר את הקדש כו' מלמד שכולן כפרה כפרה בפ"ע

מכאן אמרו כו' בפשוטו אי לאו האי קרא לא הי' מקום לחלק כפרה אחת לשתי חטאות, כמו שאין שייך לב"ש בחטאות החיצונות לחלק שתי המתנות לשתי בהמות, והכא שמעינן ששייך לכפר הקדש לחוד, [ואף לר"א ור"ש אי לאו האי קרא לא היינו מחדשים לחלק הכפרה לשתי בהמות], ויש לעי' א"כ למאי איצטריך קרא דחטאת אחת אמרתי לך ולא שתי חטאות, מסברא נמי נדע דאין לך בו אלא חידושו שכולן כפרה בפ"ע, אבל לחלק היכל לשתי הרי"ז כחטאת חיצונית לשתיים, ואפשר דאיצטריך קרא להיכא שנתן כל המתנות שבפנים מחטאת זו והמשיך בהיכל ונשפך באמצע המתנות, וכן במזבח כה"ג, דכיון שכבר הוחלטה חטאת זו ככשרה במתנות הפנים וההיכל הדין נותן שיועיל מה שנתן ממנה בהיכל ובמזבח, וע"כ סגי לחטאת השני' להשלים כפרה זו, דכאילו אין צורך עתה אלא בששה מתנות, וקמ"ל קרא דבעינן חטאת אחת לכולן.

בירושלמי אמרין דלרבנן כל שבע ושבע כפרה בפ"ע ולר"א ור"ש כל אחת ואחת כפרה בפ"ע, והנה ודאי משמע דקרא דוכלה מכפר מתפרש לכו"ע דכל מקום כפרה בפ"ע, [מיהו עתו"י הנ"ל] וכן יש לדקדק מברייא דלק' ב' דאמרי ר"א ור"ש דכולן נשרפין בבית הדשן, ובפשוטו משמע דתליא בפלוגתא דלדידהו ליכא למימר שהאחרון גמר בו כפרה כיון שהכפרה תלויה בכל שבע אחרונות, ול"ד לרבנן שהאחרון כיפר כל המזבח, וכיון שכן ע"כ כולן שוין וממילא כולן נשרפין, ואם איתא דכל חד לדידהו כמזבח והיכל לרבנן, א"כ הול"ל שהאחרון לבדו ישרף, ואפשר דנפ"מ לענין דיחוי דאם קיבל בכמה כוסות ונתן בפנים מתנה אחת מכל אחד הו"ל כולן בדין שירים, אבל אם לא נתן בפנים כבר נדחו אע"פ שנתן בהיכל, מיהו יש לדון בזה, עי' לעיל ס' ס"ק י"א, ואפשר דנפ"מ לכתחלה שאינו יכול לשחוט כ"ז פרים, ואם שחט חילל יו"ט, אבל אם שחט ג' פרים לא חילל יו"ט דכל אחד כפרה בפ"ע, עי' ירו' בהגרי"ל על ג' שעירים.

עש"מ"ק זכחים ל"ט ב' בהא דלא קשיא מפר כה"מ והע"ד ש"צ לקרא דאחת בשנה.

שם גמר מתנות שבמזבח ונשפך הדם דברי הכל לא מעכבי, יש לעי' למ"ד שירים מעכבי מאי איכא למימר, דהא מהאי קרא משמע שמשכילה לכפר המזבח שנשלמה כפרתו כמו שנשלמה כפרת הקדש וההיכל, וע"כ

ובתו"י הקשו ל"ל תרי קראי, ולכאורה אי לאו דאשכחן בקרא דוכלה מכפר שהם כפרות חלוקות שנתאחדו בקרבן אחד, לא הוה מחדשינן מקרא דאחת שאפשר לחלק הפרה לשתיים, ולא הוה מפרשינן ל' חטאת אחת ולא חיטוי אחד, אבל השתא דשמעינן שנתאחדו כפרות חלוקות בקרבן אחד, מפרשי ר"א ור"ש דאחת היינו חיטוי אחד, ואפשר הטעם משום דס"ל דלא איצטריך קרא שלא לחלקו לשתי חטאות, ולרבנן איצטריך מן הטעם שנתבאר, (ועתו"י נ"ז ב' אי מייתרי

דאינו תלוי בשירים, ולא משמע דלמ"ד שירים מעכבי כולן כפרה אחת.

ויש להקשות בלשון אחר דהנה בזבחים נ"ב ב' אריב"ל דלמ"ד שירים מעכבי מביא פר אחד ויתחיל בתחלה בפנים, ופרש"י דנותן תחלה במתנות שבפנים [בהיכל או במזבח, כגרתס הב"ח, וכ"כ בשטמ"ק מנחות ט"ז ב' בהשמשות, וכ"כ זבחים מ"ב ב' אות ג' שנותן אחת על טהור], כדי שיהא בדין שירים, וצ"ע היכי חשיבא מתנה זו כלום הרי כבר נשלמה כפרת כולן, ועוד דחטאת אחת אמרתי לך, וחיתוי אחד, גם יש לתמוה בלישנא דקאמר ויתחיל בתחלה בפנים, דהאי לישנא אמרינן בבריתא בשמעתי לענין שיתחיל מתחלת המתנות שבקה"ק, ואמנם בסברא ודאי אין נראה שיחזור תחלה בפנים אחר שכבר נשלמה כפרתו קודם שנשפך, ואילו הי' נשפך קודם המזבח הוה סגי במזבח, אבל הדבר קשה מה תועלת במתנה זו, אבל אם נימא דחזור לגמרי בתחלה בפנים, י"ל דלכתחלה בעינן שיהיו שירים של כולן, וגו' צ"ב, ובירו' מספק"ל אם שוחטין בתחלה לשירים, שו"ר בשטמ"ק מנחות ט"ז א' אות י"ט שכ' דאין זה מחיוב הזאות אלא ממצות שירים עי"ש.

ואם נימא דלמ"ד שירים מעכבין כולן כפרה אחת ולעולם מתחיל בתחלה בפנים ניחא, ויתפרש להאי תנא אם כילה הכל כיפר ואם לאו לא כיפר כלל, עי' ס' ב', ויתפרש בהאי ברייתא דהא דדברי הכל לא מעכבי תלוי בדרשא זו, אבל הדברים סתומים, גם צ"ע בסוגיא דזבחים מ"ב ב' דנראה שם דלכו"ע משכח"ל ד' פרים, שו"ר דל"ק משם די"ל דלמ"ד שירים מעכבי לא הוצרכנו לד' פרים כיון שאין הכפרות חלוקות הו"ל כחד ומרצה לפיגולו, [וזה לפמשנ"ת לק' סק"ג דראשונה ושניה כולוהו בבין הבדים מיירי], ועי' לק' סק"ח ראי' משירים דלוג שמן של מצורע דבאמת לא כיפר בפנים, ולדידיה הכל כפרה אחת, ועוד ראיא ראיתי כתוב דלא שייך

לומר גמרה כפרה באותו של שירים לחד לגבי שריפתו, דבקרא כתיב אשר הובא את דמם לכפר, ולא מסתבר לאוקומיה על מתנה זו שנותן כדי שיהא שירים.

ובפר כה"מ ופר הע"ד ע"כ מתחיל בתחלה למ"ש מרן זללה"ה דבזה אין שייך לחלק הכפרה לשתי חטאות, ופשטא משמע דהאי לישנא דריב"ל כולל תרוייהו.

ב. **זבחים** מ"ב א' פיגל בין בראשונה ובין בשניה כו' תוכן הבריתא דלרבנן בעינן שיפגל בכולן כיון שמתנה אחת מהן מעכבת, ולר"מ סגי בפיגל בחלק מהן, ולר"ל היינו משום עד"ר, ולרב מנחות ט"ז א' בדאיכא דעת ראשונה אף רבנן מודו, ולשמואל הברייתא כפשטה דבכל ענין לר"מ מפגלין בח"מ בין בדאיכא דעת ראשונה, בין בשניה, ובין בשלישית דאע"פ שגמר כפרתו בפיגול פליגי רבנן.

ויש לעי' למה הוזכרו כאן חילוקי הכפרה דבין הבדים והיכל ומזבח, כדפרש"י דהיינו שניה ושלשית, והכי מתפרש בד' פרים דלקמן, ואמאי לא קאמר במתנה ראשונה ושניה, וכ"ה פשטות הבריתא דהו"ל למינקט מילתא דקיימא אף אפר כה"מ והע"ד ש"צ, ובתו' מנחות ט"ז א' ד"ה בין כתבו דלר"מ בעינן שיחשוב דוקא בכל הזאות דבין הבדים אבל מתנה אחת לא חשיבא חצי מתיר, וולפ"ז בפר כה"מ ופר הע"ד לא משכח"ל ח"מ כיון שכולן כפרה אחת כמ"ש מרן זללה"ה באו"ח סי' קכ"ו ס"ק ל"ט], ברם כבר תמה מרן זללה"ה דלעיל מ"א ב' מבואר דאי טעמיה דר"מ משום ח"מ אפי' נתן כולן כתיקנן ואחת שלא כתיקנה הוי פיגול, והתם מתפרש אחת מתנה אחת ככולה מתני', [שו"ר שכבר הק' כן הגרע"א ז"ל], וכ"מ בתו' ל"ח ב' ד"ה וליתנייה דלב"ש מפגלין במתנה אחת דחטאת, (ואע"פ שא"א לתקן בנשפך, וכמבואר שם בתוספתא), וכ"מ בתו' לק' ב' ד"ה כי דאם

מיהו קשה לפרשב"ם שחשב בשחיטה על הזאה בפנים למחר, דהא ק"ל כר' יוסי מ"ד ב' דלא מהני מחשבת חוץ על הנעשה בפנים, וי"ל דר"י בר אבין קאמר דהני תנאי פליגי אר' יוסי, ואפשר שהדבר פשוט כן דלר' יוסי לא מהני כלל מחשבה בהזאת פנים, וע"כ דסוגיין דלא כר"י, [וכ"מ בתוספתא], ולע"כ בד"ז ונתעוררתי לזה.

לפרש"י ששחט ג' פרים לבין הבדים והיכל ומזבח, מבואר דחשיבא שחיטתן חד מתיר, ויש לעי' אמאי הרי אינן ניתרין אלא בזריקת דמן של כולן, ומה"ט אין זריקת הדם של אחד מהן חשובה מתיר שלו, ומה בין זריקה לשחיטה, וי"ל דשחיטת כל פר מתייחסת לו לבדו, ואע"פ שהוא זקוק לזריקת כולן להתרתו, מ"מ מעשה השחיטה אין לו שייכות אלא לפר זה, ויש להסתפק בקבלה והולכה מאי, דאפשר דוקא שחיטה שאינה מתייחסת לדם אלא לכל הפר, אבל קבלה והולכה דינן כזריקה, ומסתברא דגם בקבלה והולכה דפר זה מתייחס רק אליו, [ועוד אפשר בלשון אחר דטעמא משום דשחיטה דכולהו במקום שחיטה דאחד, ולא דמי לזריקה דגם בפר אחד הזריקות חלוקות, א"כ גם קבלה והולכה כשחיטה, דבפר אחד הכל במעשה אחד, ורק בזריקה דחלוקה בפר אחד מחלקינן לה נמי בשני פרים, והערוני לזה].

ג. **שם** הב"ע כגון שפיגל בראשונה ובשניה ובשלישית, פ"י בבין הבדים ובהיכל ובמזבח, ואפ"ה פליגי רבנן ואמרי דבעינן שיפגל בכל המתיר, ופרש"י דכל המתיר הוא עם טהרו של מזבח, ותמהו בתו' דקרנות וטהרו כפרה אחת הן, ופי' תו' דרביעית היינו שירים, ותמהו ע"ז דבהדיא אמרינן דאתיא כמ"ד שירים אינן מעכבין, ומה שתירצו דהאי תנא לא חשיב לשירים בכלל ההזאות אע"פ שמעכבין, לא נתפרש איך זה מיישב מה שאמרו בגמ' הא כמ"ד אין שירים מעכבין,

פיגל באחת מהזאות של בין הבדים חשיב חצי מתיר, ולפ"ז צ"ב מ"ט נקט הני, וי"ל דלרבנותא דרבנן נקטיה דאע"פ שהם כפרות חלוקות, מ"מ חשיב חצי מתיר כיון שאין האימורין ניתרין עד שיגמור כפרת כולן, ולר"מ נמי איכא חידוש שהפר השני משוי לי' קרב המתיר כמצותו, כדרכה, או דלפיגולו מרצה כדרכה, מיהו אכתי לר"ל דהגדון משום עד"ר ק"ק, ועי' סק"ג מש"כ לפרש בע"א.

בין בראשונה ובין בשניה כו' מתפרש בפשוטו או או והינו דפריך קתני מיהא כו' וה"נ אמרינן לקמן והא בין בין קתני, ולפ"ז פשטות הברייתא דהשלישית זוהי הכפרה האחרונה, והיינו דקמ"ל דאע"פ שפיגל באחרונה פליגי רבנן דלא הוי פיגול, ולפ"ז ס"ל דשירים אינן מעכבין וקרנות וטהרו חדא נינהו, וכן יש לפרש לקושטא דמילתא אליבא דשמואל מנחות ט"ז א', [ולר"ל ורב מסקינן בקשיא הכא והתם], אבל לאוקימתא דרב אשי דפיגל בכולהו ואפ"ה אמרי רבנן דאינו פיגול, ע"כ לאוקומי דיש כפרה רביעית, וכן ד' פרים דרבה אתיא כאוקימתא דרב אשי, ועי'.

שם תוד"ה כגון שפיגל בשחיטה כו' פי' ר"ש כו' ומיהו לא יתכן כו' [עשטמ"ק אות כ"ז כ"ח דלשון זה נוסף בגליון, ועי"ש אות ו' דמקיימין תו' פרשב"ם], קושייתם דאף במזבח החיצון איכא פיגול בכה"ג, אם חשב בשחיטה על שאר מתנות או על שירים, ולכאורה לאו קושיא היא דזוהי באמת קושית הגמ' מ"ט דרבנן וכמש"פ תו' דהקושיא דאפי' חשב על שירים פיגל, והא בהא תליא שאם היינו מוצאים טעם דפליגי רבנן ובעו מחשבה על דבר המתיר ועל כל המתיר, לא הי' שייך במזבח החיצון אלא במתנה ראשונה, וכן למאי דמשני רבא ר"א היא, ה"ה דמה"ט לא מהני מחשבה לדידיה במזבח החיצון אלא על כל המתיר, [ועסק"ג דלמש"פ שם ע"כ כרשב"ם].

גם עיקר הדבר צ"ע דהתנא מפרש בהדיא דדבריו משום דשירים מעכבין, ואפ"ה אינו מתייחס לזה במנינא דרישא, והרי כל עיקר הברייתא לומר דבהני כל המתנות מעכבות ולרבנן בעינן כל המתיר, ואיך אפשר שלא למנותן ברישא, וצ"ע.

והנה ברב אשי הי' אפשר לפרש פיגל באחת מן הראשונה ומן השני' והשלישית, אבל אכתי ברבה דקאמר ד' פרים לא נתפרש פר רביעי למה, ודברי רבה ורב אשי מוכיחין זה על זה שיש כאן כפרה רביעית, (ולכן גם קשה לתרוצי לדרכה בלא רב אשי), ואם היינו מחדשים להאי תנא חילוק בכפרת המזבח כפרש"י הוה ניחא, אבל אין שום מקור לחדש כן, וכמשה"ק בתו', ואין לומר משום הקדמת טהרו לקרנות כשני מקומות לפר"ת, דכיון שאם הפסיק באמצע מזבח בטלו הקרנות, אין כאן ד' פרים, (וגם יש משום הקדמת למטה ללמעלה, עי' יומא נ"ז א', אלא דלפר"ת י"ל דחד מקום הוא), וצ"ע.

ברם עיקר הדברים דנקטו הראשונים ז"ל דראשונה ושניה היינו בין הבדים והיכל ומזבח, ומקורם כפי הנראה מד' פרים, ומקושיא דהיכל, לו"ד ז"ל יש מקום לדון בזה, דהא סוגיין לר"ל דליכא מ"ד מפגלין בח"מ, וטעמיה דר"מ משום עד"ר, וא"כ מה מקום לקבוע בתוך דברי ר"מ ורבנן ענין כפרת בה"ב והיכל, דכו"ע מודו דח"מ הוא, ועוד דפשטא דבריתא קיימא אף אפר הע"ד ש"צ ופר כה"מ דליכא בהו שלישית זו, ועוד דרישא דבריתא אמתנות חיצונות קיימא דמתפרש ראשונה ושניה על כל מתנה, ועו"ק לרב אשי דמשני שפיגל בשלשתן, היכי דמי, אם פיגל בכל ז' וז' בכולן, א"כ למה הוצרך התנא לדון בפיגול דשלישית במזבח, הרי מהא דפיגל בכל הו' מוכח טפי שאין כונתו עד"ר, ואי מיירי שפיגל בראשונה של כל אחת מאי קושיא אם חזר וביאר פיגולו בהיכל ובמזבח שכל אחד כפרה בפ"ע, וביותר הדבר קשה

בסוגיא דמנחות דמפרשינן לקושטא דמילתא דמוכח מזה שאין כונתו עד"ר, ומאי ראיא הרי כל אחת כפרה בפ"ע ונותן דעתו לפגל בהדיא, וכן קשה בד' פרים דרבה הרי ודאי אין ראי' מזה שחזר ופיגל בכל הפרים דאין כונתו עד"ר, ומנלן כלל סברת דעת ראשונה בשתי בהמות, ועו"ק הא דמייתנין ממודה ר"א בדמים ואכתי אפי' לא הי' סובר ממקום שפסק הרי הכא בדעבד כל הז' קיימין ולכו"ע מתחיל ממקום שפסק, [ויש לדחות דמ"מ איצטריך לרבא דמודה ר"א].

ולכאורה מכ"ז מוכח דראשונה ושניה דבריתא הכונה מתנה ראשונה ושניה ושלישית בבין הבדים, וכ"ה פשוט הלשון שלא נקראו שלש כפרות עד שנוכל לסתום ע"ד ראשונה ושניה, ומתפרש בפשוטו אמתנות, וקאי אדיוהכ"פ ואכה"מ וציבור, ולא מיירי כלל בכפרה דהיכל, וכיון דנחית תנא לראשונה ושני' ושלישית ולא קאמר באחת מהן, ע"כ כונתו לבאר דין עד"ר, ולשמואל דפלוגתתן בח"מ נקט שלישית משום דברישא מיירו ב"ש דבעו בחיצונות שתיים לכך הזכיר כאן שלישית, ולומר דאף בראשונה פליגי רבנן, ואף בשלישית מחייב ר"מ, ולרב ולר"ל כדמפרשינן בגמ', ולפ"ז מוכח כפרשב"ם שהרי לא הוזכרו כפרות דהיכל ומזבח כלל, ולפ"ז אין כאן כפרה רביעית כלל, ומיושב הכל כפשוטו, [ועי' קרן אורה שפי' כן, ונקט טעמא דתו' עפ"ד במנחות ט"ז א'].
ואכתי צריך ליישב מ"ט הוצרך רבה לד'

פריס, הא בב' פריס סגי, דאחר שהזהר ז' דבין הבדים חול"ז, הביא פר אחד והקריבו בהכשר, [ולפמש"כ ליכא לתרוצי משום דרב אשי כמו שתירצו תו' בשטמ"ק מנחות ט"ז ב' בהשמטות, דהא רב אשי מיירי במתנות דבין הבדים לחוד], ונראה מזה שאם הקריב פר אחד בין הבדים חול"ז וחזר והקריב פר שני בהכשר בכולן, דהיינו שהשלים הכפרה בו בבין הבדים ובהיכל ובמזבח, לא חשבינן

לפר הראשון דע"ז נשלמה כפרתו בהכשר המתיר כמצותו, אלא פר הראשון בטל וכל הכפרה נעשית בשני, ואין אימוריו של ראשון מתפגלין בהכשרו של שני, ולכן הוצרך רבה להעמיד שחילק כל כפרה לקרבן בפ"ע, דהיינו שהביא פר שני לבין הבדים בהכשר ופר שלישי להיכל, דכיון שנתחלקה כפרת בין הבדים לפר בפ"ע, שפיר מתייחס הפר השני לפיגול ג"כ, ומשוי לי' קרב המתיר כמצותו, ולפ"ז הוה סגי בג' פרים ונקט ד' לומר שחילק הכפרות לקרבנות בפ"ע, ג' לג' כפרות והד' הראשון שפיגל בו.

ויותר נראה דהפר הכשר אינו משלים פיגולו של הפסול, ומיירי שהביא פר כשר לבין הבדים, וחזר והביא פר להשלים כפרתו של הפיגול, וחזר והביא פר להשלים כפרתו של הכשר, וד' פרים פירושו שנים כשרים ושנים פסולין, ואף דלפיגול סגי בשנים הפסולין והול"ל ג' פרים, מ"מ ניחא לי' לבאר שהפר השלישי מתייחס לראשון, והרביעי לשני.

ד. **שם ב'** והא כיון דחשיב ביה בפנים כו' כי הדר מדי בהיכל מיא בעלמא הוא דקא אדי, מהא דלא פריך בפנים גופיה כיון דאחת למעלה פסולה כי הדר יהיב ד' למטה, מיא בעלמא הוא, מבואר דאף במקום שסדרן מעכב ידע שפיר דלפיגולו מרצה, ורק מפנים להיכל קשיא ליה, ויש לפרש כמ"ש מרן זללה"ה מנחות סכ"ב סק"כ בשם השטמ"ק דכיון שצריך להקדים דם השעיר בפנים לדם הפר בהיכל, כ"ז שלא הקריב השעיר מה שנותן דם הפר בהיכל מיא בעלמא הוא, וכיון שפיגל בפר בפנים אינו יכול להקריב השעיר, ולענין קרבן אחר לא אמרינן לפיגולו מרצה, אבל לענין הפר עצמו שפיר אמרינן לפיגולו מרצה אף בשני מקומות, ורבא חידש דאף לגבי השעיר אמרינן דלפיגולו מרצה.

ואפשר לפרש דכיון שפנים והיכל ומזבח כל אחד כפרה בפ"ע, אינו יכול להמשיך כפרת ההיכל בפר שנתפגל בפנים, וה"ה מהיכל למזבח, דלגבי הכפרה השניה הו"ל מיא בעלמא, ולכאורה זו כונת תוד"ה כי שכתבו א"נ י"ל כו' משום דלא נגמר הפיגול כו' דהא לא ס"ל דצריך שיפגל בכל השבע, עסק"ב, וכ"כ מרן זללה"ה בקמא סל"א סק"א, [ולר"א ור"ש דממקום שפסק הוא מתחיל, אם פיגל במתנה ראשונה הו"ל מתנה שניה מיא בעלמא], ולפ"ז הא דבעינן ד' פרים היינו אחד כשר לפנים ואח"כ אחד בהיכל להשלים כפרת הפיגול והרביעי במזבח להשלים כפרת הפיגול, ולכפרת היום יצטרך עוד אחד להיכל ולמזבח, ואתיא כר"י דאם הקדים מזבח להיכל מה שעשה עשוי, דאל"כ הי' צריך להביא עוד אחד כשר להיכל.

שם אמר רבה משכח"ל בארבעה פרים כו' פי' תו' ד"ה כי וכן בשטמ"ק מנחות ט"ז ב' דה"ה דמשכח"ל בב' פרים כגון שלא פיגל בשני אלא נתן בהיכל ומזבח ושירים בהכשר, ונקט ד' דבזה משכח"ל פיגל בראשונה ובשניה ובשלישית, דבכל אחת שפיגל צריך להביא אחר, וזה לשיטתם דאיכא כפרה רביעית, ועמש"כ בזה לעיל סק"ג, ויש לעי' איך יכול להתחיל בשני בהיכל הרי כל עיקר שהצרכנוהו פר אחר הוא משום דראשון נפסל, והשתא נמי הו"ל היכל קודם פנים, ואי משום דאדי בפנים חול"ז, הא לעיני כפרה השניה חשבינן לי' כמאן דליתא, וכבר הק' כן בשטמ"ק שם בהשטמות, [ומש"כ לתרץ לא נתפרש], ובשם תו' תירצו שם דנותן שני בפנים בהכשר ובהיכל חול"ז, ואין מובן לפ"ז מאי שייטיה בדרכי אשי דמיירי שלא הוצרך לומר חול"ז בשני' ושלישית, וכאן שהתחיל בהכשר ודאי הוצרך לחזור ולפגל, גם צ"ע כיון שהתחיל בו בהכשר הרי ההמשך מתייחס לפר זה, ולא להשלים המתיר של הפר הראשון כמצותו, וכמש"כ לעיל סוסק"ג ע"ש.

הדברים, ולפי"ז הי' נראה דכ"ז שלא פיגל בכל המ"ג לא נתפגלו שניהם לרבנן, וטעמא דמילתא משום דבמתנות שהפר והשעיר מעורבין הרי שניהם מתירין את שניהם, וכל זמן שלא חל על שניהם דין פיגול לא נתפגל המתיר כולו, ולכן אפי' חישב בכל הזאות המזבח פיגול בשניהם לא פיגל, אא"כ הקדים לפגל בכולן בין הבדים ובהיכל, דאם פיגל בפר ולא בשעיר לא נתפגל השעיר במחשבת חול"ז דמזבח, וכיון ששהשעיר אינו מפוגל הרי לא נתפגל כל המתיר.

והדבר מבואר בירו' יומא פ"ה ה"ד אמתני' דמערבין לקרנות חבריא אמרי נתפגל זה נתפגל זה אבדו אימוריו של זה מזין על אמוריו של זה, ובפשוטו אמתנות דפר ושעיר משנתערבו קאי כמו שהעיר אחי הרי" נ"י, ויש ללמוד מזה שדם שניהם מתיר שניהם ונעשו כקרבן אחד בין במחשבת פיגול בין באימורין, [ועי' בסמוך ביאור הירו', ובספר מקד"ד העיר דמזה שמקטירין החלבים יחד אע"ג דבעלמא אין מערבין חלבים זב"ז ג"כ חזינן דנעשו קרבן אחד], ומרן זללה"ה לטעמיה דהא דמערבין לקרנות ולטהרו אינו מעכב בדיעבד, כמ"ש באו"ח סי' קכ"ח סק וא"כ הפר מתיר את עצמו, אבל אם עירובן דוקא וכמש"כ לעיל ס"א סק"י, י"ל שגם השעיר מתיר את הפר וכ"ז שלא נתפגל השעיר אין פיגול בכל המתיר, ולר"מ דמפגלין בחצי מתיר נתפגל זה נתפגל זה, שאם חשב בהזאות המזבח להקטיר אימורין של הפר למחר נתפגל גם השעיר דנעשו הם ואימוריהן כחד, ואף לרבנן אם הקדים לפגל בשניהם בין הבדים ובהיכל, סגי במחשבת פיגול אחת לפגל שניהם, וכ"ז שלא נתפגל זה לא נתפגל זה, [ומהא דחשיב להו מ"ג ג"כ יש ללמוד דעירובן דוקא, דאל"כ לא הו"ל למחשבינהו בכלל המתירין, בזמן שהעיקר נתינת אכל חד בפ"ע אלא דרשאי ומצוה לערבן].

ולפמשי"כ סק"ג דראשונה ושניה ושלישית כולו בהזאות דבין הבדים מיירי, ע"כ דר' פרים דבעינן היינו להכשיר פיגול דבין הבדים לחוד, ויש לפרש זה בג' אופנים, א. פר הראשון פיגל בין הבדים, והשני בין הבדים בהכשר, [וצריך להביא גם קטרת בין שחיטתו למתן דמו], והשלישי בהיכל להשלים כפרת הפיגול, דהיינו שדעתו לצרפו לאותו שפיגל בו, והרביעי במזבח להשלים הפיגול, [זה כמש"כ לעיל בשם תו' דכל שפיגל בכפרה אחת צריך להביא אחר לכפרה השני', וה"נ כאן הוצרך קרבן אחר למזבח], ב. פר ראשון פיגל בה"ב, שני כשר בה"ב, שלישי להמשיך הפיגול בהיכל ובמזבח, רביעי להמשיך הכשר בהיכל ובמזבח, וכמש"כ סק"ג, ג. שלישי בהיכל כשר, ורביעי במזבח כשר, והכשר ג"כ משוי קרב המתיר כמצותו לפיגול, אלא דבעינן שיחלק הכפרות בפ"ע וכמש"כ סק"ג, לפי' זה קשה דלא מסתבר שהכשר יצטרף עם הפסול לפסלו, וגם ישאר בהכשרו להכשיר כשר שהביא בה"ב, וכן ראיתי בשם אאמו"ר שליט"א שאין הכשר מצטרף לפסול אלא כשמביאו להשלים המתיר כמצותו, ואז הוא פסול, ובאמת אף בכשרין לא יתכן שהפר האחרון יכשיר אימורין של שני הפרים שהקריבין בין הבדים, וכיון שהפר האחרון מתיר את הראשון ע"כ אינו מתיר אלא אחד מהן, וצריך לכיון אם בא לסתור את הפסול או את הכשר, ועי' סק"ו עוד בכ"ז.

ה. **כתב** מרן זללה"ה בזבחים סי"ב סק"ו דלרבנן דבעינן שיפגל בכל המתיר א"צ שיפגל במ"ג הזאות וסגי שיפגל בכ"ז של פר לפר ובכ"ז של שעיר לשעיר, וצ"ע לפי"ז מ"ט קתני מ"ג ומ"ז ומ"ח, ומרן ז"ל כתב שם דבעי למיתני פיגול דתרווייהו, ולכאורה פשטות הברייתא לומר דכולהו מעכבי וסגי במחשבת פיגול דחד מיניהו לפגל לר"מ ולפסול לרבנן, ואמנם לא נתבאר בדברי חכמים דכל המתיר הוא מ"ג אבל כ"ה פשטות

בנתערבו קודם מתן דמים דהיכל, ואיכא למימר דתלמודן לטעמיה זבחים ע"ה ב' דבהזאות כו"ע מודו או דאתיא הסוגיא כרבנן.

ו. שם אמר מר ר"מ אומר פיגול כו' כרת לא מיחייב עד שיקרבו כל מתיריו, מבואר בגמ' דאע"פ שמביא פר אחר להיכל, מ"מ עדיין לא קרבו כל מתיריו של הראשון עד שיגמור כפרת כולן, דאל"כ מאי קושיא אדרבה כיון שנפסל וע"כ מביא אחר הוחלט פיגולו של זה, והדבר פשוט בסברא דכיון שאם ה' מביא רק פר אחד לא נשלמו מתיריו עד לבסוף, לא יתכן לשנות מהות הקרבן ע"י שנשפך הדם או שדעתו להביא קרבן אחר לכפרת היכל או שפיגל בראשון.

ויש לעי' בהא דאר"מ פיגול וחייבין עליו כרת, אם כל הקרבן נעשה פיגול ע"י חצי מתיר או דרך חצי פיגול, דסתמות הלשון בסוגיין ובמנחות משמע דהכל נעשה פיגול, אבל לק' ק"י א' אמרינן דאליבא דר"מ דאמר מפגלין בח"מ מישראל שרי, ומשמעות הגמ' [ערש"י ותו' שם] דכיון דחצי מתיר משרא שרי הו"ל מתיר שלם על החצי שכנגדו, ולפ"ז אין נעשה פיגול אלא מה שניתר ע"י מתיר זה, דמה שעדיין לא ניתר אין נעשה פיגול כ"ז שלא ניתר, מיהו יתכן דאח"כ כשהשלים כל המתיר הרי השלימו לקרבן פיגול ונעשה כולו בחיוב כרת, וכן אם פיגל בשני ולא בראשון, נעשה גם הראשון פיגול כיון שקרבן זה נשלם במתיר של פיגול.

ודכוותה יש לזון בפיגל בפר ראשון בלבד, אם חל פיגול גם על הנוספים כיון שהם משלימין את הפיגול של הראשון, או"ד כיון שאין הראשון מתיר ידיהו אינו מפגלן, והראשון ג"כ לא יהא כולו פיגול כיון שלא הותר ע"י הראשון בלבד.

ונראה סתמות הדברים דהכל נעשה פיגול, אלא דע"י שחצי מתיר מישראל שרי הרי הוא כמתיר שלם להחיל דין פיגול על

ירוי' יומא פ"ה ה"ד חבריא מתני נתפגל זה נתפגל זה אבדו אימוריו של זה מזין על אימוריו של זה, נראה דקאי אמתני דעירה דם הפר לתוך דם השעיר, כמבואר מהמשך הדברים הדא אמרה כו' והיינו בנתערבו דמים זב"ז, [ועוד דאימורין הראשונים נדחו כמ"ש לק' סק"י מיהו אי מיירי בשחט כבר שלשתן כיון שהדם מזומן לא הוי דחוי], ועוד דצ"ע בסוף פרקין אם ס"ל שכל אחד כפרה בפ"ע ואם נפסל האחרון לא נפסלו הראשונים, ודלא כתלמודן זבחים מ"ב ב', (ואף לתלמודן היה מקום לדון אם הא דפסלו מדרבנן בחצי מתיר כמ"ש תו' מ"א ב' ד"ה מאי, אם פסלו כולן בכה"ג, או דסגי במה שפסלו האחרון, אבל אין נראה כן), ולפי הגרסא שלפנינו לא הוזכר כאן בירור' ג' פרים כלל, ולא מיירי אלא בג' כוסות איזה זקוק לערות ואיזה נשפך ליסוד, למ"ד דא"צ לערות כולן, עי' לעיל ס"א ס"ק י"א.

שם הכל מודין בפר משיח ועדה עד שיהא שם [כדי] מתנה (אחת) משל שניהם כצ"ל וס"ל דאע"פ שנחלקו רבי ורבנן בנתינות אבל בהזאות לכו"ע בעינן שיעור לכל אחד, וזה איפכא ממ"ש בתלמודן זבחים ע"ה ב', דנתינות בעו טפי שיעור מהזאות, ושמא כונת הירו' דוקא בנתינות דמזבח הפנימי, אבל הזאות דפרוכת א"צ שיעור, - שם אימורין כשרין שנתערבו כו' יש לפרש כמ"ש בק"ע דבעינן שיקריב שנים שנים, כדאמרינן זבחים ע"ז ב' לא הכשיר ר"א אלא שנים שנים.

שם הדא אמרה נתפגל זה כו' פי' כיון דבהזאות שבפנים לכו"ע בעינן מתנה מכל אחד, וכאן סגי במתנה אחת מפר ושעיר ש"מ דנעשו קרבן אחד וסגי במתנה אחת מקרבן זה, וממילא מחשבת פיגול בין מאימורי פר בין מאימורי שעיר מפגלת את שניהם, וגם סגי באימורין של אחד מהם לזרוק הדם, מיהו בתלמודן ג"ז א' מבואר דבכל ההזאות סגי במתנה אחת, דהא מיירי

קרבן זה, ואע"פ שלא נשלם התירו בחצי זה מ"מ נעשה כולו פיגול, כמו שמתפגל בשחיטה, אע"פ שהתירו תלוי בכל המתיר כמצותו, ולפ"ז כל הקרבנות שמשלימין הפיגול נעשין פיגול לר"מ, ואין חילוק בין פיגל בראשון או באחרון, וכן לרבנן מדרבנן בכל ענין כולן פסולין.

ולפ"ז לא יתכן כלל שהפר הכשר יקבע את הפיגול בדין קרב המתיר כמצותו והוא עצמו לא יתפגל, דע"כ זה שמשלים המתיר של הפיגול בא להתיר אימורי הפיגול והרי הם כקרבן אחד, וממילא כולן פיגול, וגם לא יתכן שקרבן אחד יתיר אימורי הפיגול של בין הבדים וגם אימורי הכשר, דאין השלמתו ענין צדדי דנימא דסו"ס נשלם המתיר כמצותו, אלא הוא מתיר של אימורי הראשון וזריקת דמו מועלת לאימורי הראשון כאילו נעשה הכל בפר אחד, וכיון שכן אינו בדין שיהא כחו טפי מאילו נשלם הכל בפר הראשון, וע"כ שהמתיר את הפיגול אינו מתיר את הכשר, והוא עצמו ג"כ נעשה פיגול, והא דד' פרים מתפרש כמש"כ סק"ד עי"ש, - במה שהזכרנו היתר אימורין יעוי' מש"כ לק' סק"י דהאימורין נדחו מהקרבה, ומ"מ ההסבר קיים כיון שזהו חסרון צדדי, ולמאן דלית ליה דחויין קרבין האימורין, (מיהו למה שצדדנו שם שאין דם בהמה אחרת מתיר את זו, אפשר דרק לענין קרב המתיר כמצותו מהני דם השניים, אבל פיגול יהא רק בראשונה, ול"מ כן, וצ"ע).

שם והא כיון דחשיב ביה בפנים פסליה, כו' נראה דלכל הפירושים אין להקשות מחישב בשחיטה דלהוי הזריקה מיא בעלמא, דודאי הזריקה השלמת השחיטה ולפיגולו מרצה, ורק באותו מתיר כזריקה וזריקה או הקטרה והקטרה שייך לדון שאין המקום השני המשך לראשון.

ז. יומא ס"א א' מלמד שכולן כפרה בפ"ע, כתב מרן זללה"ה באו"ח סי' קכ"ו ס"ק ל"ט דבפר כה"מ ופר הע"ד ש"צ ושעירי ע"ז כל הי"א מתנות כפרה אחת, דדוקא ביוהכ"פ שעיקרו חובת היום שייך לקיים ההזאות בשתי בהמות, אבל בהני שבאין על חטא הרי ההזאות ממכשירי הקרבן כמתן דמים שעל מזבח החיצון, וכ"ז שלא נתן כל מתנותיו לא נתכשר הקרבן, וכי היכי דפשוט אליבא דב"ש דשתי מתנות מעכבות בחטאת דלא שייך להשלים המתנה השניה מבהמה אחרת, דכל בהמה צריכה את המתנות המעכבות להכשירה, וכע"ז כתב בתו' הרא"ש לק' ב' גבי אשם מצורע דאף אם מביא קרבן אחר להתחיל הבהונות ממקום שפסק, מ"מ צריך ליתן שתי מתנות שהן ארבע על המזבח דבמתנות המכשירות את הקרבן ליכא למ"ד שאפשר להתחיל ממקום שפסק.

ומה"ט אין לחלק בין ר"א ור"ש לרבנן בד"ז, דאף לר"א ור"ש א"א לחלק שתי מתנות של קרבן אחד לשתי בהמות, והא דאמר רבא זבחים ק"י ב' מודה ר"א בדמים היינו דאיכא מקצת דמים שחייב עליהן והיינו בדיוהכ"פ, וכ"כ אאמור"ר שליט"א, והא דאמרו זבחים מ"ב ב' משכח"ל בד' פרים היינו דוקא בדיוהכ"פ, אבל בפרים ושעירים הנשרפין כיון שאין כפרתן חלוקה לא אמרינן כי מדי במזבח מיא בעלמא הוא, דדוקא מפני שכפרתן חלוקה אמרינן ליה להביא אחר ולא מרצה לפיגולו לרבה, וכמש"כ סק"ג ד', וכבר כ"כ אאמור"ר שליט"א, וכ"ש לפי' מרן זללה"ה דהא דאמרינן מיא בעלמא הוא דקא מדי דהיינו מפני שהשעיר מעכב את הפר, אבל בקרבן אחד לכו"ע מרצה לפיגולו, דלפ"ז ודאי לא שייך ד"ז בפרים הנשרפין.

והא דמדמינן בשמעתין אשם מצורע ולוג שמן לדיוהכ"פ, היינו מפני שמתן הבהונות חובת המצורע הן ודמו לחובת היום

דיוהכ"פ, ואמנם כתב בתו' הרא"ש דמתנות האשם שע"ג המזבח לכו"ע חוזר ונותן וכמש"כ לעיל, ויש לפרש דהיינו דקמ"ל רבי דלא חלק ר"י בלוגין, ור' יוחנן למד אשם מצורע מלוגין דר' יעקב.

אבל בעניותנו נראה יותר דדינן שוה לדיוהכ"פ, דכל עניני כפרת הפרכת והמזבח שוין, ואשכחן בכמה דוכתי דכיל להו קרא בהדי הדדי, דשירים דפר יוהכ"פ מקרא דפר כה"מ ילפינן וכן עיכובא דכל המתנות ילפי מהדדי כמבואר בסוגיא דזבחים ל"ט מ', וכן לענין טומאת בגדים ילפי מיוהכ"פ שם פ"ג א', וכן לענין איסור אכילה בכל חטאת אשר יובא מדמה, כיילינהו בחדא, ויש ללמוד מזה שענינם שוה, ואם ביוהכ"פ ענין המתנות לכפר על הקדש ולטהרו ולקדשו ה"ה בפרים ושעירים הנשרפין, ואי משום דבעינן מתן דמים להכשר הקרבן, ומתנות שבפנים במקום מתנות שבחוץ הן, אה"נ, ואף בדיוהכ"פ יש לשאול כן, וכבר נתבאר מסוגיא דזבחים ומנחות הנ"ל דבאמת לענין מתן דמים של הכשר הקרבן ע"כ מצטרפין כולן לחטאת אחת, ודמים האחרונים מכשירין את הפר הראשון להקטיר ולפיגול, ובלא זה אף ביוהכ"פ לא הי' אפשר לחלק הכפרה לשתיים, דכיון שעיקר מצותו בפר אחד א"כ כשהזה בפנים עדיין לא נשלם הכשרו, ואין דינו משתנה ע"י שנשפך הדם, וכמש"כ סק"ו, וכיון דביוהכ"פ נתחדש שכל הבהמות נעשין כחד להכשר הקרבן עצמו, ולא מפני שאפשר להכשיר בשתי בהמות, שוב אין קושיא לומר כן אף בפרים ושעירים הנשרפין, ואדרבה אף דיוהכ"פ אינם חלוקין משאר קרבנות, שאין הראשון מתכשר בחצי כפרה.

ולפ"ז ביאור הדברים כמ"ש הריטב"א דמיוהכ"פ ילפינן גילוי מילתא דאע"פ שנתאחדו כפרת הפרכת והמזבח בקרבן אחד, מ"מ אפשר לחלקן לשתי בהמות, והכשר הבהמות יהא תלוי בהשלמת המתן דמים,

דנעשין כקרבן אחד לכל דבר, ומש"ה לא ביארו בגמ' מגלן, [ומש"פ רש"י מקרא דאחד צ"ב דבכל דוכתא כתיב אחד, ודרשינן מיניה המיוחד, או לענין אחר, אבל אין לחדש מזה דאיכא תרתי, ולכו"ע דרשא דשמעתין מחילוק כפרות דכתיב בהדיא, וכמש"כ סק"א, וכן דרשא דחטאת הכפורים אחת בשנה, אינה ענין ללשון פר אחד וכבש אחד ולוג אחד, וצ"ע, דברי הריטב"א שהק' רק לר"א ור"ש קיימי לפי פרש"י], והגדון לחלק בין לוגין לקרבנות הוא מפני שמתן בהונות אינן ע"ג המזבח או כנגד קה"ק, וס"ד דאין שייך להביא לוג למתן בהונות לחוד, עי' זבחים מ"ד א' ובגמ' וברש"י, וכמ"ש בתו' הרא"ש דבאשם לכו"ע צריך ליתן משניהם ע"ג המזבח, ועי' בזה לק' סק"ט, [וכעת שמעתי מאמו"ר שליט"א דאין לנו לדרוש מדנפשי ענינים של טהרת הקדש והמזבח כטהרת המצורע אע"פ שהלשון כן בפסוקים, ואנו מפרשים כפשוטו דמתנות פנים כמתנות מזבח בחוץ, וכיון שכן אין לזה ענין עם מצורע והר"ז כמתנות שעל מזבח החיצון לב"ש, וא"כ במה שמצאנו כן במצורע אין זה מסייע לפר הע"ד ש"צ ופר כה"מ, דע"כ לאו מיוהכ"פ יליף, (ועי' זבחים [כ"ו ב' בתו'] כ"ז ב' בגמ' דקלטיה מזבח החיצון לקרבן דבעי פנים, וש"מ שאין זה מענין חיטוי המזבח, ועי' בספר מרן זללה"ה שאמנם צידד דלא אמרינן שלא במקומו כמקומו מפנים לחוץ וכתו' כ"ו ב', מה"ט, וההיא דקלטיה מזבח אפשר דענין אחר הוא דסגי במתנות של חטאת חיצונה לענין שאע"ל, ונפ"מ שאפי' נתן מתנה אחת לא ירד, ואפי' לא נתן בין הבדים ובפרכת כלל, ולא משום דחיצון משמש כפנימי, מיהו אם מכפר כדין שלא במקומו כמקומו ע"כ חזינן דמשמש חיצון כפנימי ולפ"ז צריך שיחזור ויתן על טהרו של פנימי, דלא אשכחן טהרו בחיצון, וכן פרכת ובה"ב לא שייך בחוץ, וכן מזבח כנגד מזבח, ולע"כ בכ"ז כלל), מיהו בהגדרת החילוק שכ'

מלבד ר"א גופיה], וכן אם לשון ר"א שם אף המנסך קאי ארישא הר"ז מבואר דמודה בכולהו, (מיהו יש לדחות דכיון דאיכא דמים דמודה בהו, משי"ה לא שנה התנא פלוגתתו אדמים במתני').

ח. שם תניא אמר רבי לי חלק ר"י בלוגין ולא והתניא כו' אפשר לפרש דס"ד דה"ק לא חלק כפרת הלוג כלל ולעולם מתחיל בתחלה, ולא מיירי בפלוגתא דתנאי לומר דבהזוה כו"ע מודו, אלא דלרבנן אין חילוק באיזה מקום פסק בלוג, וטעמא דמילתא משום דמתן בהונות לאו צורך גבוה נינהו, [כלשון רש"י זבחים מ"ד א' ומה"ט אין מועלין בו לכו"ע אחר מתן ז' כפרש"י שם, מיהו אין מוכח בגמ' כפרש"י ע"י בספר מרן זללה"ה בדעת הרמב"ם, ולפ"ד לא מחלקינן בין ז' לבהונות], וס"ד שא"א להביא לוג למתן בהונות לחוד, וע"כ צריך להתחיל במתנות כנגד בית קה"ק, וא"כ אפי' נשפך אחר ז' מתחיל בתחלה, והיינו דקאמר שלא חלק כפרת הלוגין, (כגר"ח, או שחילק דינן כגרש"י), ולפ"ז אף לס"ד פליגי ר"א ור"ש בנשפך באמצע מתן ז', אבל אם נשפך אחר מתנה שביעית ע"כ לדידהו חוזר ונותן אחת כגד בית קה"ק, וכ"ה פשטות הדברים דר"י שנה לו דין לוגין לרבנן, ובזה נופל לשון חלק או לא חלק, אבל אם קאמר הכל מודים הו"ל לפרושי, אבל רש"י לא פי' כן וצ"ע, ועסק"ז בכל הענין.

וְלַמַּאי דמסקינן דלא שינה בלוגין, מתפרש דמתן בהונות ג"כ כקרבן המתיר דמו, והלוג נותר במתן בהונות לחוד, וכל מקום כפרה בפ"ע, ולפמשנ"ת סק"ז אין מקום לשאול מ"ט דר"א ור"ש טפי ממ"ט דרבנן, דעיקר הדברים ילפי כו"ע מכפרה דיוהכ"פ], וכי היכי דס"ל לרבנן דמתחיל מבהונות ה"נ ס"ל לר"א ור"ש ממקום שפסק, (ודברי הריטב"א בזה לפי פרש"י), - ועי' לק' סק"ט

מרן זללה"ה בין חובת היום לחטאת שעל חטא, משמע כמש"כ, ועמש"כ בזבחים ס סק דמשמע מהא דמקומו דמי שא"א לחלק הכפרה.

ויש להוכיח כן מהא דיליף ר"י אשם מצורע מלוגין, ואם איתא דאין שייך צירוף שתי בהמות בחיובא דגברא, מנלן דשייך להביא שני אשמות, וביותר דכאן שני האשמות באמת מכשירין כל חד לנפשיה בעיקר כפרתן ע"ג המזבח, כמ"ש בתו' הרא"ש, ולפר"ח מה"ט אין לו תקנה, אבל זוהי סברא מיוחדת באשם מצורע כקו' הרא"ש, וכמשנ"ת לקמן סק"ט בס"ד, ועי"ש בריטב"א מש"פ בגר"ח.

וכן נראה שהי' פשוט לראשונים ז"ל בסוגיא דזבחים ומנחות הנ"ל, שהרי תו' במנחות ט"ז א' כתבו דלר"מ לא חשיב חצי מתיר עד שיפגל בכל מתנות שבפנים או שבהיכל, וא"כ מבואר דאף בפרים הנשרפין חשיבי היכל ומזבח כפרה בפ"ע, דאל"כ ליכא ח"מ לר"מ, וגם בפשטות הברייתא שפי' ראשונה ושניה ושלישית משמע דאכולהו קאי, וכ"מ לפר"ת דבשני מקומות חשיב מיא בעלמא, וע"כ דאף בפרים הנשרפין מיירי בשני פרים, דאל"כ לא הוי פיגול לר"מ, [ואין לומר כמש"כ לעיל דא"כ לק"מ וא"צ לחילוקו של ר"ת].

וגם מההיא דמודה ר"א בדמים נראה כן, דאם איתא דר"א אינו מודה בכל הדמים א"כ פליג ר"א בדמים, אלא דאיכא דמים שאין נפ"מ לר"א, ורק אי ליכא שום גונא דפליגי בדמים שייך לומר דמודה בדמים, שהרי באמת אינו מודה בסברת פלוגתיה עם רבנן, אלא דלא משכח"ל נפ"מ לדידה, [ומה"ט סבר רבא לאוקומי זבחים מ"ב א' כר"מ, כיון דלאו מחד טעמא הוא, ואיכא למימר דרבנן כר"א בהא דבעינן כולו, ולא סברי כותיה בההיא דממקום שפסק, ואפשר דלקושטא דמילתא תירץ רבא כן אליבא דריב"א, אלא דרבא עצמו לא ניחא ליה בהכי, לפרושי דאיכא חכמים דסברי כר"א

(ד"ה תניא כותי' דר"י), דחזינן שמתן בהונות כפרה בפ"ע אף כשאין המצורע נטהר עי"ז.

שם ונשפך הלוג, לכאורה הול"ל ונשפך השמן שבידו דומיא דנשפך הדם, ואמנם ה"ה נשפך הלוג כיון שחסר הלוג אבל צ"ע מ"ט נקט הכי, ועוד דבתוספתא דנגעים מסיים עלה פלוגתא אם כולם נאכלין וזה מתפרש שנשאר הלוג ונשפך השמן שבידו, וצ"ל דאה"נ וכאן הכונה נשפך השמן שבידו, אלא דה"ה חסר הלוג, וראיתי בר"ש נגעים שם שכתב דאם נשפך מידו חוזר וממלאו מהלוג, ודימה זה לדם הנפש שחוזר ומקבל, ולא נתפרשו הדברים דהא יציקה במקום קמיצה, והנותר בלוג בדין שירים, ואיך אפשר ליטול מהשירים להזאה, וגם הול"ל כחסר הלוג, דאף הנשפך מידו משוי' לי' חסר כדתניא בתוספתא פ"ק דזבחים בעירה משמאל לימין, וה"נ מסתברא דהול"ל או חסר הקומץ או חסר הלוג, [וכ"מ מנחות ה' א' דבהזה שלא כדין צריך למלאות, מיהו התם ע"כ כר"ש קאי כמ"ש תו' שם ט' א' ובשטמ"ק שם ושם], והדבר צ"ת ולע"כ בסוגיא זו, ועמש"כ אאמו"ר שליט"א סוף נגעים בזה, ולע"כ.

שם גמר מתנות שבהיכל ונשפך כו' ויתחיל בתחלה במתנות שבבהונות, נראה דהזאות הלוג הראשון חשיבי חצי מתיר, כמו בהזאות דבין הבדים, ואם מפגלין בלוג בהזאותיו ופיגל בלוג האחרון ה"י מתפגל גם הראשון, דלכל מילי הלוגין כחטאות דמו, דכולהו מחטאות דיוהכ"פ גמירי כמש"כ, ונפ"מ שאם נתן הלוג האחרון שלא לשמה, אם נפסל האחרון נפסל גם הראשון, דכולן מצטרפין ליחשב כפרה אחת, ולפ"ז הדין נותן שיהיו שיירי לוג הראשון כאימורי פר הראשון, שהרי הזאות האחרונות מתייחסות לראשונים להשלים התרתן, ולפ"ז לרבנן דאמרי ששיירי הלוג הראשון אינן נאכלין ה"ה דאימורי הפר הראשון אינן נקטרין, והא דלא נחלקו באימורין י"ל משום דלכו"ע נדחו בשעה

שנשפך הדם ואף לר"א ור"ש אינן נקטרין, כמשנ"ת לק' סק"י.

שם דברי הכל מתנות הראש לא מעכבות, ד"ז מתפרש כדלעיל ד"ה [שירים] לא מעכבי, דא"צ ליתן כלל, וכמ"ש תו', ויש לעי' לר"ע דאמר מתנות הראש מעכבות אם נותן בתחלה מהלוג האחר בראש, או דבעינן שיהיו בדין שירים כדכתיב והנותר וצריך ליתן בפנים או בבהונות תחלה כדאמרינן בשירי הדם זבחים נ"ב ב', ומהא דאמרינן זבחים ו' ב' דריב"נ אמר מעלין עליו כאילו לא כיפר מתנות הראש וכיפר מתן בהונות משמע דלר"ע צריך לחזור וליתן בבהונות, וכן פרש"י שם, ולפ"ז הדברים מטין כמו שצדדנו לעיל סק"א דלמ"ד שירים מעכבין א"א לחלק הכפרות לקרבנות חלוקין, דמשמע שצריך לחזור מתן בהונות מפני שלא כיפר, ולא רק לשם שירים דא"כ גם לר"ע כיפר בהונות, וכיון דבהונות לאו כפרה בפ"ע היא ה"ה דכנגד קה"ק נמי לאו כפרה בפ"ע, דלגבי השירים שניהם שוין, (ויש לדחות), ומדוקדק בזה מה שראו צורך לפרש דין השירים גבי פלוגתא דר"מ ור"א ור"ש בשתי הברייתות, ולכאורה אין זה ענין לפלוגתתם ומה שייך לומר דברי הכל, אבל למש"כ דמ"ד שירים מעכבין סבר דכולן כפרה אחת וצריך לחזור מתחלה בפנים לשירים בכל זמן שנשפך ניחא, ומיושב בזה מה שנתקשינו בסק"א מהו ענין הנתינה בפנים שיהא שירים, דאמנם דברים כפשוטן שעדיין לא כיפר כ"ז שלא כילה גם השירים, וכמש"כ שם, וצ"ע.

ט. **שם** ב' אר"י אשם מצורע ששחטו שלא לשמו כו' לגרסת ר"ח שבתו"י מיירי בנשפך הדם קודם שגמר מתן בהונות, וקמ"ל דלר"א ור"ש מתחיל ממקום שפסק, והחידוש שבזה הוא משום דע"כ מתחיל בהזאות המזבח שהם מכשירי הקרבן, בין לר"מ בין לר"א ור"ש, וכמ"ש בתו' הרא"ש, וא"כ יש מקום לומר דאף במתן הבהונות מתחיל מתחלה לר"א ור"ש, אבל עיקר הדבר דבהונות

מקום כפרה בפ"ע או דכל חד כפרה בפ"ע למר כדאית לי' ולמר כדאית לי' שמעין מלוג השמן, [ולא משמע דאתא לאשמועין רק לאפוקי מדר"ח, כיון דלר"ח לכו"ע אין מביא אשם אחר, ור"י הזכיר חידושו בהא דבאנו למחלוקת], ור"ח מקשה מאותו כיון שהאשם הראשון כשר, מגלן שיכול להביא אשם אחר לבהונות, הרי כבר יצא יד"ח קרבן אשם, [ול"ד לשלא לשמו שיש חסרון בקרבן], - הא דפשיטא לן שא"א להתחיל האשם השני מהבהונות, היינו משום דהמתיר של האשם הוא המתנה של המזבח, וכדתנן זבחים דכל הניתין על מזבח החיצון שנתן מתנה אחת כיפר, [ולא דמי לחטאות שהיתרם תלוי בחטאות הנוספות], וכיון שמתן הבהונות אינו מהמתירן כשמביא אשם אחד, ה"ה שאינו יכול להתירו כשנשפך קודם מתן בהונות.

ולכאורה הול"ל קודם שגמר מתן בהונות, דקודם שהתחיל לכו"ע מביא אשם אחר בתחלה, ואפשר דכאן בדקדוק מתפרש בהונות דוקא דהיינו אחר תנוך אזנו קודם הבהונות, - לגרסא זו ל"ג אין לו תקנה (אלא בתר הכי בדברי ר"ח על הבריתא), והדבר קשה למחוק ד"ז שכ"ה בר"ח וברש"י.

בר"ח שלפנינו וכ"ה בתו' הרא"ש פי' דלר"א ור"ש אין לו תקנה כיון שא"א בלא זריקה על המזבח, ולא נתפרש היכי ניחא לר"מ הא לדידיה נמי קודם מתן בהונות הדין נותן שמתחיל ממקום שפסק, ואין חילוק ביניהם אלא באמצע הבהונות, וע"כ כמ"ש הרא"ש דלכו"ע חוזר ונותן על המזבח מהאשם השני, ואפשר דאמנם היכא דלא התחיל בבהונות שפיר נותן על המזבח תחלה ואח"כ על המצורע, אבל לר"א ור"ש דנותן ממקום שפסק נמצא שהקדים מתן בהונות למתן המזבח, ובמצורע כתיב תהיה לעכב כסדרן כדאמר מנחות ה' א', [ובתוספתא תניא בהא דנותנו על המזבח אם שינה פסול, ובפשוטו היינו אף בזה שאם הקדים מתן

בהונות למתן מזבח פסול, וכן הדין נותן שיתן ע"ג בהונות מקרבן כשר], ואמנם מכל אשם נתן לבהונות אחר שנתן ע"ג המזבח, מ"מ כיון ששני האשמות מתמזגין לקרבן אחד אינו יכול להקדים מתן בהונות למתן מזבח כלל, ואין לו תקנה כיון שמה שנתן כבר נתכפר, (ואפשר לפרש כן בלשון ר"ח), ובריטב"א ג"כ הביא מפר"ח דלר"א ור"ש אין לו תקנה, ופי' הטעם משום דא"א להתכפר בשני אשמות, וצ"ע דהא מה"ט אמרי רבנן דמתחיל בתחלה כדדרשין לעיל א', ואם ע"כ מודו שהדין כן באשם אמאי אין לו תקנה, - בפשוטו אין מקטירין האימורין קודם מתן בהונות, וכן אין האשם נאכל, מיהו אם נשפך שפיר מקטירין כמ"ש בבריתא וכן נאכל, ולפ"ז נראה דיש להתמין עם האשם הראשון עד שיביא שני ויתן ממנו לבהונות, בין לרבנן בין לר"א ור"ש, (ומ"מ לרבנן יש מקום לדון).

שם מתקיף לה ר"ח והא אותו כתיב, מש"פ רש"י אותו שהונף עם הלוג צ"ב דאמאי אין לו תקנה יביא לוג אחר, וכ"ש לפרש"י דמיירי בשלא לשמו דצריך להביא לוג אחר, ובפשוטו מיעוטא דאותו דאשם כמיעוטא דלשלח אותו לק' ס"ב א', ולגר"ח כבר נתבאר דהאשם הראשון ג"כ עלה לשם חובתו ורק משום בהונות צריך אשם אחר, ונמצא ששני אשמות משמשין לחובתו, ואותו כתיב שלא יביא שני אשמות.

שם תניא כותיה דר"י אשם מצורע ששחטו שלא לשמו או שלא נתן מדמו כו', משמע דבשלא לשמו נותן מדמו לבהונות, דאל"כ היינו סיפא, מיהו י"ל דקמ"ל דלא דרשין אותו אע"פ שהאשם כשר, וברישא קמ"ל דלא נטהר בשלא לשמו, ושדינו כאשם מצורע לענין נסכים, ובאמת מצינו בלוג שמן של מצורע שהזה שלא לשמה דהלוג עצמו נותר כדאמר מנחות כ"ח א', וש"מ שיש ענין הזהה ע"ג בהונות אע"פ שהמצורע אינו נטהר בזה, [נדקודם בהונות הלוג אסור באכילה

ויש לעי אם גם בהקטרת אימורין פליגי, ומדסתמו ודנו בשריפתן יש ללמוד דבהא כו"ע מודו, ולכאורה נראה בסוגיא דזבחים מ"ב ב' דהמתיר של הפר הראשון נשלם בהזאות הפר האחרון, וע"כ היינו שמתיר אימוריו ליקרב, והיינו נמי דחשיב הראשון חצי מתיר לגבי האימורין, דפיגולן משום דדמן מתיר את אימוריהן ליקרב, כדתנן בזבחים שם, ומשמע דלרבנן כשיקרב כל המתיר כמצותו נעשה פיגול, ואף בד' פרים כן, ויש לבאר החילוק דהקטרת אימורין זהו מעיקר הקרבן ומכח זריקת דמו של עצמו הוא נקבע, ואע"פ שתלוי גמרו באחרון, מ"מ אין זה ממצות היום, אלא עיקר הקרבן, ולא שייך לבטלו, אבל מצות שריפה ענין מחודש הוא ושייך לומר דרק באחרון נאמר, אבל לפ"ז קשה דאכילת שיירי הלוג יש לדמות לאימורין, ומ"ט פליגי רבנן ואמרי דרק אחרון נאכל, כן הק' אאמו"ר שליט"א.

ואפשר לומר דבאמת אף באימורין פליגי, והא דלא הוזכרו בברייתא היינו משום דאף לר"א ור"ש נפסלו מהקטרה כיון שנדחו כשנשפך דמן, (דלא גרע ממת המשתלח ישפך הדם), אבל בשריפתן ליכא פסול דיחוי וכן באכילת שיירי הלוג, ולפ"ז ההיא דזבחים מתפרשת דאי לאו דיחויין היו ניתרים במתנות דאחרון, אבל קשה דאם נדמה אימורין לשריפתן לרבנן, הרי הם נפקעו ממצותן, דלא נאמרה המצוה אלא באחרון, ולא מסתבר לומר כן באימורין, וגם ל"מ כן מההיא דזבחים.

ולכן נראה דהא דאינן מטמאין בגדים לרבנן הוא ג"כ מענין דיחוי, וכלשון תו"י שכתבו וטעמא דרבנן כיון שנדחת כפרתן ידחה הלכתן ולא מטמאין כו', דכיון שכשהשלימו הראשונים כפרתן לא חל עליהם דין שריפה, לא הדר חייל אח"כ, שכן נקבע דינם כקדשים פסולין שלא נשלמה מצותן,

כדאמר זבחים מ"ד א', ואמנם בלוג מתנות אלו מתירות אותו, משא"כ באשם שניתר במתנות המזבח לחוד, מ"מ כיון דחזינן שיש ענין במתנות דבהונות אף שאינן עולות לשם חובה, יש לקיים ד"ז אף באשם, ומיושב בזה טפי ענין חלוקת הזאת הבהונות לכפרה בפ"ע, דחזינן שהם חלק מן הקרבן בין בלוג בין באשם, אף בלא טהרת המצורע לגמרי עי"ז, ועמש"כ בזה אאמו"ר שליט"א זבחים ס"א סק"ה ולע"כ בסוגיא.

שם ור"ח אמר לך מאי צריך כו' יש לעי' הא דומיא דשלא לשמו קתני והתם יש לו תקנה [לדעת תו' כגר"ח], ושמה היא הנותנת דכיון שהוצרך לשנות צריך משום של"ש נקטיה נמי בלשמו, ובבביתא דבסמוך נקטה בדב"ש צריך משום א"צ דב"ה, אבל בלא סיבה אין לשנות צריך כשאינן לו תקנה.

שם ת"ר ולקח מדם האשם כו' ברייתא זו נשנית כן לבאר מתן דמים של מזבח דקודם בהונות, ולגר"ח מיושב טפי כיון שכל עיקר מימרא דר"י בהכי מיירי.

י. שם וכולן מטמאין בגדים ונשרפין אבית הדשן דברי ר"א ור"ש וחכ"א כו', וכן נחלקו בתוספתא דנגעים בלוגין דלר"א ור"ש כולן נאכלין, וראוי לפרש דלטעמייהו אזלי, וכ"כ בתו' הרא"ש, וביאור הדברים דודאי מודו ר"א ור"ש שאין כל מתנה כפרה בפ"ע כהיכל ומזבח, ובפרט לפמש"כ סק"א דאינהו נמי אקרא דוכלה מכפר את הקדש סמכי, אלא דס"ל שאפשר לצרף כמה חטאות לכפרה אחת, וכיון שכן אין לתת עיקר החשיבות לאחרון כיון שאין בכפרתו שיעור חשוב לומר דהוא ניהו עיקר המכפר, וממילא כל המכפרין על המזבח שוין, וכיון דחזינן שאין האחרון עיקר ממילא כולן שוין אף דפנים והיכל, אבל לרבנן דהאחרון כיפר כפרה שלימה בפ"ע, י"ל דעליה קאי קרא.

מקרא דאינו משלח אלא אחד, ולפ"ז ניחא טפי טעמא דמ"ד ראשון משלח דלר"א ור"ש אין כ"כ יתרון לאחרון, וכמש"כ לעיל, דלא גמרה כפרה בו בלבד, וכ"כ בתו' הרא"ש בפי' קמא.

אבל לעומת זה קשה לפרש סתמות כל הסוגיא דלא כהלכתא, והו"ל לרבא לפרושי דלר"א ור"ש קמיבעיא לי, אף אם נימא שזה ממילא מובן, ועכ"פ סתמא דגמ' הו"ל להזכיר דכ"ז לר"א ור"ש, אבל לרבנן פשיטא דאחרון משלח, ומהא דהזכיר וכי עדרו שורף ליכא רא' דשפיר מייתי מדר"א ור"ש לרבנן, וכמש"כ בתו' הרא"ש, והא דבעי כמה שעירים היינו משום דמספק"ל אף לר"א ור"ש, דנראה לו רחוק שמשלח כמה, וה"ק לדברי הסוברים שכולן ראויין לשילוח כמה משלח, ושפיר י"ל דבכלל זה גם לרבנן למאי דפשיטא ליה שכולן ראויין לשילוח אף לרבנן, [ועי' להלן דמדאיצטריך קרא דאותו יש לדקדק כן] וכמ"ק מפרש"י שביאר בג' שעירים כרבנן עי"ש, וכ"כ בתו' הרא"ש בפי' בתרא, וכתב לחלק בין שילוח לשריפה כיון דלא איתרע ריעותא במשתלח ועי"ש בטעמא דלא חשיב גמור כפרה.

והנה אם נימא דבאימורין מודו רבנן דכולן נקטרין, הדבר מובן דיש לדמות שילוח שעירים לאימורין, אבל אם האימורין נדחין, נחתין בזה לנדון אם בע"ח נדחין, ולא משמע דבעיא דרבא רק למ"ד בע"ח אינן נדחין, עי' זבחים ע"ג ב' דמשמע דס"ל לרבא בע"ח נדחין, וזה יש לשאול אף אם בעיא דרבא לר"א ור"ש, (מיהו ר"ש סבר בע"ח אינן נדחין), אלא דבזה י"ל דמצות שילוח כמצות שריפה ואין דיחוי פוסל בה, ורק להיות בן זוגו של הפנימי פוסלו הדיחוי, וי"ל דמצות שילוח עיקרה לשלוח השעיר שעלה עליו הגורל לעזאזל, ואין הכפרה שבדם קובעתו לשילוח, אלא דבעינן שיעמד חי כ"ז שהפנימי מכפר, [ולר"ש סגי בעזאזל שהביאו אחר גמור

וטעם זה שייך גם באימורין, ולא מפני שלא ניתנה מצות שריפה בראשונים דכולהו כחד, אלא דלא הדר חיילא עליהו, וה"ה להקטרת אימורין, ולר"א ור"ש לא שייך לקבוע בהם דינים באמצע הכפרה, וע"כ חיילא לבסוף על כולן, אבל מ"מ לענין הקטרה כבר נדחו ואינן חוזרין ונראין, [שוב שמעתי מאמו"ר שליט"א דאין לחלק בין דיחוי דאכילה לדיחוי דהקטרה, ומדנאכלין ע"כ דלא חשיב דיחוי, ול"ד למת המשתלח שנדחה הדם מהמשך ההקטרה דהתם לא כיפר בו עדיין, [ואחר שכיפר בו בפנים, דיחוי פשוט לפי שא"א לזווג לו אחר כמשנ"ת להלן], אבל כשכיפר ונתקבלה כפרתו חשיב כבאמצע ההזאות ולא נדחין האימורין, והדרא ק' לדוכתה מ"ט דלוגין אינן נאכלין, (ובדוחק י"ל דה"ה דפליגי באימורין מסברת דיחוי שכתבנו, ונקט שריפה שקודמת להקטרת האימורין).

ואפשר דאפי' לחנן המצרי דלית לי' דחויין כלל, מ"מ אין האימורין מתכשרין ליקרב, ולא דמי למצות שריפה דאחר שנשלמה הכפרה שפיר חיילא המצוה על כל בהמה מפני החלק שכיפרה, ולא מכח הזאה אחרונה, וכן במצות שילוח, אבל בהקטרת אימורין אין דם בהמה אחרת מועיל לזו, מיהו בההיא דזבחים משמע שכולן נעשין פיגול, וש"מ דבלא דיחוי היו נקטרין כולן בהשלמת המתיר כמצותו.

יא. **שם** בעא מיניה רבא מר"נ כמה שעירים משלח, מדלא קאמר שעיר המשתלח מאי, משמע דאליבא דר"א ור"ש קמיבעיא ליה, דאליבא דרבנן הו"ל למיבעי תחלה אם כולן ראויין לשילוח, וכן משמע מדקאמר וכי עדרו שורף דהיינו כר"א ור"ש, ולפ"ז הוה פשיטא לי' דלרבנן אין חילוק בין שילוח השעיר לשריפת הפנימי, וכש"כ לפמש"כ דאף האימורין אינן נקטרין לרבנן אלא של אחרון, אבל לר"א ור"ש מספק"ל משום דלא מסתבר ליה ששולח עדרו כ"ז שעירים, ופשט ליה ר"נ

ויש כאן לבאר דמצינו ג' חילוקי זמנים בזוג השעירים זלז", א' אחר הגרלה ב' אחר שחיטה ג' אחר זריקה, והי' מקום לומר דאחר הגרלה כבר נקבעו יחד, וזה מבואר במתני' דכ"ז שלא שישמו בכפרה למעשה יכול ליטול אחד מזוג זה ואחד מזוג זה, עכ"פ לרב דבע"ח אינן נדחין, ואף לר' יוחנן יכול להגריל על שני זוגות לאחריות, וליטול אחד מזוג זה ואחד מזוג זה, ואחר שחיטה מצינו בחנן המצרי דאפי' הדם בכוס מביא חבירו ומזווג לו וש"מ דשחיטה לא חשיבא מעשה כפרה שיוחלט בן זוגו, וטעמא דמילתא נראה משום דיכול לשחוט שתים לאחריות, ולכן גם יכול ליחד שנים לעזאזל לאחריות, ולמ"ד דאין דיחוי אמרינן שפיר אגלאי מילתא שזהו בן זוגו אף לאחר שחיטה, ול"ד לצפרי מצורע דתנן נשפך הדם תמות המשתלחת ובפשוטו ד"ז לכו"ע אף דבע"ח אינן נדחין, וכ"מ ברמב"ם, והטעם משום דהתם השחיטה משמשת מעשה הכפרה, והו"ל כאחר זריקה בשעירים, [וצ"ע בספר אאמו"ר שליט"א תמורה שם סק שכ' דא"א להחליט אחר שחיטה איזה יהא בן זוגו עי"ש].

ואחר זריקה ודאי כבר הוחלטו ששעיר זה בן זוגו של הפנימי, וכשנפסל הפנימי נדחה הלעזאזל עמו, וכמו שביאר אאמו"ר שליט"א, וכענין שמצינו בצפרי מצורע ודברי התו"י והריטב"א שדימו מתני' לגונא דהכא צ"ע, ושמא מכת ההיא דחנן המצרי הוכיחו דלעולם אפשר לזווג אחר, מיהו קשה דודאי מתפרש סוגין דבנשפך כולן בדין שעירים אף לר"ש דבע"ח אינן נדחין, ולא אמרינן שרק הראשון משמש, וכבר תמה בזה אאמו"ר שליט"א, וכן בתו' הרא"ש משמע דנקט שכולן משמשינן יחד כשעירי לעזאזל וא"צ ליחד זה כגד זה, ולכן כתב דכולן ראויין לשילוח דגמרה כפרה בכולן, וצ"ע, והנדון אם הראשונים נדחין ממצות שילוח זה ענין אחר,

כפרת הדם והתורה עליו], וכיון שכן חשבינן עיכוב שילוחו כמחוז"ז ולא כחסרון בגופו, ולכן כשנעשה ראוי לשילוח לא חשבינן ליה דחוי, ומעיקר הענין הרי כולם ראויין לשילוח, וכבר כ"כ אאמו"ר שליט"א (ואפשר לפרש כן בדברי הרא"ש אלא בדבריו משמע שכולן קיימי כנגד הפנימי האחרון, ועתו"י, ועי' בסמוך), מיהו ודאי י"ל דהאחרון כיון שבבן זוגו גמרה הכפרה הרי גם הוא הראוי לשילוח כמו הפנימי לשריפה.

ואאמו"ר שליט"א כתב בתמורה ס"ה סק"א דלא שייך להזכיר כאן נדון בע"ח נדחין על השעירים הראשונים, כיון שאין הנדון שימשיכו לשמש אחר שנשפך הדם, [דודאי אין שייך לזווגם לשעיר אחר אף אם בע"ח אינן נדחין שכבר נעשו בן זוגו של זה בשעת הכפרה, ורק קודם זריקה או שחיטה [עי' להלן בזה] שייך לקבוע ולהחליט בראשון או בשני], אלא הנדון במצות שילוח על מה שכבר שימשו, וכן בשריפת הפנימיים כן, ואמנם כן הדברים לגבי הנדון שאין השעירים יכולים להמשיך לשמש אף למ"ד בע"ח אינן נדחין, (ולכן אין לפרש השמטת הרמב"ם משום דס"ל דלמ"ד בע"ח אינן נדחין משמש רק הראשון), אבל אכתי י"ל דכיון שבזמן גמר שימושן לא היו ראויין לשילוח והם תלוין בדם שעיר אחר, הר"ז כנפגם המזבח אחר שנשפך הדם די"ל שנדחה משילוח, אע"פ שקיים מצותו, וכמש"כ לענין הקטרת האימורין דודאי מסתברא לומר כן, וכ"ד מרן זללה"ה בסי' קכ"ז סק דלמ"ד בע"ח נדחין נדחו השעירים משילוח, [מיהו שוב שמעתי מאאמו"ר שליט"א די"ל שאין כאן דיחוי כיון שהכל כקרבן אחד ומה שכיפר לא נתבטל וכמש"כ סק"י, וזה מתאים עם דברי הספר, ומיושב הא דלא נדחו הלוגין מאכילה, אבל אכתי טעמא בעי מ"ט לאו דיחוי הוא, וגם צ"ע א"כ מ"ט אין הלוג הראשון נאכל.

כפרה בפ"ע ולא שייך לצרף בה שני פרים יחד, א"כ מ"ט לר"ז מערה כולן, ויש לפרש דלמ"ד כולן משתלחין אין כאן כפרה חלוקה כלל, ודין בין הבדים והיכל כדין ראשונה ושניה של בין הבדים, דמערה כולן, ולמ"ד שאחרון משתלח ע"כ כפרתן חלוקה ואין מצרפין אותן יחד, ולכאורה נראה דלגרסא דידן בג' כוסות מפר אחד, אם קיבל מג' פרים לכו"ע אינו מערה שלשתן יחד, דלא מצרפין ג' בהמות לכפרה אחת, ורק בדיחוי דכוסות משמשינן בסברת פלוגתיהו, וצ"ע בכ"ז ולע"כ כה"צ, ולתלמודן ודאי אינו מצרף שיירי הנשפכין כלל לא בעירוי ולא בשירים, - ובפשוטו מבואר כאן בירו' דאף בלא נשפך הדם אפשר להביא פר ושעיר אחר להיכל ולמזבח, ומרן זללה"ה נסתפק בזה, ועמש"כ אאמו"ר שליט"א.

שם איזה מהן ישפך על היסוד, לכאורה הספק רק לר"ה דל"ז כולם בדין שירים שהרי הזה מהן, ובלא"ה כן הוא שהרי עירן יחד, אלא נפ"מ היכא דלא עירה אלא של מזבח, - הא דנקט הכא דמזבח לחוד ודטהרו לחוד ע"כ אתיא כמ"ד דאין מערבין לקרנות, - (בהמשך הירו' עמש"כ לעיל סק"ה).

יג. ג"ח ב' מ"ס ילפינן פנים מחוץ כו' אמר לך ר"ע מדינא כו' בפשוטו לכו"ע פתחא בדרום כמ"ש בתו"י, ויש לעי' למאי איצטריך למעבד פלוגתא אי ילפינן פנים מחוץ, הא שפיר מצינן למימר דלכו"ע ילפינן פנים מחוץ, ומ"מ ס"ל לר"ע דלחזור לאותו שהעביר עליו את המצוה עדיף, גם צ"ב עיקר הדבר דקבעינן חשיבות ימין בחוץ, הרי זו סברא כללית דאמרינן לה בכל דוכתא, ולא נאמרה בחוץ דנילף פנים מינה אלא בכל מקום נאמרה, שו"ר דבאמת היינו דקאמר ילפינן פנים מחוץ דחיוב גמור הוא ואינו משתנה ע"י סברא כדל"ל וכל מש"כ להלן מיותר.

ושפיר י"ל דשילוח כהקטרת אימורין, וכיון שבגמר שימושן נדחו שוב אינם חוזרין ונראין.

פ"ב א' כתב אאמו"ר שליט"א דמהא דמשמשינן בטעמא דמצוה בראשון משמע דכולהו שייכי במצות שילוח והנדון איזה להעדיף, ול"ד לשריפתן דלא חל מצות שריפה אלא על האחרון לרבנן, ונפ"מ דבמת אחד מהן משלח אחר אע"פ שאינו ראשון או אחרון, [ואפשר שאם נתוודה על אחד מהן משלחו, ואינו חוזר להתוודות על ראשון או אחרון, וגם יש חשש באיסור סמיכה אחר שסמך על הראשון], ונראה דקרא דלשלח אותו ג"כ מתפרש שכמה ראוין ומשלח רק אחד, ולית לן לפרושי דגלי קרא שיש אחד מיוחד ומכח קרא דאותו נבין לחפש אם ראשון או אחרון, (וגם בבעיא דרבא מבואר דיש כמה ראוין והנדון אם לשלח כולן, אלא דהי' מקום לומר שמקרא יליף דרך אחד ראוי, מיהו אם בעיין רק אליבא דר"א ור"ש, א"כ לרבנן רק אחרון ראוי לשילוח, ולפמש"כ יש לדקדק מדאיצטריך קרא דאותו אליבא דרבנן ש"מ שכמה ראויין לשילוח.

יב. ירו' פ"ה ה"ד קיבל מדם הפר בג' כוסות כו' וכי יש אדם מחשב חצי כפרה אלא כיני כו' ונתן מדם הפר כו', כ"כ בק"ע, ולקמן נמי אמרינן ליתן והכונה ונתן כי הכא, וביאור הדברים לפ"ז דהוה משמע שכונתו בשעת הקבלה קובעת, וע"ז מתרץ דר"ל שנתן, ואאמו"ר שליט"א כתב דגרסינן אלא כיני קיבל מדם ג' פרים כו', דבג' כוסות פשיטא דמערה מכולן, מיהו בתלמודן מבואר דכשהוה בהיכל מחד נדחו אינן ממזבח, למאן דאית ל' כוס עושה חבירו דחוי, דאל"כ הי' נותן מהמעורבין למזבח כמשה"ק בגבו"א וכמשנ"ת לעיל ס"א סק, ולכל הגרסאות יש להבין מ"ט תלוי זה בפלוגתא דר"ז ור"ה הרי אם כולן נעשין כקרבן אחד למה לא יערה כולן ול"ז בין בג' פרים בין בפר אחד בג' כוסות, ואם מזבח

הקפה ביד מקיף כר"ע, וק"ק סתמא דמתני' דמשמע דר"א מודה לת"ק בסדר ההקפה, וודעת הרמב"ם דהקפה ברגל וכמ"ש בתשו' הרשב"א, וכ"מ בפיה"מ כמ"ש בתוי"ט, ואל"כ הי' מפרש סדר ההקפה כר"ע].

יש לעי' אי ר"ע סבר הקפה ביד מ"ט קתני בברייתא התחיל מחטא ויורד, וי"ל דאאותה שלפניו קאי שבה היה מתחיל, ואתיא כסתם מתני', ולפ"ז אין ראי' מלשון מחטא ויורד דמתני' סברה הקפה ברגל אלא מדפליג ר"א.

שם אלא מחזורתא כדשנינן מעיקרא, לגרסא דידן מסקינן דפליגי אם הקפה ביד או ברגל, וכן מתפרש להגהת הגר"א, ויתכן שתיבת ואבע"א צ"ל קודם מ"ס הקפה ביד, ואז מתפרש כדשנינן מעיקרא דבילפינן פנים מחוץ פליגי, ואבע"א בהקפה ביד או ברגל ובהא קא מיפלגי, - ק"ק למה אמורה ר"מ ור"י משמיה דר"א למאי דמוקמינן דהיינו נמי טעמיה דר"ע, ואי ר"א יליף יד מרגל בסדר ההקפה נקט ר"א שמודה לת"ק בסדר, ודלא כר"ע.

שם כוליה מזבח הפנימי במקום חדא קרן כו' מסתברא דאי מקיף ברגל קעבר על קרא דויצא אל המזבח, כיון דהדר עייל לפנים מן המזבח, ורק אי ילפינן מחוץ, ע"כ הדר עייל.

בספר מקד"ד סכ"ג סק הקשה למאי דמספק"ל זבחים פ"ג א' בהכניס הדם אחר שהוציאו מן המזבח אם נפסל, וקשה למ"ד דמקיף ברגל הרי חזר והכניסו לפנים, [ואף למ"ד דמקיף ביד מסתברא שאוחז המזרק סמוך לקרן שמזה עליה], ובפשוטו י"ל כיון שלא נכנס לכפר כנגד הפרוכת לית לן בה, מיהו ק"ק כיון דמצותו לחזור ולהכניסו מ"ט מספק"ל שיחשב כנכנס לפנים ממחיצתו, ואפשר שיש ללמוד מזה דכ"ז דלא עייל טפי משלחן ומנורה לא חשיב כנכנס לכפר בפרכת, [דהא מזבח משוך כלפי חוץ כדאמר], וש"מ

ולא אמור י"ל דאף במקיף ביד לחוד יש ענין של ימין, אלא דכיון דלא ילפינן פנים מחוץ דלא דמו בהקפתן, ראוי לחזור לאותו שהעביר עליו, ונפ"מ בפר כה"מ ופר הע"ד שלא נכנס לפנים מן המזבח כלל כדתניא לעיל, דבזה כיון דלא העביר על הקרן לכו"ע יתן דרך ימין אף אי מקיף ביד.

לשון הגמ' וכיון דיהיב בההוא קרן הדר אתי כו' משמע קצת דלקרן הראשונה שנותן לא אמרינן לטעמא דעבר עליה מעיקרא, ולכאו' גם בזה יש לומר כן, אלא דאכתי מה שממשיך לשמאל הוא משום קרן הראשון שעבר עליו, ושמא מזה דייקו בתו"י שלר"ע אינו יוצא אלא עד הקרן, ולכן בלא שום טעם נותן בזה שלפניו.

שוב נראה דע"כ לריה"ג נפיק וקאי כנגד רחבו של מזבח במזרח, שאם עומד בקרן מזרחית דרומית הדין נותן שיתן בהתחלה ואח"כ יפנה לימין, ונמצא שגומר מתנותיו במערבית דרומית, ואין זה משמעות הכתוב שיתחיל בחוץ ויחזור לפנים ויזה שם על טהרו, אלא עיקר קרא לאפוקיה לחוץ, דאף אם מקיף ברגל מ"מ סוף מתנותיו בחוץ, אבל לר"ע דמקיף לשמאל קאי בקרן מזרחית צפונית, דהא משמע שעומד אצל הקרן בשעת נתינתו כדתנן חוץ מזו שהיתה לפניו כו' וכן טעמא דמחטא ויורד לת"ק, וא"כ אין שום טעם שימשיך להלך מן הקרן כנגד רחבו של מזבח, וזהו שאמרו בגמ' דכיון דיהיב בההוא קרן דהיינו הקרן שעומד סמוך לה, שו"ר בר"ח שכ' ג"כ כבתו"י דלריה"ג נפיק מכוליה מזבח ארכו ורחבו, ולר"ע רק מארכו, (לכאורה נראה דשמואל לשון אל קדריש דמשמע אל פני המזבח).

נ"מ אי מ"ש הקפה ביד, פי' וכדר"ל דהדר אתי לההוא קרן דאיחייב למיתב ברישא, אבל בלא סיבה ימין עדיפא וכמ"ש לעיל, וערש"ש, ומשמע דמסקנא דמילתא מ"ד

דלשון יצא לחוד מתקיים גם בקרן מערבית דרומית, וע"כ דכיון דנפיק מפני הפרוכת מקרי יצא, וכשמקיף ברגל קאי נמי רק גבי קרנות המזבח, [מיהו צ"ע בספר מרן זללה"ה סי' קכ"ו סק במ"ש מהתוספתא דאמר בין המזבח למנורה, (לשון התוספתא בזבחים יש לפרש כר' נחמיה נ"ח ב', ועתוספתא יומא)], - מסתברא דבפר הע"ד ש"צ ופר כה"מ דאינו נכנס כלל לפנים מן המזבח כדחניא לעיל נ"ח ב', מ"מ אם נכנס לפנים לא נפסל, דסו"ס מצותו לכפר על הפרכת, ואחר שהזהר על הפרכת דינו כשל יוהכ"פ.

שם כי היכי דלא נתווסן מאניה, יפה העיר אחי הר"נ נ"י דזהו טעם למה נותן מלמטה למעלה ברחוקים ממנו, שאם יתן מלמעלה למטה יגע הבית יד שלו בקרן, כשיורד למטה וממשיך נתינתו, ויטנף בדם, ולכן נותן מלמטה למעלה שהקרן נקי עדיין, ור"מ סבר דרק באותה שבאלכסון חיישינן, ור"י סבר דרק באותה שלפניו ממש לא חיישינן, ולכו"ע הראוי ליתן מלמעלה למטה דהא פגע בלמעלה ברישא וזהו הסדר הראוי, הונדון כמה לחוש לטינוף בגדיו באלו שבצדין, - הרמב"ם סובר שמוזה על הקנות, ואם יזה על אותה שלפניו מלמטה למעלה עלול לינתו מידו על בגדיו, דהנדון לאיזה כוון מטה ידו בהזאתו, וסבר דסיפא דמתני' ככו"ע כ"מ בפיה"מ וכמש"פ בתוי"ט בשם הרשב"א.

הרא"ש פסק דמקיף ביד ובסדר כר"ע, דר"א כר"ע, ור"מ ור"י פי' דבריו, וכן חנניא ור"י כר"ע דהדר לקרן הראשון וכמ"ש בתו"י, ובאמת ק"ק שסתמו בגמ' פלוגתא דחנניא ור"י, ולא הזכירו דלת"ק דמתני', בצד דרומי הוא נותן אע"ג דסבר פתחא בדרום, [ואמנם בגמ' פי' פלוגתיהו בהכי משום דלא משמע דטעם פלוגתתם בסדר ההזאות, דא"כ הו"ל למיפלג בזה בהדיא, וע"כ דבזה שניהם

מודים לסדר הראוי, אלא דנפקא פלוגתתם מטעם אחר, וגם לא בעו לאוקומי עוד תנא כר"י דפתחא בצפון, אבל מ"מ הי' ראוי להזכיר דלתנא דידן בדרום, אי קי"ל כותיה], מיהו הרמב"ם פסק כת"ק דמתני' בסדר הנתינות, ומשמע נמי דס"ל הולכה ברגל וסבר כרבנן דשתי פרוכות הוו ופתחא בדרום ופסק דמזה על טהרו בדרום, [מיהו מר"י ור"מ ליכא ראי' דהלכה כר"א לשיטת הרמב"ם שהעתיק הא דעל כולם הי' נותן כו' אף לרבנן], אבל צ"ע מ"ש האחרונה שהיתה לפניו ולמה לא הראשונה ואי מקיף ביד נחא, אלא דצ"ע מ"ט נקט סדרא דריה"ג, וביררו אמרו דמ"ד בצפון כר"א ומ"ד בדרום כרבנן, דאי מקיף ביד לכו"ע הדר לקרן ראשונה כמש"כ לעיל, וגמר מתנותיו בצפון, ולכו"ע פתחא בדרום.

שם מקום שקדשו שם טהרו, לכאורה מתנת קרנות טהרו ומתן שבע קדשו, והול"ל מקום שטהרו קדשו, אלא דמיירי לבתר כל ההזאות וקאמר שטהרו וקדשו באותו מקום, (וכמ"ק בריטב"א לעיל), וצ"ע ברש"י, - מהאי קרא יש ללמוד דאף כשמקיף ביד וגמר הזאותיו ברחוק ממנו, צריך ליתן שם על טהרו, וכ"מ בירושלמי.

נראה דמסביב יש ללמוד שיעשה היקף שלם ולא יתן מזרחית צפונית וצפונית מערבית ואח"כ מזרחית דרומית ודרומית מערבית, והוצרכנו זה להיכא דמקיף ביד שהסדר הנוח הי' לחזור לשלפניו.

תניא בתוספתא פ"ג הי"ב וזקיפין של כהנים היו מעמידין סביבות המערכה מפני דוחק העם שלא יהיו קופצים לראות ונופלין לתוך המערכה, נראה הטעם מפני שהיתה המערכה כמקום מדרון כדאמר ס"ח ב', ויש להסתפק אם המערכה באמצע המדרון ומימשיך המדרון אחר המערכה או דסגי שהמערכה בעמק, והכי מסתברא.

סימן ו

בדיני חפינת הקטורת

לכל הכהנים, כדי למעט בכבוד משאו, וביאר דזהו מ"ש בגמ' שלא יחסר ושלל יותיר, ולשון שלא יחסר אינו מיושב כ"כ, וגם הול"ל א"נ שמדת הכף כשיעור הקטרת, ומה ענין להזכיר שלא יחסר ושלל יותיר, ונראה דהוה פשיטא לגמ' שלכל הכהנים הבינונים היתה כף אחת, ולא טרחו לעשות כפות מיוחדות אלא במאורע שידי משונות, ולכן אין צורך להזכיר שכך היתה מדתה של הכף, כיון שבאמת לא היתה התייחסות מיוחדת לזה אלא לפי הצורך המובן, וכמש"כ לעיל במתני'.

שם גמ' מלא חפניו והביא אמר רחמנא, לכאורה משמע שהיתה הקטרת מתקדשת בחפניו בלא כלי, מיהו אפשר שהיתה מתקדשת במחתה, והשאר יפסל בלינה או שלב ב"ד מתנה עליהן שיתקדש רק מה שחופן, ובעינן בזה לדין ברירה, שו"ר בירושלמי שדנו בזה אם המחתה כלי שרת איך פודים המותר.

שם ונחתיה למחתה דגחלים עלויה, יש לעי' איך לא יכוו ידיו מהגחלים, והרי אפי' בידו אמרו זו חמה וזו צוננת, ואפשר שיתנו הגחלים ע"ג מחתה צוננת, באופן שיוכל להחזיקה עד שיכנס לפנים, או שיניחו הגחלים בהפסק אור מעט, ויש לעי' א"כ למה לא יעשו רגלים למחתה להניחה ע"ג הרצפה, וידיו לא יגיעו לקרקע ויוציאם מתחת חלל המחתה בלא שיניו, וי"ל דקרא מחתה כתיב, וכלי כזה אין שם מחתה עליו, והר"ז כמפורש בפסוק שיקטיר ע"ג מחתה הצמודה לקרקע, ולא ע"ג כלי גבוה, ומזה הבינו שכונת הכתוב שיתננה בכף, שא"ל לקיים קרא כדכתיב בענין אחר.

מ"ז א' מתני' הוציאו לו את הכף ואת המחתה, הלשון מתפרש הכף הידועה והמחתה הידועה, והיינו כדקתני בברייתא הכף שמתאים לקטורת והמחתה שמלאה קטורת, ומה שחופן מתוך המחתה מפני שהיא נוחה לחפינה שדפנותיה נמוכות ופרוצה ברוח רביעית, ומסתברא שמתאימן הכף לפי מדת חפניו של הכה"ג, ואמנם לא בצמצום שלא יתפזר כמ"ש תו', אבל לעומת זה אין לעשות כף גדולה כשחפניו קטנים שאינו דרך כבוד, להביא דבר חסר, [וראי' לזה מקטרת שבכל יום שהביא בזך מלא וגדוש בתוך שלא יתפזר], וגם המשא מיותר, וגם מדת המחתה היתה בהתאם לחפניו, מיהו בזה יתכן שלעולם נותנין ג' מנים לחפינה.

שם הגדול לפי גדלו כו' דלא נימא שיעקר המצוה במלא חפנים בינוניות, אלא הכל נמדד לפי גדלו של כה"ג, וכדתנן כלים פי"ז מ ויש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם.

שם וכך היתה מדתה, פי' שזהו השיעור של ההקטרה דלא נימא שמצות חפינה היא במלא חפניו דוקא, אבל אם נחסר מזה אח"כ כ"ז שנשאר מלא חפנים בינוניות שפיר דמי, קמ"ל שזהו השיעור המעכב בהקטרה, וזהו שאמרו בגמ' שלא יחסר ושלל יותיר, ואף למאי דמפרש וכך הי' חזור וחופנה לפנים נראה פירושו שזהו מדת השיעור של הקטרת כיון שצריך לחזור ולחפון בפנים.

שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א שכתב לפרש וכך היתה מדתה של הכף שתתאים למדת חפניו של הכה"ג, ואף שלא הי' בצמצום כמ"ש תו', מ"מ לא היו הכפות שוין

ערש"י מ"ה ב', ש"מ שכאן יש מצוה מיוחדת בהולכת הגחלים, מיהו יש לומר דהכא איצטריך לפרושי איך תהא ההקטרה בפנים ע"ג המחטה, אבל במזבח הפנימי ממילא מובן שנותנים גחלים ע"ג המזבח.

שם ת"ר בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ, מצינו שיעור קומץ גם בלא קמיצה, כגון בזיכי לבונה והמתנדב מנחה וכן בתרומת הדשן לעיל כ"ד א', ולכן הי' מקום לומר דבמנחה ג"כ השיעור הוא מלא קומצו, וא"צ מעשה קמיצה בגופו, והיינו נמי דמספק"ל במלא חפניו אם צריך מעשה חפינה או רק שיעור מלא חפניו, עי' בסמוך, - פשטות הגמ' כפרש"י, ועמש"כ להלן.

שם איבעיא להו מהו שיעשה מדה לחפינה, בחפינה אין הנותר בדין שירים ומסתבר טפי לומר שהענין רק בכמות שיביא שיעור זה, ועוד שלא הוזכר בתורה מעשה החפינה, אלא די"ל דנמשך על ולקח שיקח גם מלא חפניו, עי' לקמן מ"ט א' או"ד ולקח והביא בעינן.

שם ת"ש וכך היתה מדתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה כו' פי' דמתני' קמ"ל ששיעור מלא חפניו משום מדה הוא, ולא בעינן חפינה דוקא, וזהו לשון וכך היתה מדתה לומר שזהו שיעורה, וכן מתפרש שלא יחסר ושלא יותיר שלאחר החפינה נקבע שיעור במלא חפניו בצמצום.

שם ה"ק וכך הי' חזור וחופנה לפנים, צ"ב היכי משמע כן בלישנא דמתני', ואפשר דה"ק וכך צריך שתשאר מדת הקטרת מפני שחזור וחופנה בפנים, וזה כלישנא דלא יחסר ולא יותיר, אלא דכשצריך חפינה נוספת הר"ז מדין חפינה, וא"צ לחדש שקנבע שיעורה כמלא חפניו, א"נ ה"ק וכך הי' בחפינה שני' שהגדול לפי גדלו כו', שו"ר לשון הגמ' מ"ט א' כשם שמדתה מבחוץ כך מדתה מבפנים,

שם נשקליה בשיניה כו' השתא לפני מלך כו' בתו' הקשו מההיא דלקמן מ"ט ב' כשחופן בפנים, ויש לחלק דהנחת המחטה היא כהבאת הדורון של הגחלים וחשיב לפני המלך, אבל ההכנות איך להכניס הקטרת לכף, לא חשיבא הבאה לפני המלך, ועוד דהתם מושך היד בשיניו משהו, ואינו אוחו כל כובדה בשיניו.

שם כדאשכחן בנשיאים, קרבן הנשיאים הי' ביום הראשון לחדש ניסן שהוקם המשכן בשמיני למלואים, וציווי עבודת יוהכ"פ הי' אח"ז, וכיון שלא נתפרש איך להביא הקטרת סמכה תורה שנלמד מקראי דנשיאים, ובפשוטו בנשיאים היו מקטירין מתוך הכף, וכן בקטרת שבכל יום, אבל בפ"י הרא"ש תמיד כתב שמקטיר מתוך חפניו, ולע"כ, שוב נתבאר (לעיל) דף ע"ו עי"ש.

שם יציבא בארעא כו' זו מרובה כו' נראה דכיון דכתיב מלא חפניו והביא הרי מפורש שמוליך גם בשמאל, שהרי נוטלה בשני חפניו, ואם יוליך הקטרת כך בלא כף הרי חציה בשמאל, ולכן אע"פ שנותנה בכף, מ"מ מפורש בפסוק שיכול להביאה בחפניו דהיינו בשמאל, ועוד דאיכא הולכה ביד ממקום החפינה עד הכף שג"ז בשמאל, ולכן לא חשו כאן לפסול שמאל כלל, והא דסבר ר"ש מ"ח ב' ללמוד מכאן לכל הולכה, היינו משום דבלא ראי' אין לחדש שזוהי קולא מיוחדת בעבודה זו, אבל אם יש מקום לפסול הולכה בשמאל, ע"כ דהכא שאני דבהדיא שרי רחמנא וכמש"כ.

פשוטא משמע שהולכת הגחלים מצוה כהולכת הקטרת, דבחד לישנא אפקינהו קרא ולקח גחלי אש ומלא חפניו קטרת, מיהו לקמן מ"ח ב' קרי ליה מכשירי מצוה, ולכאורה משמע מדכתיב הכא הולכת גחלים ובקטרת שבכל יום לא הוזכרו הגחלים כלל אלא שממילא מובן מלשון הקטרה,

לומר דבחפינה שניה ג"כ צריך מלא חפניו לפי גדלו, ולא סגי במקטיר מחפנים.

שעולה ומגיע לראש היד, וכן בחפינה מכניס ידיו מעט ומקרבן ועי"ז מתמלא בגובה היד.

שם ש"מ חופן וחוזר וחופן דילמא שאם רצה כו' נראין הדברים דהא בהא תליא שאם חוזר וחופן ש"מ דבעינן חפינה דוקא ולא מהני מדה לקומץ, וכמ"ש בתו"י שאם מהני מדה למה לא יקטיר מתוך הכף, וכן בגמ' הזכירו הא דמדה לצד דאין חופן וחוזר וחופן, ולא הו"ל להזכיר אלא שלא יחסר ושלא יותיר, וכן לקמן מ"ט א', אלא ודאי הא בהא תליא דאם א"צ להקטיר מתוך חפניו יש לדון דסגי במדת חפניו, אבל אם חוזר וחופן פשיטא לן דחפניו דוקא בעינן, ולפ"ז למסקנא איפשיטא בעיין דילפינן מלא מלא ואין עושין מדה לחפינה, ומיושב משה"ק תו"י לפרש"י.

שם אר"פ פשיטא לי מלא חפניו כדחפני אינשי, פשטות הדברים נראה שרק מה שבכף היד והאצבעות מיקרי חפנים, ולא מה שכנגד האגודל, ולפ"ז נראה שהידים מחוברות מלמטה ופתוחות מלמעלה, שאם יחבר האצבעות למעלה כמו למטה לא יכנס בידו כלום, ובשלמא אם גם האגודל בכלל הרי הוא מחבר האגודלים לסתום הפתוח מלמעלה, אבל אם מלא חפניו רק מד' האצבעות שכנגד הכף, ע"כ שהידים פתוחות למעלה, מיהו מחבר ראשי האצבעות זל"ז, וכן כל קצה כף היד, באופן שהמונח בחפנים כמונח בכלי וחסר רק הכיסוי ונמצא צורת החפינה כמ"ש אאמור"ר שליט"א, וכן בסברא שאם פותח הידים ומרחיק האצבעות זו מזו אין שיעור לדבר, ואם יפתחם הרבה לא חשיבי בחפניו, והאגודל שמגין אינו מן החפנים, מיהו למש"פ אאמור"ר שליט"א משמע שהאגודלים מהחפנים והידים סגורות מכל הצדדין, ולמש"כ נקראת צורה זו שהידים פתוחות מלמעלה, כיון שהאגודלים אינם מהחפנים, ונפ"מ נמי שכשהאגודלים זקופים אז כל כף היד מלא, וכשהאגודלים כפופים וסוגרין על היד מלמעלה אז נחסר תוך הכף ע"י עובי האגודלים שנכפף לפנים.

מ"ז ב' אר"פ פשיטא מלא קומצו כדקמצי אינשי, פרש"י דפשיטא ליה שחוד היד למטה, וזהו מ"ש צידי אצבעותיו למטה, ולפ"ז הו"ל פשיטא לי סתם קומץ חוד היד למטה, ולא לסתום מלפרש עיקר הדבר איך קמצי אינשי, ויתכן לפרש דפשיטא לי דקרא מיירי כשקומץ כדרכו, ומספק"ל אם ג"ז חשיב כדרכו.

מ"ח א' בעי ר"פ חפן חבירו ונתן לתוך חפניו מהו, משמע דבעינן חפינת חבירו דוקא, דאל"כ הו"ל נתן חבירו לתוך חפן מהו, וכ"נ מהא דלעיל מ"ז ב' פשיטא ליה דבעינן כדחפני אינשי, ולא משמע דהכא מיבעיא ליה בעיקר הדברים אם צריך חפינה, מיהו הא נמי פשיטא ליה דלא סגי בחפן חבירו ונתן לתוך הכף, וע"כ שההכנסה לתוך חפניו של כה"ג חשיבא קצת כחפינה, ואפשר שמחשבה פוסלת בשעת ההכנסה לידיו של כה"ג, ומ"מ מצטרפת חפינת חבירו לחשבו שלקח שיעור חפינה והדברים צ"ב.

והנה רש"י פירש שהדרך לתחוב חוד היד למטה ולקומץ מימין לשמאל, והראב"ד בתו"כ פירש שגב היד למעלה ותוחב אצבעותיו וקומץ, וכמדומה שכ"ה הדרך להשתמש בפעולת האצבעות ליכנס לעומק ולקומץ, והארכנו בזה במנחות, מיהו לשון הברייתא מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה משמע שהיד עומדת בצורה זו שהגודל למעלה, דאל"כ הו"ל מוחק בגודל מצד זה ובאצבע קטנה מצד זה, ואין זו קושיא כ"כ, וגם יתכן שמעלה ידו מעט ומוחק כשהיא למעלה ומחברת למנחה, ולפי' רש"י אפשר שאינו תוחב כל ידו אלא מעט ומוליכה מימין לשמאל ואז נמשך ונכנס לתוך היד עד

אין החפינה השני' כלום, אבל בחפן ומת שהכהן השני לא נתנה בחפניו כלל, בזה י"ל שהחפינה השני' ג"כ מסייעת לחשבו כמביא מלא חפניו, ולא משום דחשיבא חפינה גמורה, אבל סו"ס מיקיימא מלא חפניו בהבאה, ועי' להלן ד"ה יש לעי'.

ויש להסתפק לצד דאין חוזר וחופן אם מהני שיכניס קטרת בחפניו, או דכיון ששוב אין ענין בחפניו, לא חשיב תיקון כלל, שכבר נשלמה מצות החפינה, וכ"ה פשטות הדברים, ולפ"ז מובן טפי טעמיה דר"פ, דכיון דחזינן שמצות החפינה נמשכת שתהא הקטרת בחפניו, בזה י"ל שסופו מצטרף לחפינה הראשונה, דאע"פ שאינה עיקר החפינה מ"מ זהו המשך המצוה, אבל אם כבר נשלמה המצוה, וצריך לסמוך רק על חפינה הראשונה, תיבעי לך.

שם א"א שלא יחסר ושלל יותר, ור"פ לא חש לזה דכשידיהם שוות חשיב מלא חפניו, גם אם חפינתו היתה פחות או יותר, שהרי גם באותו אדם אין כל החפינות שוות, דפעמים שדוחק ידיו יותר או פחות, ולכן סגי בנראה לעין שזהו מלא חפניו, אע"פ שיכול לעשות בענין אחר בשינוי מעט, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א שפירש בע"א, וס"ל דאזלינן בתר מדת חפניו של שני.

יש לעי' דלמסקנא דחופן וחוזר וחופן אליבא דר"פ ורהבד"י אין מקום לבעיא דריב"ל, ול"מ כן, דודאי ידע ריב"ל הברייתא דחופן וחוזר וחופן, (ולפ"ז ר"פ ורהבד"י סברי להוכיח מבעיא דריב"ל דאין חוזר וחופן), ונראה מזה דכיון שאינו נוטל הקטרת במעשה חפינה, פשיטא לן דלא חשיב חפינה כלל, שעיקרה רק להקטיר מתוך חפנים מלאות, ואם נימא דר"פ סבר דחופן במעשה חפינה פעם שני' ניחא טפי הא דסבר דמהניא לחפינה, אבל קשה איך יעשה חפינה שני' שלא ישאר כלום בכף, ואולי מעקם הכל לצדדין, אבל לא

ויתכן דבעי' דר"פ מ"ז ב' בחפן בראשי אצבעותיו ומלמטה למעלה ומן הצד כל הני משנים במקצת את מדת החפינה, ולכן מיבעיא ליה אם ג"ז בכלל מלא חפניו, אבל אם היתה המדה שוה לא הוה מספק"ל שצורת החפינה תעכב, ולפ"ז אפשר לומר דכשחבירו נותן לו בחפניו יש כאן שיעור חפינה כדחפני אינשי, ומיבעיא ליה אם מעשה החפינה ג"כ מעכב, ולפ"ז הא דנקט חפן חבירו היינו לצמצם שיעור החפינה, אבל א"צ מעשה חפינה למצוה.

שם בעי ריב"ל חפן ומת כו' בפשוטו הכא עדיף מחפן חבירו, דסו"ס היתה חפינה הראויה למצותה, ויש לעי' א"כ מ"ט לא פשט ר"פ בעיתו מדריב"ל ור"ח דפשיטא להו דבעינן חפינה, ואפשר דבאמת ר"פ לטעמיה דסבר דבחפינה שחוזר וחופן סגי, ס"ל ד"ל דההכנסה לחפניו של כה"ג חשיבא חפינה, ועדיף מחפן ומת שאין זו החפינה של כה"ג הזה, אבל יש גם סברא איפכא, ולכן לא פשטו זמ"ז, אבל הקדימו בעיא דר"פ הכא שדומין הספקות זל"ז.

שם אר"פ אי חופן וחוזר וחופן חבירו נכנס בחפינתו דהא מיקיימא חפינה, יש לעי' הרי החפינה השני' אינה קובעת כלום, אלא לפי שענין מלא חפניו הוא עין יפה ומתנה מרובה כמ"ש מלא חפנאי טיבותא וכן בפסוק במשלי הוזכר מלא חפנים על כונת טובה מרובה, א"כ י"ל שענין זה ניכר רק כשמקטיר מתוך חפניו, אבל מתוך הכף חסר במעלת מלא חפניו, ועוד דבקרא מלא חפניו כתיב, ונהי דבהולכה א"א, אבל בהקטרה שאפשר ראוי לקיים כן, אבל אין חפינה זו מועלת לחשבו כאילו הוא חפן, שהרי אין זו אלא הקטרה מתוך חפניו.

והנה מצינו בדר"פ לעיל דנתן חבירו לתוך חפניו חשיבא קצת כחפינה ידידה, והכא נמי י"ל דנהי דלגבי הכהן שכבר חפן

צמודות זו לזו לקבל הקטרת, ונראה ליישב שמצמיד חפניו לפי שעה מפני שהכף רחבה ויש לחוש שיתפזר, ותופס הבזך באגודל ואצבע, או שמניחו ג"כ בחפניו, ואח"כ מצמצם הקטרת לתוך יד אחת, ואאמו"ר שליט"א פירש שהתופס שופך הקטרת לחפני עצמו ונותנה ע"ג הבזך הגדוש.

והנה ודאי פשטות המשנה שהקטרה מתוך הבזך, שלכך הוא מלא וגדוש לפי שדרך כבוד הוא להביא במדה גדושה, ועוד דהקטרה בימין ולא אשכחן מלא חפניו שחציו בשמאל אלא ביוהכ"פ שא"א בענין אחר שהמצוה מלא חפניו, אבל כאן שהמצוה פרס אין להכשיר שמאל להקטרה, ובמנחות כ"ו א' תניא הקומץ והקטרת והלבונה שהעלן בין ביד בין בכלי בין בימין בין בשמאל כשרין, והיינו כר"ש, ומבואר מזה דלרבנן דוקא בכלי דומיא דקומץ, ואף לר"ש אין דין חפניו כלל, אלא בכלי או בידו אחת, שו"ר בחזו"א בזה עי' בסמוך, וכ"נ מנחות ו' ב' כ"ה א'.

ועוד דבהדיא מבואר בפ"ז שהבזך ביד אחד וכף וכסויה ביד אחד, הרי שהמקטיר נשאר עם הבזך, לפי שנתן הכף וכסויה לאוהבו, ואין טעם לומר שנתן הבזך לאוהבו והכף הניח ע"ג קרקע, וצ"ע בספר מרן זללה"ה מנחות סכ"ב סק"ו שפירש שנותן את הבזך לאוהבו והוא נותן בחפניו כל הקטרת שבבזך ומה שנתפזר בכף, וכלשון הרמב"ם פ"ג מתמור"מ ה"ז וזה שבידו הכף נוטל את הבזך מתוך הכף ונותנו לאוהבו או לקרובו כו' אוהבו או קרובו נותן לו לתוך חפניו זה שנתפזר עם הקטרת שבבזך, משמע שהכל בחפניו, אא"כ נדחוק שהבזך כולו בחפניו, וברא"ש ג"כ פירש שמקטיר מחפניו עי"ש, וצע"ג, וכבר תמה בזה אאמו"ר שליט"א, גם דחק לומר שזה שנוטל הבזך רואה אם נתפזר בכף, בין אם היא בשמאלו או ע"ג הרצפה עחזו"א שם, והרי הדברים סתמן כפירושן שנותן לו הכף, ולכן אם רואה שנתפזר שם

משמע בברייתא שאפשר לעשות כן, וגם אין זו חפינה שקובעת שיעור הקטרת, ולא דמיא לקמיצה.

והרמב"ם פסק דחפן ומת ספיקא הוי, והיינו משום שנדחו דברי ר"פ ורהבדר"י למאי דאיפשיטא לן דחוזר וחופן, וכמש"כ דר"פ ורהבדר"י סברו דריב"ל סבר שאינו חוזר וחופן ולא ידעו פשיטותא דברייתא, ולא מסתבר שחלקו על ריב"ל ור"ח, והא דלא חש ריב"ל שלא יחסיר ושלל יותיר היינו משום דלהקטיר מתוך מלא חפניו סגי בכל שנראין מלאין, ורק אם רוצים להשיבה כחפינה ידיה יש חסרון של חסר ויתר.

שם ב' עד שמגעת לבין אצילי ידיו, נראה דאין הכונה שתופסה בשני אצילי ידיו, אלא באציל אחד של ימין או שמאל ומצמידה לגופו, וכיון שהוא עומד הרי הכף זקופה ומערה לתוך חפניו.

מ"ח א' מדלינה פסלה כו' יתכן שאם אין לינה פוסלת א"כ אין ענין חול"ז בקטרת זו, שעדיין היא כשרה לעולם, וכמו שמחשב שילינה בראש המזבח ויקטיר למחר דכיון שמצותה להקטיר אין זה פיגול, וצ"ע - בחתיית גחלים משכח"ל חול"ז שיקטיר מעט מחפניו למחר, או דכיון שנתקדשה בחפניו להיום, אע"פ שחושב להקטיר קטרת זו שבחפניו למחר חשיב חול"ז, כיון שחותה לשם קטרת שבחפניו, ועמ"ש אאמו"ר שליט"א בזה.

- הועתק מספר תמיד -

באופן הקטרת הקטורת שבכל יום

תמיד פ"ו מ"ג מי שזכה בקטורת הי' נוטל את הבזך מתוך הכף ונותנו לאוהבו או לקרובו, פשטות הדברים שנותן הכף לאוהבו, והוא נוטל את הבזך, ואם נתפזר מהקטרת לתוך הכף כיון שהבזך הי' מלא וגדוש, נותן קרובו את הקטרת לתוך חפניו של המקטיר, והקשה הרא"ש איך תופס את הבזך אם חפניו

שלהרמב"ם שנותן לו הבזך הדבר פשוט כן, ונראה דכן מתפרשת מתני' דפ"ז שהחמשה כהנים שהכלים בידם כבר השתחוו מעיקרא, וכ"מ ברמב"ם שאוהבו השתחוה ויצא, ולכן לא נכנסו עם שאר הכהנים להשתחוות, ואפשר שלכך החזיקו בכלים להראות הסיבה שאינם נכנסים עתה להשתחוות, שלא יהיו ככופרים שאינם נכנסים להשתחוות, דבפשוטו כל הכהנים נכנסו ולא רק העובדים ע"י סופ"ה כהן ששומע את קולה כו', והכלים עדות שכבר השתחוו.

הא דתנן לא הי' המקטיר מקטיר עד שהממונה א"ל הקטר ואם הי' כה"ג כו' בפשוטו צועק לו מבחוץ להודיעו שפרשו העם, וקמ"ל שאפי' כה"ג ממתין להוראת הממונה, אלא שאומר לו בלשון כבוד, ואם הוראת הממונה היא מדין נטילת רשות, כמו תרום תרום בשקלים וקצור קצור בעומר, ניחא טפי דאיצטריך לאשמועין שאפי' בכהן גדול צריך רשות.

קטרת נותנה לו, וזה לשון לתוכו דהיינו לתוך הכף שקיבל, ועוד דודאי ראוי שיתן לו גם הכף, ותו לית לן לחדש שנתן לו גם הבזך.

ועוד ראוי דביומא מ"ט א' נסתפקו אם מקטיר מחפניו או מהכף ע"ש בפי' ר"ח, ולא משמע כלל שנסתפקו בקטרת שבכל יום, אלא הוה פשיטא לן שמקטיר מתוך הכלי, שהרי אם ביוהכ"פ מקטיר מתוך כלי, לא יתכן כלל לדון שבכל יום מקטיר מחפניו, דרק מכה הקטרת יוהכ"פ שייך לדון לכל יום.

ובפי' הרע"ב מבואר הכל כמש"כ, וכ"נ בפי' המפרש תמיד הנדפס ע"ש הראב"ד, ומעט המתפזר לחפניו נראה שם שמקטירו מתוך חפניו, מיהו י"ל שמכניסו לבזך לאחר שגמר להקטיר ממנו, ומקטירו מהבזך.

ברמב"ם מבואר שזה שנוטל הכף או הבזך נכנס עמו עד המזבח ושם נוטל הכף או הבזך ממנו, וה"נ מסתברא לכל הפירושים כדי שלא יתפזר לו בכל הדרך, אלא

סימן ז

הערות בענינים שונים ע"ס המסכת לפו"ר

א. בסוגיא דטומאה הותרה בציבור, ותמיד דוחה את השבת

ולכך אמרו דהיינו ר"ת אביו של האמורא הידוע בשם רהב"ת.

שם זאת אומרת טומאת המת הותרה היא בציבור, פי' דאפי' אם יטמא לא יחליפוהו באחר, דלהחליף הכה"ג משום טומאה דמי ללהחליף כהן ממשמר למשמר, וגרע מזה שיש פגם כשאין הכהן הגדול מאחיו עובד העבודה, וגם כיסופא ואיבה, ואין לומר דבמאתא אם יטמא במת ישמש השני, וטעמא דטומאה הותרה מועיל לטומאה שאינה ידועה, דא"כ הול"ל דהא דמפרישין מביתו

יומא ו' ב' ועד שאתה מפרישו כו' לשון זה משמע דהמקשן סבר דטומאת המת שכיחא טפי, דאל"כ הול"ל ומפני מה אין מפרישין אותו מטומאת המת, והיינו משום דטומאת ביתו בשיעור אחר אחר אינה מצויה, אבל מיתה בין בנ"א מרובין שייך שיקרה, ורבינא סבר דמיתה פתאומית שלא יספיק לצאת קודם גמר מיתתו לא שכיחא.

שם אר"ת אבזה דראב"ת משמיה דרבא, (א"צ למחוק תיבות בר תחליפא לפי שרהב"ת היו ידוע בשם זה ואביו לא היה ידוע כ"כ,

כה"ג בפרו, והשתא ניחא דרק לגבי להחליף מנחה מדרבנן לכתחלה מדמינן ליה לקרבן יחיד, [שור' שכן תירץ בריטב"א, אבל מ"ש בשם תו' לא נתפרש דדוחק לומר שבאמת החליפו כה"ג לעבודת האיל, וגם אינו ראוי שיביא החטאת ולא יביא האיל, אא"כ השני מביא אילו של ראשון בשליחותו, וצ"ע], וכן יתכן בהא דאיכא שירים לאכילה דמדרבנן הוא דמהדרין, ועי' להלן דאפשר דלמסקנא אילו של אהרן דינו כקרבן ציבור לכל דבר ומיושב בזה פרש"י בשמעתין וראיתי בריטב"א שהקשה ע"ז, ולמש"כ ניחא.

מיהו קשה מהא דרי"ש בן קמחית שלא שימש כשנטמא מצנורא דגוי, אע"פ שטומאת מגע זב כטו"מ, וי"ל דלמיגדר מילתא נהגו חומרא במגע גוי טפי משאר טומאות, כדאשכחן בבני חשמונאי שנעשה נס בפך השמן, אע"פ שטומאה הותרה בציבור.

שם רבינא אמר טומאת ביתו שכיחא טו"מ לא שכיחא, ואפי' לר"י דחייש למיתת אשתו היינו דיש לחוש במשך היום שתמות, אבל אין לחוש שימות עליו מת בפתע פתאום ולא יספקי לצאת מאהלו קודם שתצא נפשו, ולרבא איפכא דמיתת אותה אשה מסוימת לא חיישינן, אבל שימות אדם בין רבים חיישינן.

שם איתמר טו"מ ר"נ אמר הותרה כו' ור"ש אמר דחויי היא כו', משמע דלא ידעו תנאי דלקמן, דאין מקום לחלוק בהכרעה כדברי מי למשיחא, וכ"מ מדאר"ש מנא אמינא לה.

ומקור פלוגתתם בהא דאשכחן שטו"מ כשרה בציבור אף בלא ציץ, דהא הציץ אינו מרצה על טומאת הגוף, ואפ"ה כתיב שיעשוהו במועדו בטומאה, ואפשר ללמוד מזה דטומאה אינה פוגמת בקרבנות ציבור, דלא אמרה תורה להביא קרבן פגום, וע"כ דאין פגם זה מגרע בציבור, ואפשר לומר דלא מחדשינן כ"כ שטומאה אינה פוגמת, אלא דאמרה תורה

היינו כדי לינצל מחשש טומאה שאינה ידועה, ומהיכי תיתי להמציא חשש כזה, וגם למ"ד דחויי אפשר לומר דאי משום טומאת מת שאינה ידועה, סו"ס הקרבנות כשרין בציבור, ועוד דגם כשמפרישין אותו מביתו משתמש באוכלין וכלים הבאין מביתו, ואינו חושש בהם לטומאה שאינה ידועה, א"ו הדברים כפשטן דעיקר ההפרשה כדי שלא ייארע פסול בכה"ג וישמש אחר תחתיו, אבל בטומאת מת כיון שהותרה בציבור ישאר הכה"ג בשימוש, ולא עשו פרישה להרויח שימש בטרה, משא"כ למ"ד דחויי שאם יטמא בטו"מ יחליפוהו.

ויש להקשות הרי אמרינן לקמן ז' א' דמודה ר"נ דהיכא דאיכא שירים שנפסלינן מאכילה ע"י שמשמשין בטומאה, דמהדרין לעשותן בטרה, וא"כ איך משמש כה"ג בטומאה הרי עי"ז שעיר הנעשה בחוץ נפסל מאכילה, ונראה מזה דנהי דמהדרין להחליף המצוה כדי להרויח אכילת שירים אבל אין מחליפין כה"ג לריוח דאכילה, ואין טורחין להפרישו מבנ"א לצורך זה.

וכן קשה דאמרינן לקמן דאילו של אהרן נדון כקרבן יחיד, שלא להתיר הקרבת נסכיו בטומאה כשאפשר בטרה, וא"כ אכתי קשה איך כה"ג משמש בטומאה הרי צריך להקריב גם אילו בטומאה, ובזה מהדרין אטרה, ונראה מזה כדעת תו' דאילו של אהרן דינו מדאורייתא כקרבן ציבור, אלא שהחמירו מדרבנן לכתחלה להחליף למנחה טהורה, כיון דדמי לקרבן יחיד, תדע דפרו של אהרן ג"כ קרבן יחיד הוא כמו אילו, ומקריבין אותו בטומאה אע"ג דליכא ציץ לרד יהודה, (ולכן ל"ק מאילו וחביתי כה"ג כיון שבהם יש ציץ על מצחו), ודוחק לומר דפרו חשיב טפי קרבן ציבור כיון שמערבין אותו עם דם השעיר של ציבור, דאין זו סברא פשוטה שיסתמו בגמ' בפשיטות דיש חילוק בין פרו לאילו, א"ו נקט אילו דיש בו מנחה, וה"ה אי הוה משכח"ל

הבאה בעבירה או גרע מזה, או"ד בכל ענין כשר בדיעבד, וכ"נ לכאורה לשון תו' ז' א' ד"ה דם.

ז' א' ומביאין אחרת תחתיה, אע"פ שכבר לשו את הראשונה בשמן, חוזרין ולשין אותה, ואפי' בשבת, דהא לא מפליג אם חל ט"ז ניסן בשבת, מיהו עי' מנחות ע"ב א' בזה, ולע"כ.

שם הוי פקח ושתוק, שלא לפגום שמחת הציבור שנטמא קרבנן, ושלא יקפידו עליו על שנטמאת בידו, ושלא לפרסם שמקריבין בטומאה.

שם אר"נ מודינא היכא דאיכא שרים לאכילה, משמע דר"ש סבר דאף בכה"ג אין להחליף למ"ד הותרה, כדאשכחן גבי שעיר יוהכ"פ דלא חיישינן לאכילת בשר כמ"ש"כ לעיל, וה"נ אין להחליף המנחה משנקמצה בהכשר, או שהי' סבור שהקמיצה בהכשר נודע אח"כ שכולה נטמאה, כיון שכבר הורצה הקמיצה לגבוה, ואין לנו ליטלה משולחן גבוה מאחר שהותרה, ואפשר דבעלמא אם אירע שאין אפשרות לאכול השירים, [באופן דחשיב כיש בשר ויש שירים], דמורה ר"נ שאין מחליפין לתועלת האכילה, [כגון שנותרב קומץ בשירים], ורק בטומאה מודה דחשיב שפגם הטומאה ניכר במצות האכילה, ולכן שפיר פליג ר"ש דמוכח מכאן דדחויא היא, ולכן אף כשאין שירים לדון בהם, יש להבין שיש כאן פגם מסוים.

שם מיתבי הי' מקריב מנחת פרים כו' מאי לאו פרים אילים וכבשים דחג כו' יש לדקדק מ"ט לא אמר מנחת נסכים, ואפשר שבזה רמז דמיירי בשל ציבור בחג, דאיכא כל הני, ואי תנא מנחת נסכים הו"ל לפרושי דבשל ציבור מיירי, והערוני דאפשר דשינויא דר"נ ג"כ מדיוקא דפרים ואילים וכבשים ולא קתני מנחת נסכים.

דעדיף להביא בטומאה מלהפסיד הקרבן לגמרי, (ואפי' בפסח דשייך פסח שני, מ"מ אין לבטלו מן הראשון שהוא זמנו), ולכן אין ללמוד מזה להכשיר טומאת הדם והאימורין בלא ציץ, דלא מצאנו שהתירה תורה אלא בטומאת הגוף לצורך הבאת הקרבן, אבל בציץ שיש עצה בלבישת הציץ, או בעשייתו, אין ללמוד מזה להכשיר בלא ציץ במאורע שנשבר הציץ.

שם היכא דאיכא טמאין וטהורין בההוא בית אב כו' לכאורה אין להתחשב כלל בטירחא דלהביא מבית אב אחר, שהרי הם מזומנים לעבודה כדתנן תענית שאסורין לשותות יין בימים, ומותרין בלילות, ובלא"ה הדבר רחוק להתחשב בטורח כזה כלפי הידור במצוה, ואפי' ממשמר אחר, ולכן נראה דהנדון אם הא דהותרה היינו שאין הידור בזה כלל, וכהיא דבסמוך דאין אומרים לו הבא אחרת תחתיה, או דלא שביק טהרה ועביד בטומאה, אלא שא"צ לחזר אחריו.

ועיקר הענין נראה דלמ"ד הותרה אין ראוי לנו להדר במה שהתורה אמרה שהקרבן מהודר, שאנו כמחדשים הידורים לפי הרגשתינו בענין זה, [תדע דכשהציץ מרצה זורקין הדם לכתחלה מדאוריתא, ומה לנו אם הציץ מרצה, או שמצות במועדו מרצה, ואדרבה י"ל דריצוי ציץ הוי ככפרה על חטא, ומצות במועדו משוי ליה כהיתר גמור, מיהו זה אינו דבאמת גם ריצוי ציץ אינו כהותרה ביחיד, וכן למ"ד דחויא אף בציבור אינו נעשה הותרה ע"י הציץ], אבל אם רוצים להחליף מבית אב אחר או אפי' ממשמר אחר כדי שלא יצטרכו להטביל הכלים, או כדי שלא יהא להם חשש שהייה מיותרת במקדש לאחר העבודה, בזה שפיר מהדרינן, ורק כדי להוסיף הכשר לפי הרגשתינו לא מהדרינן.

יש להסתפק בין לר"ש בין לר"נ עבר והקריב באיסור אם הקרבן פסול, דחשיב מצוה

דחוויה, הדרינן לכללין דפר ע"ז דינו כקרבן יחיד לכל דבר, ואילו של אהרן כקרבן ציבור לכל דבר, או"ד קים ליה לתלמודא דכל הני קושטא ניהו גם שלא מכח הברייא.

אחרי כותבי ראיתי רוב מהדברים בספר אאמו"ר שליט"א ועוד נוסף עליהם דברים רבים ביישוב הסוגיא בטטטו"ד, ולא קאמינא כעת בכ"ז יעו"ש.

שם ב' ר"א עודהו על מצחו מרצה כו' [לשון עודהו מחודש קצת, דהול"ל בשעה שהוא על מצחו א"נ בזמן שישנו כלישניה דר"ש, ושמא אם פשט כולם ועדיין נשאר הציץ מרצה], פשטות הדברים שאין כה"ג לובש ציץ בלא שמונה בגדים, וא"כ הריצוי הוא רק בשעה שכה"ג מזדמן לביהמ"ק, וצ"ל דאה"נ, והענין שבשעה שיש צורך להקריב בטומאה יבוא כה"ג לביהמ"ק וילבש הבגדים עם הציץ, דפשטות הדברים שהריצוי נצרך בזמן ההקרבה בלבד, ואף בלשון רש"י שפי' בשעה שאירעה טומאה י"ל דכונתו בשעה שאירעה טומאה ויש צורך בריצוי ציץ להקרבה, אבל אין שעת הטומאה כלום, ואפי' נשבר הציץ לא חשיבי דחויין, כיון שמצותן בכך שילבש ציץ לשאת עון הקדשים, ומשכח"ל דם דחוי ע"י טומאה כשנשבר הציץ וא"א לתקנו קודם שקיעה"ח, ואם נימא דבעינן ריצוי ציץ גם בשעת הטומאה, א"כ כשמביאין מנחת ציבור בטומאה, צריך ריצוי ציץ בזמן הקדשת המנחה בפה או בכלי, שהרי הטומאה אירעה בשעה שהיתה חולין.

ולפמ"ש בתו"י י"ל שכה"ג לובש ציץ כל היום בביתו ומרצה, וג"ז חשיב שירות בציץ, אבל הדברים מחודשים דלא אשכחן לבישת בגדים שלא בעזרה, ואין שם שירות על לבישת ציץ בביתו, ובלא פסוק דעל מצחו תמיד אין לחדש כן, וא"כ הו"ל לגמ' לפרושי דהיינו דילפינן מתמיד, שילבשו

שם א"ל ר"נ לא פרים פר ע"ז כו' יש לעי' כיון דדחוויה היא פשיטא דמהדרינן, וי"ל דקמ"ל דבאין שם אלא היא א"ל הוי פקח ושתוק, דסמיכין אציץ לכתחלה אע"פ שבקרבן יחיד לא שרינן.

שם באילו של אהרן כו' כיון דיחיד הוא מהדרינן, היינו מדרבנן, כמו שחילקו ברישא בפר ע"ז שהקלו מדרבנן לחשבו כציבור, אע"פ שמדאורייתא דינו כיחיד, ה"נ כאן לאידך גיסא החמירו לכתחלה משום דמי לקרבן יחיד, אבל ודאי דינו כקרבן ציבור שאין חילוק בין פרו לאילו ולמנחת חביתין, וכמו שמקריבין פרו בטומאה בלא ציץ ה"ה דאילו הותרה.

שם כבשים בכבש הבא עם העומר כו' צ"ע דהא אותו כבש מביאין עמו מנחת נסכים שיאן בה שירים, וסתמא מתפרש בכולן במנחת נסכים דידהו, ומה ענין למנחת העומר כאן לקרותה מנחת כבשים, ודוחק לומר דגזרינן במנחת נסכים של הכבש אטו מנחת העומר.

ונראה דכל הברייא מתפרשת כרמזים לזכרון דמשכח"ל בכל הני מנחה שמחליפין לכתחלה, ואם אין לפנינו מכשירין אותה לכתחלה, ולכן לא חשש התנא לשנותה בכך, דגם פר ע"ז רחוק מפשטה, אלא רמזים הם, וממילא גם בכבשים רמז הוא, וקאי אמנחת העומר.

ונראה דלמסקנא דתנאי היא מוקמינן האי ברייתא כפשטה במנחת נסכים דחג, וכמ"ד דחוויה היא, ור"נ לא שמיע ליה האי ברייתא, ותלמודא הוא דקא משני אמר לך ר"נ, ולעיל אמרינן אר"נ, [ובאמת לאו גבי הדדי תניא כמו שהוא לפנינו בתוספתא דמנחות, דהא ר"ש דבקי במתניא לא מיייתי מינה, וניחא משה"ק בתו' הרא"ש].

ויש להסתפק אם דיחויא דתלמודא קושטא ניהו, דאפשר דכיון דהאי תנא סבר

שאסור להעלותן על מערכה הישנה בשבת, וכן לגבי טומאה אין חילוק באיזו מערכה.

ומה שאמרו שבת כ' א' דקרא אתא למישרי הבערה לאיברים ופדרים שלא נתעכלו

מבערב, היינו לטפל במערכה הקיימת במקומה, דהיינו להוסיף עצים ולהפך באיברים כשהם ע"ג המערכה, אבל איברים שהורידן אינו חוזר ומעלה אותן, שזה נחשב הקטרת איברים דחול, אבל להפך במערכה הקיימת, זוהי העסקות באש המזבח, שאינו מביא קרבן למזבח שהכל כבר במערכה, וסיוע בהבערת המערכה זהו שירות של המערכה, ולא הבאת קרבן חול בשבת, וכ"מ בראשונים ז"ל שם, דאסור להעלותן ע"ג האש, וצ"ל דמ"ש תו' מערכה חדשה וישנה, אין הכונה דוקא לסידור עצים מחדש, אלא כמ"ש דלסייע בהקטרתן כשהם ע"ג האש מותר, דזה לא מיקרי הבאת עולת חול בשבת, אלא סידור אש המזבח דהעושה כן אין לחשבו כמביא דורון כעת, שהכל כבר במקומו, ומיעוטא דקרא הוא הבאת הדורון של חול בשבת, וכשנותנן מחדש זהו הנקרא מערכה בפ"ע, בין על מערכה חדשה ובין על הישנה, וכ"נ בלשון ר"י שבסמ"ג הובא בלח"מ פ"א מתמו"מ ה"ז, ויש להסתפק אם מהפכין בהם גם בשחרית, או דבשחרית לעולם מיקרי סופן, ולעולם הוא כמערכה חדשה, אפי' קודם שסידרו המערכה החדשה, ולפ"ז ניחא בפשיטות טפי מ"ש תו' מערכה חדשה, דלעולם מסלקין אותן בבקר, וזהו הנקרא מערכה חדשה.

ובזה מיושב דודאי הקטרת אימורין דחול לכתחלה בשבת אסור מקרא דולא עולת חול בשבת, ורק בחלבי שבת ביוהכ"פ פליגי תנאי שבת קי"ד א', ומיושב לשון סופו דהיינו סוף הקטרתו, דהקטרה הראשונה נקראת תחלת הקטרתו, ואחר שכבר הוקטר ומשלה בו האור ורוצה ליתנו פעם שני' מיקרי סוף הקטרתו, ומיושב דלגבי טומאה אין חילוק אם נטמא קודם זריקה או אחר זריקה, דכיון שהותרה

בביתו בלא בגדי כהונה הנוספים, ולר"ש אין לחדש כן כיון שאין צורך בריצוי בלבישתו, ולא מסתבר דפליגי ר"י ור"ש אם לובש ציץ כל היום בביתו.

שם כי פליגי דתלי בסיכתא, יעוי' מש"כ אאמו"ר שליט"א די"ל שתלאו בכיסו, מיהו צריך טעם למה אמר אביי האי לישנא, ולא אמר דמונח בקופסא, או דמנח וקאי, ואפשר דלשון זה מתפרש שהוא מזומן לשימוש, וקמ"ל שענין הריצוי ציץ כשאינו על מצחו, היינו מפני שעומד להיות על מצחו, ושייך לתלות הריצוי לפי שעה על הציץ עד שיגיע על מצחו, אבל לא סגי בחפצא של הציץ המונח בפקוסא, כשאינו עתיד ללבשו, כגון שהציץ אינו למדתו של הכה"ג הזה, דינו כנשבר לגביה, א"נ כשהשבור נאה יותר ומתקנו מיד, ואין דעתו ללבוש השני, ואפי' כשהשני ראוי, ועומד ללבישה, מ"מ הסביר בלשון זה ענין הריצוי על הציץ שאינו על מצחו, מפני שעומד ליתנו על מצחו, ואם מת כה"ג ולא מינו אחר תחתיו מסתברא שאינו מרצה.

שם בנשבר הציץ, פי' אע"פ שעיקרו עם השם קיים, אלא שצריך תיקון שיהא ראוי ללבישה, והיינו רבואת דאינו מרצה, אבל בדליכא ציץ כלל פשיטא.

יומא מ"ו א' גופא אר"ה תמיד תחלתו דוחה סופו אינו דוחה, הדרך המחווה

בפשטות הסוגיות דסופו היינו איברים שניתותו ע"ג המזבח ולא נתעכלו מבערב, ובין בשבת בין בטומאה הנדון לענין להחזיר למערכה בין חדשה בין ישנה, דמלאכת שבת באיסור הקטרה שוה במערכה חדשה וישנה, וכן בטומאה, ואמנם במערכה חדשה מוסיף איסור הבערה, אבל כיון דגם במערכה ישנה איכא איסור מבעיר באימורים ששורפן כליל לעצים, ע"כ שאם אינו דוחה שבת, היינו

ובשבתה כונה איברי חול, הו"ל לפלוגי מהו סופו, ולא מאי אינו דוחה, ועוד דהו"ל זריקת דמו דוחה אימוריו אינם דוחין, ואמנם אמת הוא שבנזרק דמו בטומאה אף אימוריו דוחין, אבל תחלתו קאי אזריקת דמו, והו"ל אם בא מתחלתו בטומאה דוחה ואם לאו אינו דוחה, והשתא מתפרש יפה דבאותה הקטרה תחלתה דוחה וסופה אינה דוחה, ומשמע דאביי סבר דאינו דוחה לא שבת ולא טומאה, ולמאי דמפרשין דקאי אאיברים שניתותו ניחא דר"ה כולל בלשונו בין שבת בין טומאה, אבל אם סופו דשבת היינו תמיד של חול, וסופו דטומאה היינו שנטמא אחר זריקה, א"כ שני ענינים הם ורחוק שיתפרשו תרוייהו בדר"ה בחד לישנא, וגם דרשא דבמועדו מיושב טפי לפ"ז, דבכל קרבן שדחה תחלתו את הטומאה משום במועדו יש להתיר כל הקטרתו עד הסוף, ולר"ח פריך בק"ו שאם הקטרת אימורי חול בשבת בכלל במועדו כש"כ דהקטרתן בטומאה בכלל במועדו.

ויש להסתפק בתמיד של שבת שהקטירו איבריו ופקעו מע"ג המזבח אחר שמשלה בהן האור, אם מחזירין אותן בשבת, דלכאורה נראה שג"ז בכלל סופן, שכבר נתקיימה עיקר הכפרה בהקטרה ראשונה, ואמנם בגמ' הזכירו דבר שבהווה בניתותו, אבל ה"ה בפקעו, ולפ"ז ניחא בפשיטות טפי, שאין החסרון בעולת חול כלל, דאף בעולת שבת משכח"ל הקטרת סופה שאינה דוחה שבת, מיהו אפשר דכל הקטרת אותו יום בכלל עיקר הקטרה חשיבא, ורק בניתותו למחר מיקרי סופו, ואע"פ שכבר משלה בהן האור, מ"מ חשיב עיקר מצות הקטרה, וצ"ע בזה בזבחים פ"ו א' ב' במתני' דאיברים שפקעו, ולע"כ, ופשטות הדברים כצד הראשון, דהא בטומאה אין ענין ביום, וא"כ משפקעו אחר שמשלה בהן האור שוב אין מחזירין אותן, אא"כ נימא דגם בטומאה באותו יום מחזירין, (עי' לעיל

הקטרת אימורים בכל ענין הותרה, דלא גריעי אימורי קרבן שנזרק בטהרה ונטמאו, מאימורי קרבן טמא שנזרק בטומאה, [וכן פשוט לרש"י ותו' שאם אין מקריבין אימורים בטומאה, אף בנזרק בטומאה אין מקריבין אותם], ומיושב לישנא דעיקר כפרה ולא עיקר כפרה, דלא קאי על הדם ועל האימורין, שהרי בבא בטומאה אף אימורין מקטירין, אלא מתפרש הקטרה הראשונה שהיא עיקר הכפרה עד שמשלה בהן האור, שזהו עיקר הקרבן והדורון של המקריבין, וסופו זהו מעבודות המזבח באיברים שכבר נתקבלו ונשלמה כפרת המקריבין מאתמול, ומיושב לשון סופו כתחלתו דקאי על אותו קרבן בעצמו שהותר בטומאה, שאם הביאו קרבן בטומאה ואחר שהקטירו אימוריו ומשלה בהן האור, ניתותו למחר, חוזרין ומקטירין אותן במערכה חדשה כאיברים שניתותו בטהורין, ור"ח פליג בזה וס"ל דסופו כתחלתו לא אמרינן, ובאותו קרבן שהקריבו בטומאה בתחלה אין מקריבין בסוף, וה"ה בנטמאו אחר ההקטרה ע"ג המזבח, דלרבה מקטירין אותן למחר, דלא מצאנו חילוק מתי אירעה הטומאה, אבל יסוד פלוגתתם באותו קרבן ממש, ויתכן דר"ח שאמר שבת כ' א' קרא כי אתא למישרי איברים ופדרים הוא דאתא, לשיטתו נקט לשון זה, דלרבה הו"ל לפרש דהיינו לבער אש המערכה בשביל איברים ופדרים שע"ג המערכה, מיהו מהא דאפקיה רחמנא בקרא דלא תבערו, מבואר דהנדון בלאו דהבערה, ובהקטרה חדשה איכא נמי לאו דמבשל, וי"ל דסתמא דמילתא כשנתותו מבערב כבר נתבשלו לכה"פ כמאכל בן דרוסאי, ושריפתן לאפר בכלל לאו דהבערה.

והשתא הוא כל הגמ' כפשטה, דאמרינן ופליגא דר"ה דאמר דסופו דהיינו איברים שניתותו אינם דוחין, ושאלו בגמ' מאי אינו דוחה, ולא שאלו מאי סופו, דאם בטומאה הכונה נטמאו בין זריקה להקטרה,

אם להפך ע"ג מערכה ישנה מותר בשחרית), ועכ"פ יש להשוות שבת וטומאה.

בפשוטו נראה דאברי תמיד של ערב שבת שלא הספיקו להקריבן קודם שבת, תעובר צורתן וישרפו לאחר השבת, ולא אמרין שיעלם וילנים בראש המזבח, דמדרבנן ודאי יש לאסור שמא יקטירום בשבת, ואף מדאורייתא אין הדרך הנכונה לנהוג כן, ודוקא במחוסר כפורים ערב פסח אמרו כן פסחים נ"ט א' שיועד מתחלה בזמן הבאת הקרבן שלא יוכל להקריבו, ואין זה נכון להביא קרבן שא"א להקריב אימוריו, ולכן אמרו שילנים בראשו של מזבח, אבל איברים שאירע שנתעכבו לשבת, אין לנהוג בהם סדר הקטרה שאינה ראויה, מיהו אין זה מוכרע וי"ל לאידך גיסא דדוקא במחור"כ פליגי אם יכול להביא מתחלה ע"מ להלינם בראשו של מזבח, אבל כשאירע שניתותרו לשבת יש למנוע איסור נותר לכו"ע, ולהעלותם לראשו של מזבח, שו"ר בכ"מ פ"א מתמו"מ ה"ז כתב בשם הריטב"א דאם לא הי' להם פנאי להקטירם בע"ש מעלין אותם בליל שבת לראש המזבח כו' ולפנינו בריטב"א יומא כ' א' כתב כן גם כשלא הספיק להקטירן כל הלילה.

שם ב' תחלתו דעיקר כפרה דחי כו' אם נפרש סופו כשנטמאו אחר זריקה, צריך טעם מ"ש דבנטמא קודם זריקה חשבינן ליה עיקר כפרה, סו"ס אין עיקר כפרה באימורין, ויש לפרש דכדי שזריקת דמו תדחה טומאה, ע"כ גם להתיר אימוריו, דאין ראוי להביא קרבן שמתחלתו אינו ראוי להקרבת אימוריו, ולכן כשמתירין זריקת דמו לעיקר הכפרה, צריך להתיר עמו הקטרת אימוריו, שאם אין אימורים אין דם, ואפי' למ"ד דם אע"פ שאין

בשר, היינו כשאירע אח"כ שנאבדו אבל מעיקרא להביא קרבן שאין בו הקטרה כלל, אין זה דבר נאות, ולכן הוצרכה התורה להתיר הקטרת אימורין כדי שיוכלו לזרוק הדם, אע"פ שמפני מצות הקטרת אימורין לא היינו דוחים טומאה, ולכן כשכבר נזרק הדם שאין כאן הצורך המתיר, לא שרינן הקטרה בטומאה, כיון שגם בתחלתו לא מפני מצות הקטרתן לחוד התרנום.

מ"ו א' א"ר אבין לא נצרכה אלא לפסולין כו' איכא דאמרי אחד כשרין כו' יש לעי' דא"כ העיקר חסר בלישניה דבר קפרא, שלא הזכיר פסולין ולא שמשלה בהן האור, ונראה דכיון שלא הזכיר בר קפרא מאיזה קרבנות ניתותרו, ה"ז מתפרש דבאמת אין לנו ענין מאיזה קרבן הם, כיון דמצות הקטרתן היום, אינה מכח מצות הקרבן של אתמול, אלא משום דנעשו לחמו של מזבח, ויש להתעסק בהקטרתן מכח לחמו של מזבח, והיינו דקאמר לא נצרכה אלא לפסולין, פי' שאין מצוה בהקטרתן מעיקרא, וע"ז אמרו דוקא כשפקע פסולין, דאל"כ הרי קי"ל דאם ירדו לא יעלו, וע"כ מיירי במשלה בהן האור שאף אם ירדו יעלו, כדאמר זבחים פ"ה ב', ואיכא דאמרי דאף כשרין אינם דוחין שבת אלא כשנעשו לחמו של מזבח, אבל מכח קרבן דאתמול אינם דוחין שבת, ולכן גם באלו בעינן משלה בהן האור, וללישנא קמא י"ל דכשרין נעשין לחמו של מזבח משהוקטרו ע"ג המערכה גם קודם שמשלה בהן האור, להתיר הקרבנות בשבת, ובאמת להפך בגחלים בליל שבת דשרי לכו"ע לצורך איברים ופדרים, הרי לפסולין שלא משלה בהן האור מסתברא דאסור, ולכשרים מסתברא דשרי, ולפ"ז ניחא דלמחר תליא בפלוגתא.

ב. בג' פסיעות דעושה שלו'

שליש פסיעות פירשו ג' צעדיים דהיינו התרחקות של שלש אמות שיעור פסיעה בינונית או ג' חצאי אמה שיעור עקב בצד אגודל, אבל עיקרו להתרחק ג' מרחקים, ואין לנו ענין בתנועות הרגלים, וכ"מ ברה"ג שהביא מג' מעלות שאצל המזבח וכן כל הטעמים שכתבו יש בהם ג' מרחקים, ולא ג' תנועות רגלים בשני מרחקים, וגם מה שהביאו מנבוכדנצר היינו התקדמות של ג"פ, ודברי הא"ח [בשם חדושי ברכות שלא ידע מי המחבר] אינם מובנים, וגם אין נראה שסמך דעתו ע"ז, כי לשאר הפירושים שהביא בעינין שלש התרחקויות לאחוריו, וכבר נתבאר הדברים בספר אאמו"ר שליט"א דהעיקר דבעינן ג' פסיעות, ואח"כ להשוות הרגלים שזה אינו בחשבון הפסיעות, אלא הענין הראוי שלא לעמוד כבאמצע הליכה, ועוד ממ"ש האחרונים לעמוד ברגל ישרה.

ובבה"ל סי' קכ"ג ד"ה ושיעור נראה שהבין שלדעת החולקים על הא"ח צריך להשוות הרגלים זל"ז ג"פ, ולפ"ז עושה שלש תנועות עם כל רגל, ולכן הבין בהגר"א כהא"ח, אבל בפשוטו פוסע כרגיל בהליכה, דהיינו פסיעה אחת קטנה בשמאל וגדולה בימין וחוזר ופוסע גדולה בשמאל ואח"כ משה רגליו בפסיעה קטנה של ימין, וזה לא מיקרי פסיעה בפ"ע, אלא השוואת הרגלים, וזה משלים את החצי פסיעה שעשה בראשונה.

נ"ג ב' תניא נמי הכי המתפלל צריך שיפסיע ג' פסיעות לאחוריו ואח"כ יתן שלום ואם לא עשה כן ראוי לו שלא התפלל, לכאורה אם לא נתן שלום בסוף הג"פ לא עשה כלום, אבל אם נתן שלום בלא פסיעות או בפסיעה אחת, י"ל דלא אמרינן שראוי לו שלא התפלל, מיהו בגמ' מייטנין לה ע"ז שפוסע לאחוריו, ומשמע שג"ז עיקר גדול.

ויש לעי' מה נקרא נתינת שלום, וראיתי בשם רס"ג שא"צ אמירה רק כריעה בהרכנת הראש, וז"ל והשלום אינו בדיבור אלא הרכנת הראש משמאל המתפלל ומימינו בלבד ולא ידבר דבר, ע"כ, ובפשוטו אין דרך לכרוע כל חוליות שבשדרה בנתינת שלו', ולפ"ז כורע בג' פסיעות וזוקף מעט וחוזר ונותן שלום בהרכנת הראש לשמאלו וכן לימינו, וא"צ לכרוע לגמרי אלא כדין נתינת שלו', אבל רבינו יונה כתב בספר היראה שיש ג' כריעות לאחר שפסע ג' פסיעות, ומשמע שכולן בכריעה גמורה, ובטוש"ע מבואר שנותן שלום לשמאלו וימינו קודם הזקיפה, וכ"ה ברמב"ם פ"ה ה"י שאחר נתינת שלום מגביה ראשו מן הכריעה, ולפ"ז נתינת שלו' היינו בדיבור באמירת שלום בהדיא, דכשהוא עדיין בכריעתו לא ניכר נתינת שלו' בלא דיבור, מיהו מה שאנו אומרים עושה שלו' לא חשיבא אמירת שלום, וע"כ צריך לסמוך על הרכנת הראש שתחשב כנתינת שלום, ולא סגי בהטיית הראש לצד שמאל וימין דבעינן הרכנה מלמעלה למטה כדרך נתינת שלו'.

ג. בחינוך התינוקות לעיני יוה"כ

שם לפני שנה ולפני שנתים, לר' יוחנן קמ"ל תנא שאף תינוק שעות אין מחנכין אלא שנה או שנתים סמוך לגדלותו, ולר"ה ור"ג קמ"ל תנא דמיירי בתינוקות קטנים מי' וי"א, דבי"א וי"ב כן מענין אותן, ולר' יוחנן נחא מתני' כפשטה דלעולם אין מענין אותן אלא מחנכין, ואמנם לשון לפני שנה ק"ק, דהול"ל שנה סמוך לפירקן, אבל כיון דכולה מוכחא הכי, ממילא מובן כן, אבל לר"ה ור"ג קרי תנא תינוקות לפחותין מ"א וי"ב והכי הול"ל התינוקות לפני שנה ולפני שנתים אין מענין אותן אבל מחנכין כו', וג"ז לשון קשה.

שם גמ' השתא בפני שנים מחנכין להו בפני שנה מיבעיא, לשון זה מיושב טפי כר' יוחנן דהחינוך עצמו הוא לפני שנה ושנתים, שאם הכונה עד לפני שנה ושנתים שאז מענין אותן, א"כ הול"ל השתא שנים מענין אותן שנה מיבעיא, דהא לא איירי השתא בשנה ושנתים של חינוך אלא בעיניו.

שם אר"ח ל"ק הא בחולה הא בבריא, לשון זה ג"כ מיושב טפי כר"י, דלענין עיניו שעות י"ל דאף בחולה מענין אותו שנה אחת קודם, אבל לענין השלמת תענית לא הול"ל חולה דסתמא אינו מתענה בהשלמה, וטפי הול"ל בריא וכחוש, ואמנם האי חולה ר"ל כחוש ותשוש כח כדפרש"י, אפ"ה לא הול"ל חולה.

שם אר"ה בן ח' בן ט' מחנכין אותו לשעות, פרש"י דתלוי בבריא או בחולה, דכל אחד מחנכין אותו שנתים קודם ההשלמה מדרבנן, ובסברא הדבר מחודש דענין חינוך שעות תלוי בדעת, ואם מבין ח' ראוי לחנכו אין חילוק מתי יקיים ההשלמה מדרבנן ועוד שהרי יכול להבריא לשנה הבאה.

פ"ב א' מתני' תינוקות אין מענין אותן ביוהכ"פ אבל מחנכין כו' בשביל שיהיו רגילין במצות, יש לדקדק במה ששנה כאן התנא טעמא דיהיו רגילין במצות, טפי מכל חינוך דעלמא דקתני לשון חיוב, כדתנן בסוכה ולולב וראי' ותפלה ומזוזה ובהמ"ז וכדתניא במצה ועוד, ואין לומר דהכא משום דהוי לאו דאיסור אכילה, דבכל הלאוין איכא מצות חינוך.

ונראה מוכח מזה דמתני' בחינוך לשעות, [ולא כברייתא דרב"ש אליבא דר"ה ור"נ], ובחינוך זה הרי אין מלמדין אותן לקיים המצוה כתיקונה, והי' מקום לומר שאין לחנך בצורה זו של קיום חצי וביטול חצי, והיינו דקמ"ל שמחנכין אותן בעיני שעות אע"פ שאינו קיום גמור של המצוה, מ"מ מהני שיהיו רגילין במצות.

ולפ"ז תוכן המשנה אין מענין אותן עיניו גמור של יום שלם כמצותו, אבל מחנכין אותן חינוך שעות להרגילן במצות עיניו, ולכן א"א לפרש במתני' דהיינו חינוך דהשלמה לפני שנה ושנים, מיהו לישנא דלפני שנה נמי משמע להו לפני אותה שנה כדאמרינן בגמ', אלא שהחילוק בין ברייתא דרב"ש, י"ל מפני שלא הוזכר טעמא דשיהיו רגילין במצות, ועי' תוספתא פ"ד דמתפרשא שפיר כמתני'.

בפ"טו אין ענין לא תאכילום אלא בדבר שרצון ה' ית' שלא יעשהו, ונהי' שאינם מצווין אבל אין לנו להאכילן, אבל כאן שרצון השם שהם יאכלו ולא יצומו מפני חולשתם, לא יתכן לאסור להאכילם, כללא דמילתא כל היכא דכשהתינוק שואל מורינן ליה להמנע אסור להאכילו, אבל כשמורינן ליה לאכול מותר להאכילו...

שנים לפני גדלותו, ומשני דהאי לפני ר"ל סמוך לפירוקן, ולא פירש לפני מה, שממילא מובן, ומתפרש אבל מחנכין שנה או שנים לפני גדלותו, ואם לר"י בשנת י"ג דהוי תוך זמן יש להחמיר שמא יביא סימנים, י"ל דמתפרש לפני פירוקן שנה או שנים דהו"ל ג' שנים קודם תחלת שנת י"ד.

שם ת"ש דתני רבה בר שמואל כו' אמרי לך רבנן מאי חינוך דקתני השלמה, ולפ"ז לא מיירי סיפא בתינוקות דרישא, וה"ק תינוקות אין מענין אותן להשלים, אבל סמוך לפירוקן שנה או שנים מחנכין אותן להשלים, ולא דמי למתני' דלא קתני זמן לתינוקות, וממילא מתפרש דאותן תינוקות מחנכין וע"כ היינו שעות, אבל בברייתא דמסיים סמוך לפירוקן, מתפרש שפיר דסמוך לפירוקן לאו תינוקות ניהו, ועוד דלא קתני שיהיו רגילין במצוות, עמש"כ בזה במתני'.

שם ומי קרי לחינוך השלמה, והא תניא כו' כל הענין משמע דלא הדר ביה מפירושא דמתני' דמחנכין היינו שעות, ורק בברייתא דרב"ש מפרש השלמה, דכל הדיק דלפני שנה, דניחא לר"ה ור"ג היינו משום דמחנכין היינו שעות לפני ההשלמה דרבנן, והברייתא נמי לפרושי מתני' אתיא, אבל לא הדרינן לפרושי מתני' כו' יוחנן, ומחנכין להשלים, וברייתא שאני כמשנ"ת.

לענין הלכה נחלקו הפוסקים, ובעלמא כה"ג קי"ל כו' יוחנן דר"ה ור"ג נגד ר"י הלכה כר"י, וכ"ה פשוט הברייתא, וצ"ע למה פסקו ר"ח והרי"ף כר"ה ור"ג, וערמ"א ובה"ל בשם מ"ע שהרבה פסקו כר"י.

ולכאורה ה' לפרש שמבן ח' מחנכין לשעות את כולם, ואין לשאול השתא מבן ח' מחנכין מבן ט' מיבעיא, ונקט ח' וט' מפני שמפרט דין כל השנים עד י"ב נקט תרוייהו, או מפני שמוסיפין בחינוך של ט' יותר על בן ח', אבל א"צ לזה אלא מתפרש כדפרש"י בבריא וכחוש ולא משום השלמה דגדלות אתינן עלה, אלא שאם הוא כעת בריא אפשר לחנכו מבן ח' ואם לאו מחנכין אותו רק מבן ט', ואף אם הוא עכשיו חלוש באופן זמני והוא בריא בטבעו, ובשנת בן י' ישלים מדרבנן, אפ"ה בתר בריאותו השתא אזלינן, וזה פשוט, שהרי מצינו בדר' יוחנן שגם בשעות יש חילוק בין בריא לחולה.

לגרסא דידן לא נחלקו ר"ה ור"ג אלא מר מיירי בתינוקות ומר בתינוק, אבל בסברא ראוי להתחיל בשניהם בשוה, הן מפני כח הגוף והן מפני הדעת ואע"פ שחנן בה בינה יתירה מ"מ כנגד זה חינוכה קל יותר, ולכן מיושב יותר דר"ג פליג שאין להתחיל חינוך שעות מח' אלא מט', ואין חילוק בין בן לבת בזה, ולגרסתינו שמאחר זמן הגדלות, י"ל דפליג בדין תוך הזמן כלפני הזמן או כלאחר זמן.

שם ור"י אמר השלמה דרבנן ליכא, בן י"ב משלימין מדאורייתא, לגרסא זו היינו בבת או דס"ל תוך זמן כלאחר זמן, וברי"ף הגרסא בדר"י בת י"ב ובן י"ג.

שם בשלמא לר"ה ור"ג לפני שנה כו' משמע דעיקר הקושיא מלשון לפני, דמשמע שמחנכין אותן לשעות עד לפני השנה המסוימת, ולר"ה ור"ג היינו לפני השנה שמשלימין מדרבנן, אבל לר"י מחנכין שנה או